

Huoltajien kokemuksia osallisuuden ja kasva- tusyhteistyön toteutumisesta varhaiskasva- tuksessa

Piiti Puolakka-Nihtilä

Sosionomi (AMK)

2021

Piiti Puolakka-Nihtilä

Tiivistelmä

Tekijä(t) Puolakka-Nihtilä, Piiti	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK Sivumäärä 55	Valmistumisaika 2021
Työn nimi Huoltajien kokemuksia osallisuuden ja kasvatusyhteistyön toteutumisesta varhaiskasvatuksessa		
Tutkinto Sosionomi (AMK)		
Toimeksiantajan nimi, titteli ja organisaatio Heinolan kaupunki, eteläinen varhaiskasvatusalue		
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia, kokevatko huoltajat olevansa osallisia lastensa varhaiskasvatuksessa, tulevatko he kohdatuksi arjessa ja miten kasvatusyhteistyö toimii. Tavoitteena oli kerätä kyselytutkimuksen avulla huoltajilta tietoa ja kokemuksia, joiden avulla heidän osallisuuttaan voidaan vahvistaa ja kasvatusyhteistyötä kehittää varhaiskasvatuksessa. Tutkimus toteutettiin kahdessa päiväkodissa Heinolassa sähköisen kyselylomakkeen avulla. Tutkimus oli laadullinen.</p> <p>Tutkimustuloksista kävi ilmi, että erityisesti 0–2-vuotiaiden lasten huoltajien osallisuutta tulee tulevaisuudessa vahvistaa ja kasvatusyhteistyötä kehittää. Myös pedagogista dokumentointia tulee edelleen kehittää digi- ja viestintävälineitä hyödyntäen. Tutkimuksesta kävi myös ilmi, että kasvatusyhteistyö ei toimi silloin, kun lapsilla havaitaan tuen tarpeita ja tästä asiasta tarvitaan jatkotutkimusta. Huoltajien vastauksista kävi myös ilmi, että tietoa tunnekasvatuksesta toivotaan enemmän.</p> <p>Tuloksia voidaan hyödyntää varhaiskasvatuksen kehittämisessä tutkimukseen osallistuneissa päiväkodeissa, mutta hyödyntää myös laajemmin.</p>		
Asiasanat varhaiskasvatus, huoltajien osallisuus, kasvatusyhteistyö		

Abstract

Author(s) Puolakka-Nihtilä, Piiti	Type of Publication Thesis, UAS	Published 2021
	Number of Pages 55	
Title of Publication Parent´s experiences of parental involvement and educational cooperation in early childhood education		
Name of Degree Bachelor of social services (UAS)		
Name, title and organization of the client The city of Heinola, a southern early childhood education area		
Abstract <p>The purpose of the thesis was to investigate whether guardians feel involved in the early childhood education of their children, whether they receive information about their children 's daily lives in early childhood education and how educational cooperation works. The aim of the survey was to gather information and experiences from carers that can be used to strengthen their involvement and develop educational co-operation in early childhood education. The study was carried out in two kindergartens in Heinola using an electronic questionnaire. The study was qualitative.</p> <p>The results of the study showed that parental involvement needs to be strengthened and educational co-operation developed in the future. This is especially true for parents of children aged 0-2. Pedagogical documentation must also be further developed using digital and communication tools. The study also revealed that educational collaboration does not work when children need support. More research is needed on this topic. The results also showed that parents need support in how children's emotional skills can be developed.</p> <p>The results can be utilized in the development of early childhood education in the kindergartens that participated in the study, but can also be utilized more broadly.</p>		
Keywords early childhood education, parental involvement, educational cooperation		

Sisällys

1	Johdanto.....	1
2	Varhaiskasvatus	3
3	Varhaiskasvatussuunnitelmat	4
4	Osallisuus.....	6
4.1	Osallisuuden määritelmä	6
4.2	Lapsen osallisuus	7
4.3	Huoltajien osallisuus	8
5	Kasvatusyhteistyö.....	10
5.1	Kasvatuskumppanuudesta kasvatusyhteistyöhön.....	10
5.2	Kasvatusyhteistyön edellytykset	11
5.3	Kasvatusyhteistyön esteet	12
6	Kasvatusyhteistyö käytännön työssä	15
6.1	Kasvatusyhteistyötä käytännössä	15
6.2	Perheiden moninaisuuden huomioiminen	16
6.3	Kasvatusyhteistyö hoidon aloitusvuonna	18
6.3.1	Ennen hoidon aloitusta	18
6.3.2	Hoidon alkaessa	20
6.4	Päivittäiset kohtaamiset arjessa.....	20
6.5	Kasvatusyhteistyö muissa siirtymävaiheissa.....	21
6.6	Kasvatusyhteistyötä tarvitaan huolen herätessä	23
6.7	Huoltajat mukaan toiminnan suunnitteluun	24
7	Tutkimusmenetelmä ja aineiston hankinta	27
7.1	Laadullinen tutkimus ja aineiston kerääminen.....	27
7.2	Kyselytutkimus ja -lomakkeen laatiminen.....	29
7.3	Aineiston analysointi	33
7.3.1	Vastausten analysointi yleisnäkemyksen saavuttamiseksi	34
7.3.2	Vastausten tyypittely ja ryhmittely	35
7.3.3	Vastausten analysointi narratiivisesti	42
8	Tutkimustulokset ja pohdinta.....	45
8.1	Osallisuuden ja kasvatusyhteistyön toteutuminen	45
8.2	Huoltajien osallisuus varhaiskasvatuksen toiminnan suunnitteluun.....	49
9	Opinnäytetyön merkitys, luotettavuus ja eettisyys.....	51
9.1	Opinnäytetyön merkitys	51
9.2	Opinnäytetyön luotettavuus	51

9.3 Opinnäytetyön eettisyys.....	53
10 Yhteenveto tutkimustuloksista ja niiden hyödyntäminen.....	55
Lähteet	56

Liitteet

Liite 1. Kyselytutkimuksen saatekirje

Liite 2. Kyselytutkimuslomake

1 Johdanto

Huoltajien kanssa tehtävän yhteistyön tavoitteena on muodostaa yhteinen käsitys lapsen kasvun ja kehityksen tukemisesta sekä luoda luottamuksellinen, tasa-arvoinen ja toisiaan kunnioittava kasvatussuhde. Yhteistyössä ensiarvoisen tärkeitä ovat päivittäiset keskustelut huoltajien kanssa. (Heinolan kaupunki 2019, 43.)

Varhaiskasvatusta voidaan pitää osana yhteiskunnan hyvinvointipalveluita ja neuvolan ohella se on monille perheille ensimmäinen kodin ulkopuolinen paikka, jossa lapsen kasvun ja kehitykseen kiinnitetään huomiota. Varhaiskasvatus on myös osa koko perheen hyvinvointia ja tästä syystä sen toimivuutta ja palvelukokemusta on syytä tutkia. Olennaista on se, miten huoltaja kokevat, että heidät kohdataan ja kokevat tulevansa huomatuiksi. (Kangas, ym., 2021, 26.) Varhaiskasvatus voi olla osa perheen turvaverkkoa, mutta se voi omalta osaltaan lisätä myös painetta suoriutua ja määritellä hyvää vanhemmuutta. Erityisesti äidit ovat alttiita loppuun palamiseen, sosiaaliselle paineelle ja perfektionismiin myös vanhemmuudessa (Sorkkila & Aunola, 2020). Varhaiskasvatuksen tehtävä ei ole lisätä tätä painetta, vaan päinvastoin, tukea ja vahvistaa vanhemmuutta.

Tämä opinnäytetyö käsittelee huoltajien näkökulmasta varhaiskasvatuksen tärkeitä osa-alueita, osallisuutta, kasvatusyhteistyötä ja huoltajien mukana oloa toiminnan suunnittelussa. Opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia, kokevatko huoltajat olevansa osallisia lastensa varhaiskasvatuksessa, tulevatko he kohdatuksi arjessa ja miten kasvatusyhteistyö toimii. Tavoitteena oli kerätä kyselytutkimuksen avulla huoltajilta tietoa ja kokemuksia, joiden avulla heidän osallisuuttaan voidaan vahvistaa ja kasvatusyhteistyötä kehittää varhaiskasvatuksessa.

Tutkimuskysymyksiä olivat:

- Miten osallisuus ja kasvatusyhteistyö toteutuu huoltajien näkökulmasta?
- Miten huoltajat kokevat, että heidät otetaan mukaan varhaiskasvatuksen arkeen ja toiminnan suunnitteluun?

Opinnäytetyön aihe valikoitui yhdessä työelämäyhteistyökumppanin, Heinolan kaupungin eteläisen varhaiskasvatusalueen kanssa. Aihetta lähdettiin tutkimaan päiväkotien toiveesta ja aihe koettiin tärkeäksi myös tutkijan näkökulmasta. Tutkimus toteutettiin Heinolassa kahdessa päiväkodissa, Sinilähteen- ja Vierumäen päiväkodeissa. Sinilähteen päiväkodissa toimii neljä päiväkotiryhmää 1–5-vuotiaille sekä esiopetusryhmä, jossa toteutetaan alku- luokkamallina yhdessä koulun 1-luokkalaisten kanssa. Syksyllä 2021 Sinilähteen päiväkotit

on mukana myös kaksi vuotisessa esikoulukokeilussa. Vierumäen päiväkodissa on kaksi ryhmää, alle 3-vuotiaiden ryhmä ja 3–5-vuotiaiden ryhmä sekä esiopetusryhmä, joka toimii yhteistyössä Vierumäen koulun 0–1–2-luokan kanssa. Päiväkodeilla on yhteinen johtaja ja hallinto. (Heinolan kaupunki 2021.) Opinnäytetyön työelämäohjaajana toimi vs. päiväkodin johtaja.

2 Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatus on osa lapsen koulutaivalta ja se nähdään tärkeänä osana lapsen kehityksen ja oppimisen kannalta. Huoltajat vastaavat aina pääosin lapsen kasvatuksesta, mutta varhaiskasvatuksella on myös tärkeä rooli. Yksi varhaiskasvatuksen tehtävistä on lapsen hyvinvoinnin edistäminen. Esiopetus on osa varhaiskasvatusta, mutta sitä ohjailee perusopetuslaki. Esiopetukselle on määritelty omat esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet. (Opetushallitus 2018, 7.) Tässä opinnäytetyössä tutkimusjoukkoon kuuluvat myös esiopetusikäisten lasten vanhemmat. Esiopetusta ei eriytetä opinnäytetyössä erikseen, vaan se nivoutuu osaksi varhaiskasvatusta ja katsotaan olevan osa päiväkotien toimintaa.

Varhaiskasvatuksen ydin on aina lapsi. Lähtökohtina ovat hyvä kehitys ja kasvu sekä oppiminen ja hyvinvointi. Varhaiskasvatuksen kolme keskeistä käsitystä ovat käsitykset ihmisestä, tiedosta ja toiminnasta. Käsitys ihmisestä koostuu lapsesta itsestään sekä kaikista niistä ihmisistä, jotka ovat hänen ympärillään; ammattilaisista, huoltajista, moniammatillisista verkostoista, ryhmästä, johon lapsi kuuluu ja erilaisista yhteisöistä, joihin hän kuuluu. Käsitys tiedosta koostuu tiedon hankinnasta ja tuottamisesta, tiedon tärkeydestä ja oikean tiedon valitsemisesta. Käsitys toiminnasta pitää sisällään leikin, vuorovaikutuksen, kulttuurin sekä oppimisen, opettamisen ja kasvun. Keskeistä on nimenmaan näiden käsitysten välinen vuorovaikutus ja niiden väliset suhteet. (Kangas, ym. 2021, 16–17.) Lapsi ei ole irrallinen toimija, vaan hän on aina kiinteässä yhteydessä kasvuympäristöönsä, kulttuuriinsa ja ympärillä oleviin ihmisiin (Kronqvist 2020, 10).

Pedagogiikalla tarkoitetaan monitieteiseen, erityisesti kasvatus- ja varhaiskasvatustieteelliseen tietoon perustuvaa, ammatillisesti johdettua ja ammattihenkilöstön toteuttamaa suunnitelmallista ja tavoitteellista toimintaa. Tavoitteena on lasten hyvinvoinnin takaaminen ja oppimisen toteutuminen. (Opetushallitus 2018, 22). Varhaiskasvatuksen pedagogiikka perustuu Suomessa vahvasti oppimiskäsitykseen, jossa sosiokulttuurilliset näkökulmat ovat tärkeimmässä asemassa. Tämän oppimiskäsityksen mukaan lapsi on aktiivinen toimija, joka toimii vuorovaikutuksessa elinympäristönsä ja häntä ympäröivien ihmisten kanssa. Oppimista tapahtuu kaiken aikaa lapsen arkielämän varrella, kun lapselle annetaan mahdollisuus tutkia, tulkita, kysellä, suodattaa ja tarkastella kriittisesti kaikkea ympärillään olevaa. (Kangas, ym., 2021, 22.) Varhaiskasvatuksen pedagogiikkaan kuuluvat lapsen hoito, kasvatus ja opetus, jotka käytännössä nivoutuvat yhteen arjen työssä (Opetushallitus, 2018, 22).

3 Varhaiskasvatussuunnitelmat

Varhaiskasvatussuunnitelmat, tässä opinnäytetyössä usein lyhenne ”vasu”, muodostuvat kolmesta eri tasosta, varhaiskasvatuksen perusteista, paikallisista varhaiskasvatussuunnitelmista sekä lapsen omasta varhaiskasvatussuunnitelmasta (Opetushallitus 2018, 7). Koska varhaiskasvatus nähdään osana koulupolkua, myös varhaiskasvatussuunnitelman perusteet noudattavat samoja periaatteita kuin perusopetuksen ja lukion opetussuunnitelmat. Uudet varhaiskasvatuksen perusteet julkaistiin vuonna 2018 ja se on velvoittava asiakirja, joka ohjaa kuntia ja yksityisiä palveluntuottajia sekä kaikkia varhaiskasvatuksen ammattilaisia heidän työssään. Tavoitteena on yhdenmukaiset ja tavoitteiltaan tasavertaiset varhaiskasvatuspalvelut koko maassa. Lisäksi tärkeänä näkökulmana on nostettu esiin tulevaisuuden ennakoimattomuus. Lapsia pyritään kasvattamaan niin, että he osaavat arvioida ja ymmärtää ympäröivää maailmaa myös kriittisesti, oppivat tunnistamaan arvoja, kasvavat monimuotoisen yhteiskunnan vastuullisiksi ja aktiivisiksi toimijoiksi. (Kangas ym. 2021, 11–12.)

Kuntien ja varhaiskasvatuksen yksityisten palveluntuottajien tulee laatia omat paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden pohjalta. Paikallisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa tulee huomioida pedagogiset painotukset, alueen erityispiirteet ja niihin kiinteästi liittyvät lasten ja perheiden tarpeet. Huomioon tulee ottaa myös alueen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelmat sekä kotoutumissuunnitelma. Varhaiskasvatuksen henkilöstölle, huoltajille sekä lapsille tulee järjestää mahdollisuus olla mukana paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman kehittämisessä ja laatimisessa. (Opetushallitus 2018, 8–9.) Tässä opinnäytetyössä tutkimusjoukko koostuu Heinolan kaupungin eteläisen varhaiskasvatusalueen päiväkodeista, Vierumäen ja Sinilähteen päiväkodeista. Heinolan varhaiskasvatussuunnitelma kulkee koko opinnäytetyön mukana sekä tietoperustassa, että tutkimustuloksissa. Näin saatuja tutkimustuloksia ja tietoperustaa voidaan koko ajan verrata kaupungin varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin.

Heinolan varhaiskasvatussuunnitelma on yhteinen varhaiskasvatuksen kaikille toimintamuodoille. Asiakirja ohjaa päiväkotien, perhepäivähoidon ja avoimen varhaiskasvatuksen toimintaa sekä kunnan valvomaa yksityistä varhaiskasvatusta. Varhaiskasvatusjohtaja ja päiväkodin johtajat vastaavat siitä, että Heinolan varhaiskasvatussuunnitelmaa ja sen toteutumista arvioidaan ja kehitetään vuosittain. (Heinolan kaupunki 2019, 1.)

Jokaiselle perhepäivähoidossa tai päiväkodissa olevalle lapselle tulee laatia henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma. Tämän avulla pyritään varmistamaan jokaisen lapsen

perustuslaillinen oikeus tavoitteelliseen ja suunnitelmalliseen opetukseen, kasvatukseen ja hoitoon. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman lähtökohtana tulee aina olla tämän tarpeet ja ensisijaisesti lapsen etu. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laatimiseen osallistuvat varhaiskasvatuksen työntekijät, lapsen huoltajat sekä lapsi itse. Päävastuu päiväkodissa suunnitelman laatimisesta on varhaiskasvatuksen opettajilla, mutta varhaiskasvatuksen sosionomi voi toimia asiantuntijana erityisesti lasten ja perheiden palveluita koskevan ammattitaitonsa ansiosta. Lapsen mielipidettä tulee kysyä suunnitelmaa laadittaessa ja on erittäin tärkeää, että huoltajat ovat aktiivisessa roolissa koko prosessin ajan. (Opetushallitus 2018, 9–11.) Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa laadittaessa, lapsi tulee nähdä yksinään, jolla on omat vahvuutensa, kehittymisen kohteensa sekä mahdollisesti myös tuen tarpeita. Jotta lapsen varhaiskasvatussuunnitelma saadaan siirrettyä lapsen arkeen ja käytännön työhön varhaiskasvatuksessa, tulee suunnitelmaan kirjatut tavoitteet muuttaa menetelmiksi. (Sandberg, 2021, 26–27.)

Jokaiselle varhaiskasvatukseen osallistuvalla lapsella laaditaan henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma. Paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman ja lapsen varhaiskasvatussuunnitelman pohjalta muodostetaan lapsiryhmän varhaiskasvatussuunnitelma. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman mallina käytetään valtakunnallisia malliasiakirjoja, joita muokataan Heinolan tarpeisiin. Ryhmien varhaiskasvatussuunnitelmat ovat vapaamuotoisia. (Heinolan kaupunki 2019, 1.)

Ryhmävasun on tarkoitus ohjata päivittäistä pedagogista toimintaa. Näin jokaisen lapsen yksilölliset tarpeet tulee otettua huomioon ryhmän toiminnan suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa. Ryhmävasun laatiminen on hyvä aloittaa heti toimintakauden alussa, vaikka kaikkien lasten henkilökohtaisia vasuja ei olisikaan vielä ehditty tekemään. Ryhmävasua on hyvä arvioida ja muuttaa koko toimintakauden ajan, jotta se vastaa lapsiryhmän tarpeita mahdollisimman hyvin. (Ahonen 2017, 19–20.)

4 Osallisuus

4.1 Osallisuuden määritelmä

Tässä opinnäytetyössä yksi tutkimuskysymyksistä liittyy huoltajien osallisuuteen. THL:n (2020) mukaan osallisuus on kuulluksi tulemistä ja johonkin kuulumista. Osallinen ihminen kokee, että hän osa yhteiskuntaa ja yhteisöä ja, että hänen mielipiteillään on merkitystä. Osallisuus tukee yksilön hyvinvointia, lisää pysyvyyden ja turvallisuuden tunnetta sekä luo uskoa tulevaan. (THL 2021.) Osallisuus voidaan määritellä myös suhteissa olemiseksi, yhteisyydeksi ja kuulumiseksi. Osallisuuteen liittyy kiinteästi myös mukaan ottaminen, vaikutusmahdollisuudet ja demokratia (Soste 2021.) Osallisuus perustuu vapaaehtoisuuteen, tasavertaisuuteen ja dialogiseen vuoropuheluun ihmisten kesken (Turja 2020, 45).

Osallistuminen ja osallisuus ovat eri asioita, ja ne on syytä pitää erillään. Osallistumisella tarkoitetaan toimintaa, jossa ollaan mukana jonkun toisen suunnittelemassa ja toteuttamassa toiminnassa. Osallistuminen on usein jokin toiminnan muoto tai tavoite, jonka avulla osallisuutta pyritään edistämään. Osallistumiseen ei siis automaattisesti liity osallisuutta, mutta osallistumisen avulla voi syntyä osallisuuden tunteita. Osallisuus syntyy siis osallistumisen, asioihin vaikuttamisen ja toiminnan kautta. (Kiviniemi, ym. 2020, 269.)

Osallisuuden tunne on aina subjektiivinen ja tilannesidonnainen käsite, joka ei synny ilman yhteisöä tai ryhmää. Osallisuuden kokemuksia on vaikea mitata, sillä se on jokaiselle yksilölle erilainen kokemus ja sen merkitys ja tärkeys vaihtelee jokaisen henkilökohtaisen tunteen mukaan. (Kiviniemi, ym. 2020, 269–270.) Asiakkaan oma tahtotila ja kiinnostus vaikuttavat tämän osallisuuteen. Toisessa tilanteessa asiakas voi olla aktiivinen toimija ja toisessa taas jättäytyä toiminnan ulkopuolelle tai olla toimijuudessaan passiivinen. Asiakas voi myös kokea, ette hänellä ole riittävää osaamista ja tietämystä ja jättäytyä näin päätöksenteon ulkopuolelle luottaen asiantuntijoiden osaamiseen. (Kiviniemi, ym. 2020, 280.)

Osallisuutta voidaan edistää kohtaamalla muut kunnioittavasti, arvostavasti ja ilman ennakko-odotuksia. Osallisuutta on yksilöllisten ratkaisujen etsiminen ongelmiin tai palvelutarpeisiin, toiminnan ja palveluiden kehittämien yhteistyössä ja syrjään jääneiden mukaan ottaminen toimintaan. (THL 2021.) Osallisuutta lisää dialoginen vuoropuhelu ja kokemus, että yksilön mielipiteillä on todella merkitystä ja käytännön vaikutusta. Luottamusta ja merkityksellisyyttä lisää myös, se että päätöksenteko on läpinäkyvä ja päätökset perustellaan sekä se, että myös asiakkaan kriittisellä palautteella on arvoa. Osallisuutta voidaan edistää myös huolehtimalla palveluiden hyvästä saatavuudesta. (Kiviniemi, ym. 2020, 281–283.)

4.2 Lapsen osallisuus

Tässä opinnäytetyössä ei keskitytä lapsen osallisuuteen, vaikka se nousee esille varhaiskasvatusta koskevissa tutkimuksissa, kirjallisuudessa ja varhaiskasvatuksen perusteissa hyvin vahvasti. Sen määrittely ja eriyttäminen on kuitenkin tarpeen, koska osallisuus on yksi opinnäytetyön keskeisistä teemoista. Turjan (2020) mukaan lapsen osallisuus on yksi varhaiskasvatuksen ydinajatuksista. Lapsi nähdään varhaiskasvatuksessa aktiivisena toimijana, jotka esittävät mielipiteitään ja tekevät aloitteita. Jotta lasten toimijuus ja osallisuus toteutuvat varhaiskasvatuksessa, henkilökunnan tulee tukea lasten oma-aloitteisuutta ja kehittää sekä suunnitella toimintaa myös lasten ideoiden pohjalta. (Turja 2020, 38, 68.) Toiminnan tulee siis olla lapsilähtöistä, mutta toiminta tulee suunnitella niin, että sille asetetut tavoitteet täyttyvät ja lapsen tarpeet sekä etu tulee huomioiduksi (Leskisenoja 2019, 30).

Lapsen osallisuus toiminnan suunnittelussa ei toteudu, jos varhaiskasvattajat rajaavat tarkkaan, mihin asioihin halutaan lasten mielipide ja mitä asioita nostetaan esille. On kuunneltava, tarkkailtava ja poimittava lasten kiinnostuksen kohteita ja vihjeitä leikkien lomasta ja nostettava puheisiin monipuolisesti erilaisia asioita. Varhaiskasvattajan rooli on mahdollistaa lapsen osallisuus. Dialoginen, aidosti tasavertainen, vuoropuhelu antaa tähän mahdollisuudet. Arjen rutiinit ja päivän tarkka ohjelma, voi joko edistää tai heikentää lapsen osallisuuden mahdollisuuksia. Rutiinit tuovat turvaa, mutta niistä tulisi voida myös joustaa lasten tarpeiden ja toiveiden mukaan mahdollisuuksien mukaan. (Roos, ym., 2018, 87–89.) *Osallisuuden pedagogiikan tavoitteena on kasvattaa aktiivisia, ajattelevia, itseensä luottavia, toiset huomioon ottavia ja itsensä näköisiä lapsia* (Ahonen & Roos, 2019, 34).

Osallisuus liitetään varhaiskasvatuksessa usein kiinteästi yhteisöllisyyteen ja siinä painotetaan yhteistä toimintaa ja ryhmään kuulumista (Turja 2020, 45). Varhaiskasvatuksessa jokainen lapsi, pienestä taaperosta alkaen, nähdään yhteisön ja ryhmän täysmääräisenä jäsenenä. (Kangas, ym. 2021, 58). Lapsen osallisuutta voidaan vahvistaa tämän vuorovaikutustaitojen kehittymisen kautta. Hyvät vuorovaikutustaidot omaava lapsi pääsee mukaan ikäistensä leikkiin ja toimintaan ja otetaan mukaan ryhmään. Mukaan pääseminen on edellytys sille, että lapsi voi olla osallinen oman ikäistensä, vertaistensa, keskuudessa. Osallisuuden kokemus ja ryhmään kuulumisen tunne ovat tärkeitä kokemuksia ja vuorovaikutustaitojen tukeminen on tärkeää, jotta nämä kokemukset saavutetaan. Lapset tarvitsevat aikuisen tukea vuorovaikutustaitojensa kehittymisessä. (Roos, ym. 2018, 83–85.)

Lasten osallisuus on nostettu esiin myös varhaiskasvatuksen perusteissa ja lasten mielipiteitä tulee kysyä esimerkiksi tämän omaa varhaiskasvatussuunnitelmaa laadittaessa. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan tulee kirjata, miten lapsen mielipidettä on kysytty ja tämän mielipiteet on otettu huomioon. Jokaisella lapsella tulee olla mahdollisuus osallistua

oman varhaiskasvatussuunnitelman laatimiseen ja varhaiskasvattajan tulee löytää tähän oikeat tavat ja taata tasavertaiset mahdollisuudet. Osallisuuden esteenä ei saa olla lapsen nuori ikä ja puutteellinen puhetaito, sairaus tai vamma, eikä yhteisen kielen puuttuminen. (Sandberg 2021, 47.) Lapsen osallisuus on yksi Heinolan varhaiskasvatuksen arvoista, joka määritellään kaupungin varhaiskasvatussuunnitelmassa:

Osallisuus:

- *osallisuus oppimisympäristön suunnitteluun ja arviointiin*
- *lapsen oikeus tulla kuulluksi*
- *aiemmat kokemukset*
- *huoltajien ja henkilöstön yhteistyö*

(Heinolan kaupunki 2019, 24.)

4.3 Huoltajien osallisuus

Huoltajien osallisuus on varhaiskasvatuslain ja varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaan velvoittavaa. Kasvatusyhteistyö on huoltajien osallisuutta käytännössä. (Kangas, ym. 2021, 100.) Pohdittaessa kasvatusyhteistyön muotoja, on syytä pohtia myös sitä, miten vanhemmat voivat vaikuttaa sen muotoihin ja olla osallisia jo toiminnan suunnitteluvaiheessa. Perheet ovat erilaisia, samoin heidän tarpeensa, joten myös yhteistyön muodot vaihtelevat eri perheiden kesken. (Ahonen & Roos 2021, 246.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa nostetaan esiin varhaiskasvatuksen inklusiivinen toimintakulttuuri, jossa osallisuutta, yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa korostetaan (Opetushallitus 2018, 30). Tällaisessa toimintakulttuurissa huoltajien mielipiteitä ja ajatuksia arvostetaan myös toiminnan suunnittelussa ja samalla vahvistetaan heidän osallisuutta (Kangas, ym. 2021, 102). Huoltajien osallisuus nähdään merkittävänä asiana ja vaikutusmahdollisuuksia halutaan korostaa omaa lasta koskevista asioiden lisäksi myös toiminnan laajemmassa kehittämisessä (Heinonen ym. 2016, 230).

Jotta huoltajat saadaan mukaan oman lapsen varhaiskasvatukseen, tulee heidät kohdata heidän ehdoillaan. Varhaiskasvattajat ja huoltajat saattavat ajatella osallisuudesta eri tavoilla ja usein osallisuutta lähdetään rakentamaan niin, että varhaiskasvattajat luovat toiminnalle reunaehdot. Lapsen parasta mahdollista varhaiskasvatusta tulee lähteä rakentamaan huoltajien kanssa rintarinnan ja yhteistyössä ja asiantuntija-asiakas asettelua tulee välttää. (Ahonen & Roos 2021, 245.) Huoltajien mielipidettä olisi hyvä kuulla myös siitä, millaista osallisuutta he itse haluavat. Varhaiskasvatuksen laatua tutkitaan säännöllisesti,

mutta huoltajien mielipidettä siitä, mitä tulisi tutkia ja miten, kysytään vielä harvoin. (Parrila & Fonsén 2016, 109–110.) Tämä opinnäytetyö tutkii huoltajien osallisuutta ja heidän kokemustaan osallisuudesta.

Vuorenmaa (2016) on tutkinut väitöskirjassaan vanhempien osallisuutta ja sen vaikutusta laajemmin ylisukupolvisuusnäkökulmasta. Hän toteaa, että vanhempien heikko osallisuus ja osallisuuden tunteen puuttuminen, saattavat vaikuttaa myös heidän lapsiinsa ja koko perheen hyvinvointiin. (2016, 84–85.) Myös tästä syystä vanhempien osallisuuden tukeminen on tärkeää varhaiskasvatuksessa. Ahonen & Roos (2021) kuitenkin korostavat, ettei ketään voida pakottaa osallisuuteen. Huoltajille osallisuus pitää esittää mahdollisuutena ja oikeutena, mutta on hyväksyttävä myös se, että kaikki eivät halua olla aktiivisia ja osallistuvia. (Ahonen & Roos 2021, 245.)

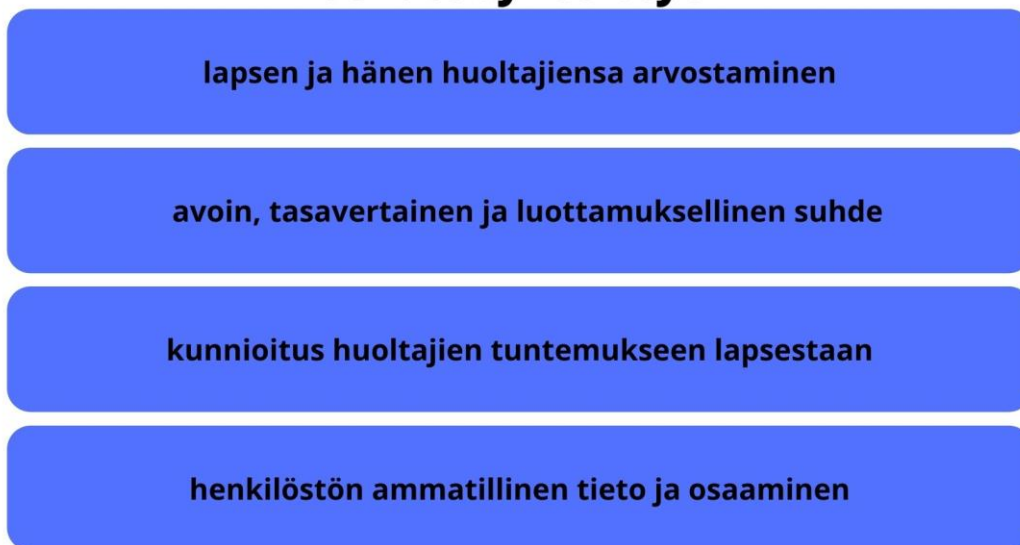
5 Kasvatusyhteistyö

5.1 Kasvatuskumppanuudesta kasvatusyhteistyöhön

Huoltajien osallisuuden lisäksi, tässä opinnäytetyössä tutkitaan kasvatusyhteistyötä ja sen toteutumista kahdessa tutkimukseen valitussa päiväkodissa. Kangas, ym. (2021) avaavat kasvatusyhteistyön taustaa. Ennen uutta, vuoden 2018, varhaiskasvatussuunnitelmaa, huoltajien ja varhaiskasvatuksen välistä yhteistyötä nimitettiin kasvatuskumppanuudeksi. Nyt yhteistyötä nimitetään kasvatusyhteistyöksi, jonka tavoitteena on sitoutuminen lapsen kehitykseen ja oppimiseen, sekä turvalliseen ja terveelliseen kasvuun. Kasvatusyhteistyössä tulee huomioida myös perheen tarpeet, sen yksilöllisyys ja monimuotoisuus. Varhaiskasvatuksen tehtävänä nähdään vanhempien ja vanhemmuuden tukeminen kasvatusyhteistyössä. Tämän takia on ensiarvoisen tärkeää, että varhaiskasvattajat tuntevat perheen kasvatusnäkömykset. Varhaiskasvatuksen tehtävänä nähdään myös se, että perheet saavat tietoa saatavilla olevista palveluista ja esimerkiksi tukimuodoista. (Kangas ym. 2021, 101.) Kasvatusyhteistyön tärkein tavoite on lapsen etu. Lapsi voi hyvin, kun kaikki hänen ympärillään olevat aikuiset puhaltavat yhteen hiileen ja heidän välillään on avoin, kunnioittava vuorovaikutussuhde. (Ahonen & Roos 2021, 33.) Toimiva yhteistyö huoltajien ja varhaiskasvattajien välillä lisää myös lapsen luottamusta varhaiskasvattajiin. Kun lapsi huomaa, että aikuiset ovat samalla puolella, myös vaikeissa asioissa, lapsen luottamus kasvaa. (Haapsalo, ym. 2020, 53.)

Kasvatusyhteistyössä huoltajien ja varhaiskasvattajien väillä on edetty perhelähtöiseen työskentelyyn asiantuntijalähtöisyyden sijaan. Tiedon jakamisen sijaan, yhteistyössä keskitytään tänä päivänä tasa-arvoiseen vuorovaikutukseen sekä keskinäiseen luottamukseen ja kunnioitukseen. Jokaisen perheen tarpeet määritellään erikseen ja työskentelyssä korostetaan perheen voimavaroja ja vahvuuksia. Kasvatusyhteistyössä oleellista on se, että sekä huoltajilla, että varhaiskasvattajilla katsotaan olevan tietoa lapsesta ja tämän kasvu ja kehitys pyritään turvaamaan yhdessä tekemällä. Keskeinen asia kasvatusyhteistyössä on lapsen hyvinvointi. Koko perheen hyvinvointi liittyy kiinteästi lapsen hyvinvointiin, joten perheen hyvinvoinnin tukeminen on tarpeen myös varhaiskasvatuksessa. (Rantala & Uotinen 2019, 127–130.) Yhteistyössä tarvitaan antamista ja saamista. Yhteistyön voidaan katsoa olevan toimivaa, jos molemmat osapuolet kokevat, että yhdessä pyritään edistämään sovitun päämäärän saavuttamista. Yhteistyön avulla voidaan löytää uusia toimintamalleja ja hyödyntää eri osapuolien tietoa, taitoa ja osaamista tehokkaasti. (Heinonen, ym. 2016, 185.) Varhaiskasvatuksen laatuindikaattoreissa (Repo, ym. 2019) kasvatusyhteistyö on määritelty kuvan 1 mukaisesti.

Kasvatusyhteistyö

Kuva 1: Kasvatusyhteistyö (Repo, ym. 2019)

Huoltajien kanssa tehtävän yhteistyön tavoitteena on muodostaa yhteinen käsitys lapsen kasvun ja kehityksen tukemisesta sekä luoda luottamuksellinen, tasa-arvoinen ja toisiaan kunnioittava kasvatussuhde. Yhteistyössä ensiarvoisen tärkeitä ovat päivittäiset keskustelut huoltajien kanssa. (Heinolan kaupunki 2019, 43.)

5.2 Kasvatusyhteistyön edellytykset

Huoltajien ja varhaiskasvatuksen välisen yhteistyön tulee olla avointa, arvostavaa ja molempia osapuolia kunnioittavaa. Yhteinen kasvatustehtävä tulee nähdä mielekkäänä yhteistyönä, jossa lapsen varhaiskasvatustaivalta hoidon aloituksesta esiopetukseen asti, suunnitellaan ja arvioidaan rakentavana vuoropuheluna. (Karikoski & Tiilikka 2020, 81.) Perheen arvoista, vastuista ja tavoitteista tulee keskustella huoltajien kanssa ja perheiden moninaisuus, kulttuuritausta, erityistarpeet ja vanhemmuus tulee huomioida arvostavalla ja kunnioittavalla työotteella (Opetushallitus 2018, 34).

Tannerahon (2014) tutkimuksesta käy ilmi, että luottamus huoltajien ja varhaiskasvatuksen työntekijöiden välillä koetaan tärkeänä kasvatusyhteistyön toimivuuden kannalta. Luottamus ei synny itsestään vaan sen syntymiseksi täytyy tehdä tietoista työtä (Tanneraho 2014, 50.) Varhaiskasvattajilla on luottamuksen rakentamisessa ja sen ylläpitämisessä tärkeä rooli. Huoltajia voidaan rohkaista kysymään, ihmettelemään ja kyselemään aktiivisesti lapsen kuulumisia, jotta luottamus vahvistuu. (Ahonen & Roos 2021, 242) Luottamuksen syntymiseen voi mennä myös aikaa ja se rakentuu pienistä palasista (Heinonen, ym. 2016,

226). Huoltajien kanssa luottamusta on helpompi rakentaa positiiviselle pohjalle. Varhaiskasvattajien onkin syytä välttää haasteiden korostamista, sillä se voi heikentää luottamus-suhteen muodostumista. (Ahonen & Roos 2021, 242.) Kasvatusyhteistyön kannalta on tärkeää, että toiveikkuus ja usko tulevaan säilyy koko ajan, vaikka lapsen kanssa olisikin haasteita. Tässä asiassa varhaiskasvattajat ovat tärkeässä roolissa. (Rantala & Uotinen 2019, 134.) Jotta luottamus huoltajien ja varhaiskasvattajien välille voi syntyä, huoltajien tulee voida luottaa, että varhaiskasvattajat tekevät parhaansa heidän lapsensa kanssa. Huoltajien tulee luottaa heidän ammattitaitoonsa lapsen turvallisuuden ja hyvinvoinnin turvaamisessa. (Kekkonen 2021, 185.)

Työntekijän ja vanhemman välisessä kommunikaatiossa tulee pyrkiä dialogisuuteen. Keskeistä on kuunteleminen ja kuuleminen, toista arvostava keskusteluote ja aito läsnäolo. Pyrkimyksenä tulee olla se, että keskustelun molemmat osapuolet voivat kertoa ajatuksistaan, havainnoistaan ja näkemyksistään mahdollisimman luonnollisesti ja avoimesti. Toinen tärkeä pyrkimys on, että molemmat osapuolet kykenevät ymmärtämään toisiaan mahdollisimman hyvin ja kuulevat toisiaan. (Koivunen & Lehtinen 2015, 72.) Kasvatusyhteistyö on varhaiskasvattajan näkökulmasta ammatillinen suhde ja sen vaaliminen on varhaiskasvattajan vastuulla. Kasvatuskumppanuus tulee erottaa ystävyys-suhteesta tai läheissuhteesta, vaikka varhaiskasvattajan ja huoltajan välillä olisikin kytköksiä myös vapaa-ajalla. Kaikkia lapsia ja perheitä tulee käsitellä tasavertaisesti ja tämän takia varhaiskasvattajan tulee selkiyttää oma ammatillinen roolinsa myös huoltajille. (Kekkonen 2012, 116, 194.)

5.3 Kasvatusyhteistyön esteet

Kasvatusyhteistyön esteinä voi olla esimerkiksi huoltajien haastava elämäntilanne, jolloin voimavaroja ei välttämättä riitä yhteydenpitoon. Myös kieli- ja kulttuurierot, huono terveydentila tai ero tilanteet ja ongelmat huoltajien välillä voivat vaikeuttaa kasvatusyhteistyötä. (Sanabria-Hernandez 2020.) Huoltajat voivat kokea, että he eivät ole kykeneviä kasvatusyhteistyöhön esimerkiksi huonon kielitaidon tai heikon kulttuurin tuntemuksensa takia. Osa huoltajista taas voi kokea, että aktiivisesta yhteydenpidosta ja kasvatusyhteistyöstä on hyötyä. Jotkut huoltajat taas voivat ajatella, että varhaiskasvatuksessa asiat ja toiminta on niin laadukasta, ettei heidän tarvitse olla aktiivisesti toiminnassa mukana, edes omaa lastaan koskevissa asioissa. (Ijäs 2013, 184.)

Kasvatusyhteistyön esteenä voi olla myös huoltajien haluttomuus yhteistyöhön. Osa huoltajista voi tietoisesti tai tiedostamattaan vetäytyä yhteydenpidosta ja osa voi suhtautua varhaiskasvattajiin myös hyökkäävästi tai negatiivisella asenteella. Toimivaan kasvatusyhteistyöhön tarvitaan aina sekä huoltajia, että varhaiskasvattajia, joten vaikeisiin tilanteisiin on syytä etsiä aktiivisesti ratkaisuja. (Lämsä 2013, 194.)

Huolen puheeksi otto voi olla kasvatusyhteistyössä käännekohta, joka voi pahimmassa tapauksessa katkaista yhteistyön kokonaan. Huolista puhuminen voi olla vaikeaa sekä huoltajille, että varhaiskasvattajille ja tästä syystä tilanteisiin on syytä varautua etukäteen. Dialoginen kohtaaminen, toisen kuunteleminen ja tilanteeseen liittyvien tunteiden huomioiminen on tärkeää. (Sanabria-Hernandez 2020.) Joskus huoltajilla ja varhaiskasvattajilla saattaa olla eriävät mielipiteet siitä, mikä on lapsen edun mukaista, esimerkiksi tukitoimia pohdittaessa. Nämä tilanteet saattavat vaarantaa kasvatusyhteistyön muodostumisen tai katkaista jo olemassa olevan suhteen. (Lämsä & Karhuniemi 2013, 167–168.)

Jotta kaikki huoltajat tulisi huomioiduiksi ja tunnistetuiksi, tulee varhaiskasvattajilla olla riittävästi tietoa erilaisista perhemuodoista ja perheiden rakenteista. Tiedon puute voi olla este toimivalle kasvatusyhteistyölle ja huoltajien osallisuuden vahvistamiselle. Tiedon puute voi estää esimerkiksi lapsen toissijaisen huoltajan osallistumisen yhteistyöhön. Jokaisella perheellä tulisi olla mahdollisuus määritellä itse perheeseensä kuuluvat henkilöt ja saada palvelua sekä tukea sen mukaisesti. Perheillä tulisi olla mahdollisuus myös itse määritellä, kuka lapsen asioista varhaiskasvatuksessa päättää, jos asiaa ei estä lainsäädännölliset seikat. Perheiden kanssa työskentelevät ammattilaiset ja alan opiskelija ovat ilmaisseet tarvitsevansa lisää tietoa monimuotoisista perheistä. Tämä turvaisi myös toimivan kasvatusyhteistyön kaikkien perheiden kohdalla. (Moring & Kerppola 2019, 93–99.) Monimuotoisten perheiden kanssa tehtävään työhön sekä esimerkiksi huolien puheeksi ottoon kaivataan myös käytännön koulutusta, jotta kasvatusyhteistyö toteutuu. (Roine, ym. 2019, 134).

Varhaiskasvatuksen käytännöt, arvot ja asenteet saattavat estää toimivan kasvatusyhteistyön. Varhaiskasvattajat ovat merkittävässä roolissa siinä, miten huoltajat kokevat kasvatusyhteistyön toimivan. Varhaiskasvattajat saattavat huomaamattaan estää kasvatusyhteistyön, jos he eivät reflektoi omaa työskentelyään perheiden kanssa. Varhaiskasvattajien tulee myös havainnoida, millaista vanhemmuutta he itse arvostavat, miten se näkyy työskentelyssä sekä millaisia arvoja he välittävät eteenpäin. (Kangas 2021, 102–103.) Varhaiskasvattajien tulee siis arvioida, miten he suhtautuvat erilaisten huoltajien käsityksiin, arvoihin ja kysymyksiin. Kasvatusyhteistyö ei voi rakentua oikein, jos varhaiskasvattajat tulkitsevat vanhempien olevan kyvyttömiä kasvattamaan lastaan tai epäilevät heitä huonosti pärjääviksi, vajavaisiksi tai heikoiksi. (Kekkonen 2012, 198.) Vanhempien syyllistäminen voi tuhota kasvatusyhteistyön. Yleensä vanhemmat haluavat omille lapsilleen hyvää ja avoin keskustelu, syyllistävien kommenttien sijaan, vie asiaa usein tehokkaasti eteenpäin lapsen edun mukaisesti. (Ahonen & Roos 2021, 86.)

Nykyvanhempia määrittävät myös kovat odotukset ja hyvän vanhemmuuden mittarit (Mykänen & Böök 2017, 83). Varhaiskasvatuksessa on syytä tiedostaa, että erityisesti äidit ovat

altiita ulkopuolelta tulevalle arvostelulle ja odotuksille ja sosiaalisella paineella on syy-yhteys myös loppuun palamisen kanssa (Sorkkila & Aunola 2020). On siis tärkeää, että varhaiskasvatus ei lisää tätä painetta. On tärkeää, että perheen ja huoltajien osaaminen huomataan ja huomioidaan ja onnistumiset sekä vahvuudet tuodaan esiin. (Kangas 2021, 102–103.)

Kasvatusyhteistyön toimivuuden esteenä voi olla myös kokemus, etteivät henkilökemiat varhaiskasvattajien ja huoltajien kanssa kohtaa. Näissä tapauksissa varhaiskasvattajien vastuulla on selvittää vuorovaikutukseen liittyviä vaikeuksia ja ongelmia ei voida sivuuttaa omaan tai vanhemman persoonaan liittyviin piirteisiin vedoten. Varhaiskasvattajilla on ammatillinen vastuu ja velvollisuus ylläpitää vuorovaikutussuhdetta huoltajan kanssa. (Kekkonen 2012, 118.)

Joskus resurssien puute ja varhaiskasvatuksen hektinen ilmapiiri voivat estää kasvatusyhteistyön toteutumista, jos aikaa välittävälle kohtaamiselle arjessa ei jää riittävästi. Välittämisen kulttuuriin kuuluu kiinteästi kiireetön kohtaaminen, pysähtyminen asioiden äärelle, koskettaminen ja toisen aito kuuntelu sekä toisesta huolehtiminen, ystävällinen asenne ja kannustus. Välittämisen kulttuurin jäädessä kiireisen arjen jalkoihin, myös huoltajien osallisuus voi vaarantua. (Kangas, ym. 2021, 199.)

6 Kasvatusyhteistyö käytännön työssä

6.1 Kasvatusyhteistyötä käytännössä

Lapset, kuten aikuisetkin, käyttäytyvät eri ympäristöissä eri tavalla. Kasvatusyhteistyön avulla varhaiskasvattajat saavat lisää tietoa lapsesta ja hänen käyttäytymisestään kotona. Huoltajat taas saavat tietoa siitä, miten heidän lapsensa suhtautuvat varhaiskasvatukseen, siellä tapahtuvaan toimintaan ja miten he käyttäytyvät esimerkiksi vertaissuhteissa ja ryhmässä. Toimivan yhteistyön avulla lapselle pystytään tarjoamaan mahdollisimmat hyvät kasvuolosuhteet ja hänen yksilölliset tarpeensa voidaan paremmin huomioida. (Ahonen & Roos 2021, 33.)

Kasvatusyhteistyö muodostuu aloitusvaiheesta ja jatkuu työskentelyvaiheessa kaiken aikaa. Aloitusvaiheessa luodaan luottamuksellinen suhde perheen ja lapsen kanssa, työskentelyvaiheessa taas syvennetään yhteistyötä ja yhteistä tietämystä lapsesta. (Kekkonen 2012, 183.) Yhteistyötä huoltajien ja varhaiskasvattajien kanssa tarvitaan kaiken aikaa, mutta sen merkitys korostuu erityisesti siirtymävaiheissa. Näitä siirtymävaiheita lapsen elämässä ovat esimerkiksi päivähoidon aloitus, esiopetukseen ja kouluun siirtyminen sekä varhaiskasvatuspaikan tai -ryhmän muuttuminen. (Karikoski & Tiilikka 2020, 81.) Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyön on erittäin tärkeää myös silloin, kun lapsella havaitaan tuen tarpeita. Tuen tarpeita määriteltäessä, myös moniammatilliset palvelut ovat usein isossa roolissa. (Opetushallitus 2018, 55–56.)

Kasvatusyhteistyön konkreettisia muotoja ovat esimerkiksi päivittäiset jutteluhetket lapsen hoitopäivän kulusta ja lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa laadittaessa. Yhteydenpito voi tapahtua kasvokkain tai siinä voidaan hyödyntää myös esimerkiksi verkkovälitteisiä kanavia. (Opetushallitus 2018, 100.) Teknologia antaakin kasvatusyhteistyölle aivan uudenlaisia mahdollisuuksia. Blogien tai muiden sähköisten kanavien kautta voidaan jakaa kuvia ja tietoa päivähoidon arjesta. Varhaiskasvattajat voivat hyödyntää esimerkiksi blogeja tekemällä omaa työtään näkyväksi ja suunnitelmalliseksi. (Ahonen & Roos 2021, 246–247.) Verkkovälitteisten keskustelusevellusten avulla huoltajia voidaan kohdata joustavammin. Sovellukset voivat mahdollistaa esimerkiksi varhaiskasvatuskeskustelut kesken huoltajan työpäivän ilman fyysistä siirtymistä tai iltaisin työpäivän jälkeen. Verkkovälitteisyys mahdollistaa myös varhaiskasvattajien työn joustavuuden ja etätyöt. Joustavat verkkovälitteiset kohtaamis- muodot lisäävät kasvatusyhteistyötä käytännön tasolla ja voivat aktivoida mukaan huoltajia, joiden on usein vaikea päästä fyysisesti mukaan esimerkiksi lapsen vasu-keskusteluihin. (Sarén, S. 2021, 32.)

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laatiminen ja sen tavoitteiden toteutumisen seuraaminen ovat kasvatusyhteistyön yksi tärkeimmistä muodoista. Varhaiskasvattajat, huoltajat ja mahdollisuuksien mukaan lapsi itse luovat pedagogiselle toiminnalle tavoitteet huomioiden lapsen tarpeet ja kiinnostuksen kohteet. (Ahonen 2017 22.) Onkin tärkeää, että tavoitteet ovat mahdollisimman selkeät ja mietitty nimenomaan lapsen arjen näkökulmasta. Näin huoltajat puhuvat kasvattajien kanssa samaa kieltä ja yhteistyö helpottuu. On tärkeää, että huoltajat saavat säännöllisesti tietoa siitä, miten tavoitteet ovat toteutuneet tai missä kohtaa suunnitelmassa ollaan menossa. (Kanninen & Sigfrids 2012, 135.)

6.2 Perheiden moninaisuuden huomioiminen

Huoltajien tausta voi vaikuttaa kasvatusyhteistyön toimivuuteen. Perinteiset ydinperheet, joissa on isä, äiti ja lapsia, on nykyään harvinaistuneet (Kangas, ym. 2021, 117). Jokainen perhe on omanlaisensa ja jokaisella on omat näkemyksensä, taustansa, ominaisuutensa ja roolinsa. Jokaisen lapsen ja perheen oikeus on saada hyväksyntää ja kokea, että on hyvä omana itsenään. (Kangas, ym. 2021, 108.) Perheiden monimuotoisuus voi näkyä hyvin eri tavoin. Uskonto, kotimaa, mitä moninaisemmat perhemuodot ja huoltajien ikä voivat määrittää perhekulttuuria. Myös perheiden sosioekonominen asema vaikuttaa perheiden elämään ja osa vanhemmista tarvitsee enemmän tukea vanhemmuuteensa, kuin toiset. (Ahonen & Roos 2021, 249.) *Varhaiskasvatus on uskonnollisesti, katsomuksellisesti ja puoluepoliittisesti sitouttamatonta* (Opetushallitus 2018, 16). Varhaiskasvatuksen perusteissa (2018) korostetaan, että varhaiskasvattajien on suhtauduttava avoimesti ja kunnioittavalla työotteella erilaisiin perheisiin, katsomuksiin, uskontoihin, kieliin ja kulttuureihin sekä tapoihin ja kasvatuskäsitteisiin. Hyvä kasvatusyhteistyö edellyttää, että jokaista perhettä arvostetaan sellaisenaan. (Opetushallitus 2018, 21.)

Työyhteisössä on tarpeen keskustella avoimesti siitä, miten erilaiset perheet otetaan huomioon ja onko työskentely kaikissa tilanteissa yhdenvertaisesti, riippumatta perheiden monimuotoisista taustoista. Arvokeskustelua tulee käydä säännöllisesti, jotta varhaiskasvatuksen laatu ja suunnitelmallisuus voidaan turvata. (Ahonen & Roos 2021, 31–32.) Varhaiskasvattajan olisi hyvä pohtia myös sitä, mitä moninaisuus itseasiassa tarkoittaa ja miten se vaikuttaa omaan työskentelyyn. Asiaa voidaan lähestyä esimerkiksi intersektionaalisuuden tai superdiversiteetti-käsitteiden kautta. Intersektionaalisuuden lähtökohdista jokaisen lapsen ja perheen kokemukset nähdään esimerkiksi sukupuolen ja etnisen taustan yhteisvaikutuksena eikä johtuvan pelkästään jostain yksittäisestä tekijästä. Jokainen tulee nähdä osana yhteisöä, joka ei ole rakenteeltaan yhdenmukainen. Superdiversiteetin näkökulmasta ajateltuna jokaisen lapsen ja perheen tausta ei määrittele tämän identiteettiä. Kielestä tai kotimaasta ei voida tehdä rajattuja luokitteluja siitä, millainen lapsi tai perhe on, vaan

jokainen tulee kohdata yksilönä ja erilaiset taustat tulee nähdä rikkautena. (Kangas, ym. 2021 109–111.)

Varhaiskasvatuksessa on paljon lapsia, jotka perheineen tulevat toisesta kulttuurista. Näiden perheiden kanssa tehtävässä yhteistyössä auttaa eri kulttuurien tuntemus, mutta myös hyvät kohtaamis- ja ihmissuhdetaidot. Tarvitaan myös kielen- ja kulttuuritausta huomioida. Yleistietämys eri kulttuureista on hyödyllistä, mutta jokaista perhe tulee kohdata yksilöllisesti. Vieraasta kulttuurista tulevalle perheelle saattaa olla täysin uutta meidän päivähoidojärjestelmämme käytännöt, sisällöt ja sen tavoitteet, joten myös perusasiat on syytä käydä läpi. Perheiden kanssa tulee keskustella heidän tavoistaan, arvoistaan, kasvatusnäemyksistä ja toiveista varhaiskasvatuksen suhteen. Jotta yhteistyö ja kommunikointi olisi sujuvaa, tulee vieraasta kulttuureista tulevien perheiden kanssa käyttää aina tulkkia. Varhaiskasvatuksen aloitus on merkittävä asia kaikille lapsille, mutta moni- ja vieraskielisen lapsen kohdalla se on erityisen merkityksellinen. Hoidon aloitukseen tuleekin kiinnittää näiden lasten kohdalla erityistä huomiota ja yhteistyö huoltajien kanssa on tärkeää. Alkuvaiheessa on tärkeää, että sekä perheet ja varhaiskasvattajat ovat tietoisia toistensa vastuista, velvollisuuksista ja tehtävistään, jotta moni- ja vieraskielisen lapsen varhaiskasvatustaival alkaa hyvin ja hän saa tarvittavat tukitoimet käyttöönsä alusta asti. Varhaiskasvatus on tärkeä osa kotouttamista. (Kivijärvi 2020, 258–260.)

Heinolassa kaksi- ja monikieliset lapset toimivat samoissa ryhmissä suomenkielisten lasten kanssa. Kotouttamiseen osallistuvat tahot toimivat yhteistyökumppaneina ja tarvittaessa käytetään tulkkipalveluja. Avoin varhaiskasvatus toiminta antaa mahdollisuuden, jossa lapset huoltajineen pääsevät tutustumaan kulttuuriimme ja oppimaan suomen kieltä. (Heinolan kaupunki 2019, 66.)

Varhaiskasvatus on usein merkittävässä roolissa, kun perheen suhteissa tapahtuu muutoksia (Monimuotoiset perheet, 2020, 6). Eron jälkeen vanhemmat usein jakavat huoltajuuden ja päättävät lapsen asioista yhdessä myös eron jälkeen. Eron jälkeen huoltajien tehtävä on ilmoittaa, miten lapsen huoltajuus järjestetään, kuka saa hakea lasta hoidosta ja miten he toivovat, että kasvatusyhteistyötä varhaiskasvatuksessa jatketaan. Huoltajien niin toivossa, varhaiskasvatuksessa tulee tehdä tasavertaisesti yhteistyötä molempien huoltajien kanssa myös eron jälkeen. (Heinonen, ym. 2016, 204.)

Varhaiskasvatuksessa on ydinperheen ja eroperheiden lisäksi myös paljon muita perhemuotoja. Kaikki perheet eivät halua tuoda perhemuotoaan julki ja saattavat pelätä esimerkiksi syrjintää. Erilaiset perhemuodot tulee tiedostaa ja tehdä näkyväksi, jotta varhaiskasvattajien ja perheiden välille voi syntyä luottamuksellinen suhde. Ongelmista ja omista

ajatuksistaan on helpompi kertoa, kun perhemuotoa ei tarvitse peitellä tai salailla. (Monimuotoiset perheet 2020, 6.)

6.3 Kasvatusyhteistyö hoidon aloitusvuonna

6.3.1 Ennen hoidon aloitusta

Heinolassa perheille annetaan varhaiskasvatuksen aloitusvaiheessa mahdollisuus tutustua lapsen varhaiskasvatuspaikkaan kiireettömästi ja perheen aikataulun mukaan. Ensimmäinen tutustuminen voidaan sopia lapselle tuttuun paikkaan. Myös avoimet varhaiskasvatuspalvelut valmistavat lasta ja koko perhettä varhaiskasvatuksen aloitukseen. (Heinolan kaupunki 2019, 43.)

Huoltajilla tulee olla mahdollisuus vaikuttaa siihen mikä varhaiskasvatusmuoto on lapselle sopivin ja missä lapsi aloittaa varhaiskasvatuksessa. Huoltajien tulee saada riittävästi tietoa varhaiskasvatuksen eri toimintamuodoista ja kunnan tehtävä on tarjota neuvontaa ja ohjausta varhaiskasvatuspaikan ja -muodon valintaan. (Opetushallitus 2018, 18.) Huoltajien osallisuuden vahvistaminen ja kasvatusyhteistyön rakentaminen alkaa jo ennen, kuin lapsi aloittaa varhaiskasvatuksessa. Tutustuminen tulevaan hoitopaikkaan ja sen henkilökuntaan, luo onnistuessaan konkreettista pohjaa yhteistyölle. (Karikoski & Tiilikka 2020, 81–83.) Kun huoltajia kutsutaan kasvatusyhteistyöhön aktiivisesti jo alusta asti, yhteistyö on jatkossa usein helpompaa (Ahonen & Roos 2021, 36).

Lapsen hoidon aloitus on tärkeä vaihe lapselle, mutta murros myös koko perheelle. Lapset viettävät varhaiskasvatuksessa paljon aikaa, joten siitä tulee kodin rinnalle tärkeä paikka lapsen elämässä. (Ahonen & Roos 2021, 24.) Usein päiväkodin johtaja on ensimmäisenä perheisiin yhteydessä ennen hoidon aloitusta. Näissä keskusteluissa on tärkeää toimia dialogisesti huoltajien kanssa, tarjota mahdollisimman paljon tietoa hoidon aloitukseen liittyen ja jakaa huoltajien kanssa asiantuntijuus lapsen hoitopaikan valintaa koskien. Huoltajat valitsevat lapselleen sopivan hoitopaikan usein asuinpaikan, saamiensa suosittelujen tai arvojensa perustella. Varhaiskasvatuksen tehtävä on lisätä huoltajien tietämystä varhaiskasvatuksen laadusta ja sisällöstä. (Kekkonen, 2012 183–184.)

Ennen hoidon aloitusta on hyvä pitää huoltajien kanssa aloituskeskustelu. Se voidaan toteuttaa perheen kotona tai varhaiskasvatuspaikassa. Aloituskeskustelussa huoltajat ovat pääasiassa tiedon tuottajia ja varhaiskasvattaja tiedon vastaanottaja. Huoltajilla on tietoa lapsen kasvusta ja kehityksestä, tämän tavoista, mieltymyksistä ja perheen tavoista sekä arvoista. Aloituskeskustelun yksi tärkeimmistä päämääristä on myös keskinäisen luottamuksen rakentaminen. (Kekkonen 2012, 184.) Keskusteluille on tärkeää varata riittävästi

aikaa ja rauhallinen paikka. Varhaiskasvatuksen arki on usein kiireistä ja henkilöresurssit voivat olla tiukkaan mitoitettuja, mutta kasvatusyhteistyön kannalta kiireettömät keskustelut ovat sekä perheille, että kasvattajille merkityksellisiä. On luonnollisesti myös lapsen edun mukaista, että hoidon aloitus tehdään hänen ehdoillaan ja hyvässä yhteistyössä. (Ahonen & Roos 2021, 37–38.)

Kannisen (2019 mukaan huoltajat pitävät omahoitajuutta, kotikäyntejä perheen luona ennen hoidon aloitusta ja pehmeä lasku päivähoitoon positiivisina asioina. Erityisesti sen merkitys korostuu pienten, alle 3-vuotiaiden kohdalla. (Kanninen, ym. 2009, 178–179.) Huoltajat pitävät tärkeänä myös sitä, että heidän mielipiteitään ja toiveitaan kysytään sekä kuunnellaan. Kotona hyväksi havaitut toimintamallit voidaan siirtää päivähoitoon ja huoltajien ensisijaista kasvatusvastuuta voidaan korostaa ottamalla heidät mukaan kaikkeen lasta koskevaan päätöksentekoon myös varhaiskasvatuksessa. (Selonen 2007, 72.)

Kotikäynnit ennen hoidon aloitusta voivat kuitenkin jakaa myös mielipiteitä. Esimerkiksi lastensuojelun asiakkuudessa oleville perheille, varhaiskasvatuksen kotikäynti voi olla vaikea erottaa lastensuojelun kotikäynneistä. Kotikäynneillä varhaiskasvattaja voi kuitenkin luoda ensikontaktin varhaiskasvatukseen siirtyvään lapseen, tutustua perheeseen heidän omassa ympäristössään ja saada aikaan hoidon aloitusta tukevan keskusteluyhteyden. Kotikäynneillä voi saada kasvatusyhteistyön kannalta arvokasta tietoa perheen arvoista, tavoista, sosioekonomisesta asemasta ja perherakenteesta. On kuitenkin tärkeää, että kotikäynnin tavoitteista ja käytännöistä keskustellaan huoltajien kanssa etukäteen ja he saavat itse päättää, haluavatko kotikäyntiä vai eivät. (Kekkonen 2012, 142–145, 185–187.) Kotikäynnit voivat olla merkityksellisiä myös lapsen turvallisuudentunteen säilymisen kannalta, kun ensikontakti varhaiskasvattajaan tapahtuu tutussa, turvallisessa ympäristössä. Myös osa huoltajista voi kokea, että tutussa ympäristössä on helpompi rentoutua ja heittäytyä keskusteluun. (Ahonen & Roos 2021, 38.)

Ennen uutta, vuoden 2018, varhaiskasvatussuunnitelmaa omahoitajuus oli hyvin yleistä. Hoitotaipaleen aloittavalle lapselle nimettiin omahoitaja, joka vastasi pääosin huoltajien kanssa tehtävästä yhteistyöstä ja lapsen pehmeän laskun toteutumisesta hoidon alkaessa. Omahoitajuudessa nähtiin olevan paljon hyötyjä, esimerkiksi lapsen turvallisuudentunteen säilymisen kannalta, mutta käytännön tasolla sen toteuttamiseen liittyi myös haasteita. Omahoitaja ei voi työskennellä pysyvästi lapsen hoitoaikojen mukaisesti ja pienryhmätöinnin kannalta, joustot ryhmien kokoonpanoissa on usein tarpeen. Nykyään omahoitajuudesta on monin paikoin luovuttu, mutta hoidon aloittavalle lapselle voidaan nimetä yksi tai useampi vastuukasvattajaa, jotka pääosin vastaavat tämän perheen kanssa tehtävästä yhteistyöstä ja lähtevät rakentamaan kasvatusyhteistyötä. (Ahonen & Roos 2021, 39–41.)

6.3.2 Hoidon alkaessa

Sujuvan hoidon aloituksen kannalta on tärkeää, että yksikössä on selkeät toimintaohjeet tutustumisjaksolle ja huoltajien kanssa tehtävälle yhteistyölle (Ahonen & Roos 2021, 41). Jokainen lapsi on kuitenkin yksilö ja huoltajille on syytä kertoa, että tutustumispolut voivat vaihdella pituutensa ja sisältönsä puolesta lapsen tarpeiden mukaisesti. Tutustumisjaksoa on syytä arvioida kaiken aikaa ja yhteistyö huoltajien kanssa on tärkeää. Usein tutustuminen aloitetaan pihaleikkeihin tutustumisella ja sen jälkeen tutustutaan hoitopaikan sisätiloihin. Huoltaja voi olla lapsen mukana tutustumassa toimintaan, osallistua ruokailuhetkiin ja olla tarpeen mukaan lapsen tukena myös lepopohdella. (Ahonen & Roos 2021, 42–43.)

Hiljattain päivähoiton aloittanut lapsi, saattaa jäädä itkemään, huoltajan lähtiessä. Lapsen itkun hellittäessä ja tämän lähtiessä leikkeihin, voi huoltajille lähettää kuvan tai viestin, jossa kerrotaan tilanteen rauhoittuneen. Tämä voi rauhoittaa myös huoltajan mieltä ja kasvatusyhteistyö vahvistuu konkretian kautta. (Ahonen & Roos 2021, 242.) Kasvatusyhteistyön muodostumisen kannalta huoltajat voivat pitää tärkeänä sitä, että lapsi pääsee varhaiskasvattajan syliin hoitoon tullessaan, jos häntä itkettää tai harmittaa päivähoitoon jääminen. Hoitopäivän alkuun liittyvistä käytänteistä on hyvä keskustella huoltajien kanssa etukäteen, jotta syntyy molemminpuolinen luottamus ja varmuus, että lapsen ikävöinti ja itku erotilanteissa otetaan päivähoitossa huomioon. (Selonen 2007, 79.) Tiivistä yhteistyötä huoltajien kanssa tarvitaan myös esimerkiksi lapsen päiväunikäytännöissä. Joskus lapsen tarpeet, huoltajien toiveet ja varhaiskasvatuksen arjen sujuvuus saattavat olla ristiriidassa toisiinsa nähden ja lapsen uni häiriintyy. Näissä tilanteissa yhteiset keskustelut ovat tarpeellisia ja sekä huoltajien, että varhaiskasvattajien on syytä pohtia, miten lapsen riittävä unen tarve saadaan yhteistyöllä turvattua. (Ahonen & Roos 2021, 155–156.)

6.4 Päivittäiset kohtaamiset arjessa

Lapsen tuonti- ja hakutilanteet ovat tärkeitä hetkiä vanhemmille ja lapsille. Varsinkin pienten lasten vanhemmat kaipaavat tietoa hoitopäivän kulusta ja sen on tärkeä kasvatusyhteistyön muoto koko varhaiskasvatusajan. Lapsen haku- ja tuontitilanteille tulee järjestää riittävästi aikaa ja kaikilla osapuolilla, myös lapsella, tulee olla mahdollisuus kertoa ajatuksiaan, kysellä tai jakaa kokemuksia. Vanhemman tulee saada tietää rehellisesti päivän kulusta, mutta työntekijän tulee pohtia, miten hän asiat ilmaistaan. Jos lapsi on kuulemassa, tulee asioista puhua niin, että hänkin voi osallistua keskusteluun ja moittimista olisi näissä tilanteissa syytä välttää. Lapset muodostavat jokaisen kohtaamisen kautta kuvaa itsestään ja heidän vahvan itsetunnon kehityksen kannalta, on tärkeää, että lapsi kuulee mahdollisimman paljon positiivisia asioita itsestään. (Haapsalo, ym. 2020, 52.)

Huoltajille voi olla merkityksellistä myös se, että lapsen päivän kulusta kerrotaan yksityiskohtaisesti ja kuvaillaan, miten lapsi on reagoinut tai toiminut eri tilanteissa. Näin huoltajille välittyy tunne, että heidän lapsensa on ainutkertainen ja huomioidaan ryhmässä yksilönä. (Sanabria-Hernandez 2020.) Perheiden kannustaminen ja vahvuuksien huomioiminen on myös tärkeää (Kangas 2021, 104). Varhaiskasvatuksen työntekijät voivat esimerkiksi tehdä keskenään tietoisien sopimuksen, että jokaisen lapsen päivästä kerrotaan edes yksi positiivinen asia, kun huoltaja tulee lasta hakemaan. (Ahonen & Roos 2021, 242.) Huoltajien on tärkeää myös kuulla, miten lapsen vertaissuhteet varhaiskasvatuksessa sujuvat. Kiusaamisen ehkäisyn kannalta on tärkeää, että kaikki lapsen ympärillä olevat aikuiset ovat tietoisia, miten lapsi toimii muiden kanssa ja mitä lapselle kuuluu. Näin esimerkiksi lapsen käytöksen muuttuminen voidaan havaita aikaisessa vaiheessa ja vertaissuhteita tukea sekä kotona, että päivähoitossa. (Haapsalo, ym. 2020, 21.)

Hakutilanteita on hyvä suunnitella etukäteen, jotta niistä on mahdollisimman paljon hyötyä sekä huoltajille, että varhaiskasvattajille lapsen hoitopäivän tukemisen kannalta. Huoltajien kanssa on hyvä etukäteen puhua, millaista tietoa hoitopäivästä he kaipaavat ja mikä on oleellista juuri heidän lapsensa kohdalla. Juuri hoidon aloittaneelle lapselle, voi olla merkityksellistä myös se, onko häntä saattamassa kotiin tuttu, oman ryhmän kasvattaja vai vieraampi, toisen ryhmän aikuinen. Myös huoltajille voi olla merkityksellistä, että lapsen päivän kuulumisista kertoo tuttu kasvattaja mahdollisuuksien mukaan. Tuttu kasvattaja osaa kertoa lapsen päivän kulusta paremmin ja kasvatusyhteistyö vahvistuu, kun huoltajat saavat kasvattajilta sitä tietoa, mitä kokevat tarvitsevansa. (Ahonen & Roos 2021, 240–241.) Toimivan yhteistyön kannalta on tärkeää, että aina on tiedossa, kuka lasta tuo ja hakee päivänhoidosta ja huoltajat ilmoittavat, jos lapsen hakee joku muu, kuin lapsen huoltaja (Heinonen 2016, 220–221).

6.5 Kasvatusyhteistyö muissa siirtymävaiheissa

Lapsen siirtyessä pienten ryhmästä isompien ryhmään, tulee muutokseen valmistautua etukäteen. Huoltajien osallisuus sekä tasavertainen vuorovaikutus heidän kanssaan on tärkeää, jotta siirtymä sujuu ilman ongelmia. (Karikoski & Tiilikka 2020, 87–88.) Siirtymävaiheissa on tärkeää yhtenäiset ja selkeät toimintamallit, jotka luodaan perheiltä saadun palautteen ja kasvattajien välisten keskustelujen avulla (Ahonen & Roos 2021, 33). Vaikka lapsi olisi sopeutunut hyvin päiväkodin aloitukseen, ei pehmeää laskua ja riittävää tutustumisjaksoa saa unohtaa myöskään toiseen ryhmään, uuteen yksikköön tai esikouluun siirtäessä (Kanninen & Sigfrids 2012, 231).

Heinolassa huolehditaan lapsen turvallisesta siirtymisestä toimintaympäristöjen välillä. Varhaiskasvatusyksikön vaihtuessa kaupungin sisällä, siirtää

henkilöstö lapsen varhaiskasvatussuunnitelman ja muut mahdolliset lasta koskevat tiedot uuteen hoitopaikkaan huoltajien suostumuksella. Lapsen muuttaessa toiseen kuntaan, luovutetaan asiakirjojen kopiot huoltajille tai heidän luvallaan lähetetään uuteen kuntaan. Lapsen siirtyessä esiopetuksesta kouluun, lapsen esiopetussuunnitelma ja varhaiskasvatussuunnitelma arkistoidaan lain vaatimaksi ajaksi. Kopiot siirretään eteenpäin huoltajien luvalla. (Heinolan kaupunki 2019, 33.)

Jos siirtymä isompien ryhmään tapahtuu seuraavana syksynä, tulee lasta ja huoltajia valmistaa siirtymään mahdollisuuksien mukaan jo keväällä. Ihanne olisi, että lapsiryhmän mukana uuteen ryhmään siirtyisi myös tuttu kasvattaja ja kasvatusyhteistyötä voisi jatkaa hänen kanssaan. Jos työntekijän siirtyminen ei ole mahdollista, tulisi uusista kasvattajista tiedottaa huoltajille mahdollisimman aikaisessa vaiheessa ja heille tulisi tarjota mahdollisuus tutustua sekä henkilöstöön, että uusiin tiloihin. Huoltajat voivat paremmin valmistella lasta siirtymään, jos he tietävät, kuka tai ketkä lasta hoitavat ja millaisiin tiloihin lapsi siirtyy. Ennen lapsen siirtymistä toiseen ryhmään, käydään huoltajien kanssa siirtokeskustelu. Tässä keskustelussa huoltajat ottavat esiin heille tärkeitä asioita, toiveitaan ja kysymyksiään ja työntekijät välittävät tiedot eteenpäin. Koko siirtoprosessin ajan huoltajien osallisuudesta tulee huolehtia ja kasvatusyhteistyön jatkuvuutta pyrkiä vaalimaan. Huoltajien varmuus ja osallisuus välittyvät myös lapselle ja siirtymä helpottuu, kun kaikki osapuolet tietävät koko ajan, mitä tapahtuu. (Karikoski & Tiilikka 2020, 87–88.)

Lapsen viimeinen siirtymä ennen koulun aloitusta, on esikouluun siirtyminen. Riippuen siitä, missä lapsi on ollut varhaiskasvatuksessa, lapsen esiopetus voidaan järjestä joko varhaiskasvatyksikössä tai koulun yhteydessä. Siirtymä voi olla lapselle ja huoltajalle yhtä luonnollinen, kuin aikaisemmat siirtymät pienempien ryhmästä isompien ryhmään, tai täynnä mullistuksia, täysin uuteen ympäristöön. Esiopetus on ollut kaikille lapsille velvoittavaa vuoden 2015 elokuusta alkaen ja näin ollen esikouluun siirtyy lapsia myös suoraan kotihoitosta. Näille lapsille ja huoltajille, muutos on usein suuri. Kaikissa tapauksissa lapsen rooli muuttuu ja esikoulu alkaa valmistaa lasta koulutielle. Jotta siirtymä varhaiskasvatuksesta esikouluun sujuu hyvin ja kasvatusyhteistyölle saadaan mahdollisimman hyvät lähtökohdat, tulee huoltajille ja lapsille antaa tilaisuus tutustua esiopetuksen henkilöstöön ja tiloihin. Myös esiopetuksen sisällöt ja tavoite tulee selventää huoltajille. (Karikoski & Tiilikka, 2020, 88–90.)

Nivelvaiheessa, siirryttäessä varhaiskasvatuksesta esiopetukseen, huoltajien kanssa keskustellaan asiakirjojen siirrosta ennen kuin lapsi aloittaa esiopetusryhmässä. Toimintayksiköiden sisällä lapsiryhmäsuunnittelussa ja

henkilöstöresursoinnissa pyritään jatkuvuuteen lapsi-aikuissuhteiden osalta.
(Heinolan kaupunki 2019, 33.)

6.6 Kasvatusyhteistyötä tarvitaan huolen herätessä

Lapsen haasteet koskettavat usein koko perhettä, joten tukea tarvitsee koko perhe, ei vain lapsi. Tämä on syytä huomioida myös varhaiskasvatuksessa. Perhetyö ja lastensuojelu liittyvät hyvin usein myös varhaiskasvatuksen työkentälle, mutta vastuut on syytä jakaa. Varhaiskasvattajien vastuulle jää yleensä vanhemmuuden tukeminen. (Ahonen & Roos 2021, 250–251.) Varhaiskasvatus on kuitenkin osa ehkäisevää lastensuojelua ja yksi osa avohuollon tukitoimia. Tästä syystä moniammatillinen työ eri toimijoiden kanssa on tärkeää. Varhaiskasvatus on erityisen merkityksellistä niille lapsille, joilla on haasteita kotioloissa tai tuen tarpeita. (Heinonen, ym. 2016, 181.)

Lapsen tukea suunniteltaessa, koko perheen arki on otettava huomioon. Koti ja varhaiskasvatus muodostavat lapsen kasvu- ja elinympäristön ja lasta tulee tukea molemmissa ympäristöissä, jotta lapsi saa mahdollisimman kokonaisvaltaista tukea. Perheet ja lasten taustat ovat erilaisia ja tästä syystä myös tuen tarpeet ja muodot täytyy suunnitella jokaiselle lapselle ja perheelle erikseen. (Rantala & Uotinen, 2019, 128–129.) Pedagoginen dokumentointi on tärkeää tuen tarvetta olevien lasten kohdalla ja tiedon jakaminen lapsen hoitopäivän kulusta huoltajille on merkityksellistä kasvatusyhteistyön vahvistumisen kannalta (Rantala & Uotinen 2019, 132).

Heinolan varhaiskasvatuksessa lapsen kehityksen ja oppimisen tuki järjestetään lapsen omassa varhaiskasvatuspaikassa. Heinolassa on alueellisia varhaiskasvatuksen erityisopettajia sekä lisäresurssina erityiskasvatuksen päivähoitajia. Lisäksi varhaiskasvatuksessa työskentelee varhaiskasvatuksen perhekuraattori. Alueellisesti on mahdollisuus järjestää tukea joustavasti. (Heinolan kaupunki 2019, 68.)

Lapsilla on erilaisia tuen tarpeita tai varhaiskasvattajilla voi nousta huoli lapsen kehitykseen liittyvistä asioista. Myös näistä asioista tulee keskustella huoltajien kanssa ja keskusteluun on hyvä varautua etukäteen. (Koivunen & Lehtinen 2015, 72–73.) Huoltajat ovat aina ensisijaisesti niitä, jotka tekevät päätökset lasta koskevissa asioissa ja välillä varhaiskasvattajilla saattaa olla erilaiset näkemykset lapsen edusta, kuin huoltajilla. Tällöin varhaiskasvattajilla tulee olla rohkeutta, nostaa asiat esille ja perustella omat näkökantansa. Huolet kannattaa nostaa esiin ajoissa ja huoltajille tulee olla avoimia kaiken aikaa, jotta kasvatusyhteistyö voisi jatkua mahdollisimman hyvin ja luottamuksellisissa merkeissä. (Ahonen & Roos 2021,

250–251.) Ikävistä asioista puhuminen tai huolen esiin nosto ei ole aina helppoa ja vanhemmilla omaa lasta koskeviin asioihin liittyy aina myös vahvoja tunteita. Työntekijän on hyvä keskittyä tekemiinsä havaintoihin lapsesta ja välttää tekemästä liian pitkälle meneviä tulkintoja tai määritelmiä. (Koivunen & Lehtinen 2015, 72–73.)

Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö ja luottamus saattaa vaarantua, jos varhaiskasvattajat tekevät perusteettomia tulkintoja lapseen liittyvissä asioissa. Huoltajille tulee antaa riittävästi aikaa käsitellä esiin nostettuja havaintoja, joten keskusteluhetkien tulee olla kiireettömiä. Huoltajille tulee antaa myös mahdollisuus kysyä ja kertoa omia näkemyksiään. (Koivunen & Lehtinen 2015, 72–73.)

Varhaiskasvattajille saattaa herätä myös huoli koko perheen hyvinvoinnista. On tärkeää, että huoltajia kannustetaan kertomaan myös perheen tilanteesta ja vanhemmuuteen liittyvistä haasteista. Varhaiskasvattajien tehtävä on pyrkiä tukemaan vanhemmuudessa ja perheen haasteissa mahdollisuuksien mukaan. Kasvatusyhteistyön kannalta on tärkeää, että varhaiskasvattajat toimivat koko ajan avoimesti ja keskusteluyhteys huoltajien kanssa säilyy. Tämä on tärkeää, vaikka asiat olisivatkin vaikeita ja muiden tahojen konsultointi tai yhteydenotto esimerkiksi lastensuojeluun olisi tarpeen. (Heinonen, ym. 2016, 189–195.)

6.7 Huoltajat mukaan toiminnan suunnitteluun

Huoltajien mukaan saaminen toiminnan suunnitteluun voi olla haasteellista. Varhaiskasvattajille ja päiväkodin johtajille tehdyn tutkimuksen mukaan, huoltajat osallistuvat lapsensa varhaiskasvatuskeskusteluihin, mutta muun toiminnan suunnitteluun heitä on vaikea motivoida mukaan. Syynä tähän esitettiin esimerkiksi sitä, että huoltajilla ja varhaiskasvattajilla on eriävää tietoa, miten huoltajat voisivat käytännössä osallistua toiminnan suunnitteluun ja millaisiin asioihin huoltajat haluaisivat vaikuttaa. (Repo, ym. 2019, 107.) Huoltajat osallistuvat varhaiskasvatuskeskusteluissa usein omaa lasta koskevan toiminnan suunnitteluun, mutta koko ryhmää tai päiväkotia koskevassa toiminnan suunnittelussa huoltajat ovat vähemmän mukana. Huoltajien mielipiteitä toiminnan suunnitteluun voidaan kysyä vanhempainiloissa, toimintakauden aikana voidaan hyödyntää erilaisia toiveseiniä tai toivelaatikoita. Vanhempainyhdistys voi olla aktiivisesti mukana toiminnan suunnittelussa sekä toteuttamassa käytännön tasolla. Usein huoltajien mielipiteitä pitää kysyä erikseen ja suunnitteluun motivoida. Toiminnan suunnitteluun osallistuminen vaikuttaa siis olevan huoltajille varsin vierasta. (Repo, ym. 2019, 129–131.)

Tässä opinnäytetyössä huoltajilta ei kysytä pedagogisesta dokumentoinnista ja sen toimivuudesta. Asia nousee kuitenkin esiin huoltajien vastauksista, joten sitä on tärkeää käsitellä myös opinnäytetyön tietoperustassa. Fonsén ym. (2018) nostavat esiin, että pedagoginen

dokumentointi mahdollistaa huoltajien osallistumisen toiminnan suunnitteluun ja arviointiin. Pedagogisen dokumentoinnin avulla tehdään sekä huoltajille, että varhaiskasvattajille näkyväksi se, mitä tehdään, mitä tavoitteita toiminnalle on annettu ja miten ne toteutuvat. (Fonsén, ym. 2018, 175–176.) Keskeiset pedagogiset dokumentit ovat lapsen oma vasu, ryhmän vasu sekä jokaisen ryhmän omat toimintasuunnitelmat. Muuta dokumentointia voidaan toteuttaa varsin vapaasti varhaiskasvattajien ja huoltajien mieltymysten, kiinnostuksen kohteiden tai vahvuuksien mukaisesti. Dokumentoinnin avulla kerätään tietoa varhaiskasvatuksen laadusta ja tavoitteiden toteutumisesta. Arviointityössä huoltajilla on merkittävä rooli lasten ja varhaiskasvattajien rinnalla. (Ahonen & Roos 2019 65–66.)

Dokumentointia suoritetaan havainnoinnin, lasten töiden ja valokuvien avulla. Dokumentointia käytetään arvioinnin välineenä ja toiminnan näkyväksi tekemisen välineenä huoltajille. Heinolassa työtapaa ja sen käyttöä ohjaavana periaatteena on osallisuuden, vuorovaikutuksen, leikin ja liikunnan merkityksellisyys sekä lähiympäristön hyödyntäminen. Tieto- ja viestintävälineistöä on hyvin saatavilla ja niitä on mahdollista käyttää varhaiskasvatuksen arjessa aktiivisesti. (Heinolan kaupunki 2019, 65.)

Kasvatusyhteistyötä voidaan vahvistaa myös parantamalla viestintää ja hyödyntämällä vanhempien osaamista ja taitoja toiminnan suunnittelussa ja toteuttamisessa. Musiikillisesti lahjakas vanhempi voi järjestää vaikkapa musiikkihetken päiväkodissa ja innokas organisoija lähteä vetämään vanhempainyhdistyksen toimintaa. (Heinonen ym. 2016, 229–232.) Huoltajat on hyvä ottaa mukaan suunnittelemaan ja valitsemaan viestintäkanavia, jotta ne palvelevat perheitä mahdollisimman hyvin (Ahonen & Roos 2021, 246–247). Toiminnalliset vanhempainillat tai perheen yhteiset liikuntahetket päiväkodilla vahvistavat yhteenkuuluvuuden tunnetta ja madaltavat huoltajien kynnystä tulla keskustelemaan päiväkotiarjesta varhaiskasvattajien kanssa. Samalla voidaan tuoda huoltajille esiin päiväkodin arkea ja huoltajilla on mahdollisuus nähdä lapsensa uudessa ympäristössä. (Pönkkö & Sääkslahti 2017, 486–504.) Eri kieli- ja kulttuuritaustaiset perheet haluavat usein olla aktiivisesti mukana varhaiskasvatuksen suunnittelussa ja toteuttamisessa. Tarjoamalla perheille konkreettisia mahdollisuuksia osallistua päätöksentekoon kasvatusvastuun jakaminen ja kasvatusyhteistyö vahvistuvat ja yhteenkuuluvuuden tunne varhaiskasvatuksen kanssa lisääntyi. (Kangas, ym. 2021, 134.)

Yhteisöllisyys ja huoltajien välinen yhteistyö on merkityksellistä myös esimerkiksi kiusaamisen ehkäisyssä. On tärkeää, että kaikki lapsiryhmän huoltajat otetaan mukaan yhteiseen keskusteluun kiusaamisesta ilmiönä ja sen ehkäisystä. Kiusaamistilanteita on hyvä lähteä purkamaan yhdessä kaikkien niiden huoltajien kanssa, joiden lapset ovat olleet tilanteissa

mukana. Huoltajat voivat itse aktiivisesti myös pohtia, miten voivat ehkäistä kiusaamista vapaa-ajalla ja vahvistaa samalla varhaiskasvatuksen kiusaamisen vastaista työtä. (Haapsalo, ym. 2020, 29.)

7 Tutkimusmenetelmä ja aineiston hankinta

7.1 Laadullinen tutkimus ja aineiston kerääminen

Laadulliseen tutkimukseen liittyy aina kiinteästi teoreettinen tieto ja siksi käsitteiden määrittely ennen varsinaisten tutkimustulosten läpi käyntiä on välttämätöntä. (Sarajärvi & Tuomi 2017, 22–24). Laadullisen tutkimuksen lähtökohtana voidaan pitää sitä, että halutaan tutkia ihmisten näkemyksiä ja heidän subjektiivista kokemustaan ilmiöistä tai asioista (Juuti & Puusa 2020, 266). Siinä ei pyritä tekemään tilastollisia yleistyksiä, kuten määrällisessä tutkimuksessa, vaan ymmärtää jotakin toimintaa, ilmiötä tai tapahtumaa (Sarajärvi & Tuomi 2017, 98). Laadulliselle tutkimukselle on tunnusomaista empiirisen tutkimusmateriaalin käyttö. Näitä materiaaleja voivat olla tieteelliset julkaisut, haastattelut, kyselytutkimukset, havainnointimuistiinpanot, erilaiset kuvat tai tilastot, jos niitä tulkitaan laadullisin menetelmin. Laadullisessa tutkimuksessa ei siis keskitytä siihen, kuinka moni tai kuinka usein joku ilmiö tapahtuu, vaan mitä tapahtuu ja miten tämä liittyy tutkittavaan ilmiöön. (Juhila.) Empiirisessä tutkimuksessa on tärkeää avata myös sitä, miten tutkimusaineistoa kerätään ja analysoidaan (Sarajärvi & Tuomi 2017, 84). Opinnäytetyössä tutkimusmenetelmäksi valittiin laadullinen menetelmä, sillä tutkimuskysymyksiin haluttiin syventyä toiminnan kehittämisen näkökulmasta. Tarkoituksena oli tutkia nimenomaan huoltajien näkemyksiä ja kokemuksia.

Kerätessä materiaalia laadulliseen tutkimukseen, tulee toimia päämäärähakuisesti. Tutkimusmenetelmä tulee valita tarkoituksenmukaisesti, jotta sen avulla saadaan mahdollisimman paljon ja oikeanlaista tietoa tutkittavasta aiheesta. (Juuti & Puusa 2020, 477–479.) Opinnäytetyössä aineistoa kerättiin puolistrukturoidulla sähköisellä, digitaalisella, kyselylomakkeella Webropol-kyselytyökalun avulla. Kyselylomakkeeseen sisällytettiin myös avoimia kysymyksiä, joiden avulla haluttiin kerätä lisää tietoa tutkittavasta aiheesta. Puolistrukturoidussa haastattelussa kaikille tutkimukseen osallistuneille esitetään samat kysymykset samassa järjestyksessä (Eskola & Suoranta 1998, 333).

Kyselylomaketta voidaan pitää tarkoituksenmukaisena aineistonkeruumuotona, kun tutkimuskysymyksiä on enintään kolmesta kuuteen (Vilka 2021b, 123). Opinnäytetyössä on kaksi rajattua tutkimuskysymystä, joten lomakehaastattelu sopi tarkoitukseen hyvin. Lomakehaastattelun, tässä tapauksessa sähköisen kyselylomakkeen, etu on se, että sen avulla on mahdollista tavoittaa isompi joukko, kuin perinteisen haastattelututkimuksen avulla Alasuutari (2011, 302). Alasuutari (2011) korostaa myös sitä, että haastateltaessa tutkimukseen osallistuvia, heidän vastauksensa tulee kirjata sanatarkasti ylös ja myös nonverbaalinen viestintä tulisi ottaa huomioon. (2011, 302). Digitaalisen tiedonkeruun etuina on myös sen nopeus, edullisuus ja helppokäyttöisyys (Ojansalo 2014, 128).

Kyselytutkimukseen liittyy myös heikkouksia, kuten sen perusteella saadun tiedon pinnallisuutta ja tiedon huonoa yleistettävyyttä (Ojansalo ym. 2014, 121). Opinnäytetyön aineistoa olisi voinut kerätä myös esimerkiksi ryhmähaastattelujen, aivoriihen ja havainnoinnin avulla (Ojansalo ym. 2014, 106–113, 158–163). Koronan vuoksi esimerkiksi vanhempainiltoja tai muita isompia kokoontumisia ei ole voinut järjestää ja tämän takia tällaiseen aineiston keruuseen ei ollut mahdollisuutta. Tästä syystä digitaalinen kyselytutkimus oli looginen vaihtoehto.

Opinnäytetyössä aineistoa kerättiin kaikilta Heinolan eteläisen varhaiskasvatusalueen lasten huoltajilta, jotka käyttävät Wilma-järjestelmää. Perhepäivähoidossa olevat kuitenkin rajattiin pois tutkimuksesta, sillä tutkimus haluttiin suunnata nimenomaan päiväkoteihin. Rajauksen avulla tutkimusjoukko saatiin mahdollisimman samankaltaiseksi. Sarajärvi ja Tuomi korostavat (2017), että laadullisessa tutkimuksessa tutkimukseen osallistuvilla tulee olla mahdollisimman laaja kuva ja kokemuspohja tukittavasta aiheesta (2017, 98). Näin ollen tutkimuksen suuntaaminen kaikille päiväkotilasten huoltajille oli opinnäytetyön tutkimuskysymysten valossa luonnollinen valinta. Huoltajilla on omakohtaista kokemusta siitä, miten he kokevat oman osallisuutensa, kasvatusyhteistyön ja toiminnan suunnittelun. Laadullisessa tutkimuksessa tutkimusjoukon koko ei ole määräävä tekijä, vaan merkittävämpää on tutkimusaineiston laatu (Vilkkä 2021b, 150). Ennen kyselylomakkeen lähettämistä, ei voitu tietää, kuinka paljon vastauksia opinnäytetyön kyselyn avulla saataisiin. Tästä johtuen lomakkeen rakennetta ja kysymysten sisältöä oli tarkasteltava niin, että sen avulla on mahdollista saada mahdollisimman laadukasta tutkimusaineistoa.

Ennen kyselylomakkeen laatimista, tulee selvittää tutkimuskysymys tai -kysymykset ja tutkimuksen tarkoitus (Vilkkä 2021b, 105). Kyselyn suunnittelussa on otettava huomioon tarkasti, mitä tietoa tarvitaan. Ennen kysely toteuttamista, täytyy suunnitella myös vastausten analysointitapa ja kyselyn pitää perustua opinnäytetyön tietoperustaan. (Ojansalo ym. 2014, 40.) Kyselytutkimuksen käyttö tutkimusmenetelmänä ei onnistu, jos teoritietoa aiheesta ei ole saatavilla tarpeeksi. (Ojansalo ym. 2014, 122). Ennen kyselylomakkeen laatimista, tutkimuksen teoreettinen viitekehys ja keskeiset käsitteet tulee siis määritellä. Tärkeää on tutustua myös aiheesta tehtyihin aikaisempiin tutkimuksiin. (Vilkkä 2021b, 101–102.)

Ennen kyselytutkimuslomakkeen suunnittelua, opinnäytetyön teoreettinen viitekehys määriteltiin ja tutkimuskysymyksiä sekä tutkimuksen tarkoitusta tarkennettiin. Teoreettinen viitekehys jaettiin karkeasti kolmeen pääluokkaan, joista haluttiin saada lisää tietoa kyselytutkimuksen avulla. Nämä kolme keskeistä käsitettä olivat ”osallisuus”, ”kasvatusyhteistyö” ja ”toiminnan kehittäminen”. Kyselylomaketta rakennettiin näiden käsitteiden alle ja pohdittiin,

miten alakäsitteet ”varhaiskasvatuksen perusteet”, ”varhaiskasvatussuunnitelma” sekä ”kasvatusyhteistyön eri muodot, edellytykset ja esteet sijoittuvat tutkimuksessa”. Tärkeää oli pohtia myös, miten nämä käsitteet näkyvät arjessa ja käytännön yhteistyössä nimenomaan huoltajien näkökulmasta. Vilkka (2021b) korostaa, että keskeiset käsitteet tulee määritellä tarkasti ja täsmällisesti. Tutkimusraportin lukijakuntaa ei voida usein määritellä tarkasti, joten teoreettisen viitekehityksen tulee olla niin selkeä, että kuka tahansa ymmärtää sen sisällön. (2021b, 37.) Teoreettista viitekehystä lähdettiin rakentamaan juuri tästä lähtökohdasta ja sen haluttiin olevan myös tarpeeksi laaja, jotta tuloksia voitiin peilata viitekehitykseen mahdollisimman hyvin.

Teoreettisen viitekehityksen eli teoriapohjan kokoaminen alkoi tammikuussa 2021, kun aihe varmistui ensimmäisen työelämäyhteistyökumppanin tapaamisen jälkeen. Aiheesta valmistui aiheanalyysi ja teoriapohja laajeni koko kevään ajan hiljalleen. Ennen kyselytutkimuslomakkeen laatimista, teoriapohja oli pääpiirteissään valmis, mutta se täydentyi, tarkentui ja syveni kesän aikana. Teoriapohjaa varten tietoa etsittiin alan kirjallisuudesta ja aikaisemmista tutkimuksista. Keskustelimme ohjaavan opettajan kanssa siitä, kuinka vanhoja lähteitä opinnäytetyössä voidaan hyödyntää ja hänen ohjeistuksensa mukaisesti yli kymmenen vuotta vanhoja lähteitä pyrittiin välttämään. Aineistoa etsittiin myös kansainvälisistä lähteistä.

Lab-Ammattikorkeakoulun opinnäytetyön ohjeen mukaan tieteellisen kirjallisuuden ja julkaisuiden lisäksi, ammattikorkeakoulun opinnäytetyössä voi hyödyntää myös pro-graduista, ylemmän ammattikorkeakoulun opinnäytetöitä, väitöskirjoja ja lisensiaattitöitä (Lab-ammattikorkeakoulu 2020, 21.) Huoltajien osallisuudesta löytyi kirjallisuutta ja jonkin verran myös tutkimuksia, joita hyödynnettiin. Kasvatusyhteistyöstä löytyi myös uutta kirjallisuutta, mutta myös paljon vanhempaa materiaalia, jota hyödynnettiin soveltuvin osin. Kuten edellä on mainittu, ennen uutta, vuoden 2018, varhaiskasvatussuunnitelmaa, huoltajien ja varhaiskasvatuksen välistä yhteistyötä nimitettiin kasvatuskumppanuudeksi (Kangas ym. 2021, 101). Tästä johtuen ennen vuotta 2018 julkaistuissa tutkimuksissa ja kirjallisuudessa termistö eroaa hieman ja kaikkea materiaalia koskien kasvatuskumppanuutta ei voitu suoraan hyödyntää tutkittaessa kasvatusyhteistyötä. Huoltajien osallistumisesta toiminnan suunnitteluun löytyi tietoa ja tutkimuksia keskeisistä käsitteistä vähiten. Tietoa etsittiin soveltaen ja osa teoriapohjasta koottiin esimerkiksi koulumaailmassa hyödynnettyihin malleihin.

7.2 Kyselytutkimus ja -lomakkeen laatiminen

Kyselyn laatimisessa täytyy ottaa huomioon useita eri asioita. Kyselyn oikea pituus on tärkeä, sillä liian pitkä kysely voi heikentää vastaamishalua. Kyselylomakkeen on oltava myös rakenteeltaan helppokäyttöinen ja kysymysten sellaisia, että kuka tahansa asiasta

enempää tietämätön voi siihen vastata. Kysymykset tulee muotoilla selkeästi ja kaikkien vastaajien tulee ymmärtää ne samalla tavalla. Tärkeää on myös se, että vastaajilla on mahdollisuus vastata kysymyksiin mahdollisimman yhtenäismitallisesti. Kaikki kysymykset tulee siis muotoilla täsmällisesti, tarkoituksenmukaisesti ja mahdollisimman yksikertaisiksi. Kysymykset eivät saa myöskään olla liian pitkiä. (Ojansalo 2014, 131–132.) Tutkijan näkökulmasta on tärkeää, että hän tuntee tutkimuksen perusjoukon eli sen osallistujat. Kysymyslomakkeen kysymysten tulee olla selkeitä ja termistön kohderyhmän mukaisia. Kysymyslomaketta laatiessa, sitä tulee myös testata mahdollisimman aidossa ympäristössä tai aitojen tutkimusjoukkoa vastaavien testaajien avulla. (Vilka 2021b, 102.) Tutkimusjoukko oli tutkijalle ennestään varsin tuttu. Olen ollut itse huoltajan roolissa vuosia ja viimeisen vuoden aikana myös varhaiskasvattajan näkökulma oli käynyt tutuksi. Tästä oli varmasti hyötyä esimerkiksi kysymysten muotoilussa helpposelkoisiksi.

Tutkimuslomakkeen laatimisessa oli monta eri vaihetta. Työskentely alkoi lomakkeen ns. raakaversioiden työstämisestä lomaketta selkeyttävien käsitteiden ”osallisuuden”, ”kasvatusyhteistyön” ja ”toiminnan suunnittelun”, avulla. Raakaversioiden pohjalta varsinainen kyselylomake alkoi muotoutumaan ja lomakkeen haastattelukysymykset syntyivät teoreettisen viitekehityksen pohjalta. Kyselylomaketta käytiin läpi ohjaavan opettajan sekä työelämäohjaajan kanssa sen ollessa raakaversiovaiheessa. Käytettävä termistö tarkentui ja muotoutui helppolukuisemmaksi ohjauksen avulla. Raakaversioiden muokkaamisen jälkeen, kysely siirrettiin Webropol-alustalle. Kysymyksiä ja termistöä muokattiin kaiken aikaa ja kyselyn laajuutta pohdittiin. Osa raakaversiossa olleista kysymyksistä jätettiin pois tai niitä muokattiin eri muotoon.

Kyselylomakkeen valmistuttua, sitä testattiin käytännössä. Testaukseen valittiin henkilöitä, jotka vastasivat mahdollisimman hyvin varsinaista tutkimusjoukkoa. Näin saatiin mahdollisimman aito testitilanne ja saatua palautetta voitiin hyödyntää tehokkaasti ja tarkoituksenmukaisesti opinnäytetyön tutkimuslomakkeen muokkaamiseen käyttäjäystävällisemmäksi. Testaamisessa on Vilkan (2021b) mukaan keskeistä juuri se, että testaajat ovat mahdollisimman paljon tutkimusjoukon kaltaisia. Testaajien tarkoituksena on tarkastella tutkimuslomaketta kriittisesti, pohtia kysymysten yksiselitteisyyttä, lomakkeen selkeyttä ja vastaamiseen käytettävää aikaa. (Vilka 2021b, 108.) Testaajat olivat itse vanhempia, jotka olisivat voineet kuulua tutkimusjoukkoon. Osa testaajista tunsu aiheen, joten heiltä saatiin hyvää palautetta esimerkiksi termistön täsmentämiseen. Osa testaajista oli sitä vastoin täysin maallikkoja tutkimuksen aiheen suhteen ja heiltä saatiin palautetta termistön selkeydestä ja kysymyslomakkeen käytettävyydestä. Pyrkimyksenä oli siis saattaa teoriapohjan termistö arkikieliseen muotoon, jotta vastaaminen olisi helppoa ja väärinymmärryksien mahdollisuus pieni. Kyselyn pituutta pohdittiin monesta eri näkökulmasta ja kyselyä myös tiivistettiin

testaajilta saaman palautteen jälkeen. Lopullisen lomakkeen täyttämiseen testaajilla meni noin 10–15 minuuttia. Lomaketta selkeytettiin palautteen perusteella myös pääkäsitteiden ”osallisuus”, ”kasvatusyhteistyö” ja ”toiminnan suunnittelu” osalta. Termejä avattiin lyhyesti lomakkeelle, jotta vastaaminen olisi helppoa ja kaikki vastaajat tietäisivät, mitä termeillä tarkoitetaan ja mitä halutaan kysyä.

Kysymysten järjestys kyselylomakkeella on tärkeää vastaajan näkökulmasta. Kyselylomakkeessa on syytä olla selkeä rakenne, jolloin se ohjaa vastaajaa loogisesti eteenpäin (Vilka 2021b, 107). Opinnäytetyössä kyselylomakkeen rakenne muodostui kolmen pääotsikon, edellä mainittujen käsitteiden, ”osallisuus”, ”kasvatusyhteistyö” ja ”toiminnan suunnittelu”, pohjalle. Pääotsikoiden alle muodostettiin aihetta tarkentavia kysymyksiä, lähtien yleisestä ja edeten kohti tarkempaa tarkastelua. Esimerkiksi osallisuutta lähdettiin ensin tarkastelemaan kyselylomakkeella osallisuuden määritelmästä ja sen toteutumisesta edeten kohti osallisuuden konkreettisia muotoja (kysymykset 2–10).

Kyselylomakkeen testauksen avulla pyrittiin selvittämään myös se, tarvitseeko kyselyyn erillistä ohjetta kysymysten vastausjärjestyksestä. Tavoitteena oli, että Webropol-alustan rakenne ohjaa vastaajia ja kokonaisuus pysyy yhtenäisenä ilman teknistä pakottamista tietyistä vastausjärjestyksestä. Vilka (2021b) korostaa, että kysymysten järjestys tulee rakentaa niin, että jokainen jo vastattu kysymys vaikuttaa omalta osaltaan seuraavaksi vastausvuorossa olevaan kysymykseen (Vilka 2021b, 123). Testaajat olivat sitä mieltä, että Webropol-alusta ohjasi vastaajia riittävästi ja näin ollen ei teknisesti pakotettu vastaamaan kysymyksiin tietyssä järjestyksessä. Virheen sattuessa takaisin palaaminen oli myös mahdollista. Saatekirjeessä kuitenkin mainittiin, että kyselyyn suositellaan vastattavan kysymysjärjestyksessä, jotta kyselyn rakenne pysyy loogisena.

Opinnäytetyön kyselylomakkeen kysymyksistä osa muotoiltiin avoimiksi ja osa strukturoidiksi monivalintakysymyksiksi tai sekamuotoisiksi kysymyksiksi. Vilkan (2021b) mukaan avointen kysymysten avulla pyritään saamaan vastaajilta ennalta-arvaamattomia ja lisätietoa tuottavia vastauksia. Monivalinta- ja sekamuotoisten kysymysten avulla taas pyritään saamaan vertailukelpoista tietoa. (Vilka 2021b, 106.) Monivalintakysymykset pyrittiin muotoilemaan niin, että jo niin perusteella saataisiin laadullista tietoa. Kyselylomakkeella kysyttiin esimerkiksi ”Millaista tietoa päivän kulusta olet saanut?” (kysymys 4.). Vastausvaihtoehdot oli jaoteltu erilaisiin kategorioihin, joiden avulla saatiin suuntaa antavaa laadullista tietoa. Vastausvaihtoehtoja pystyi valitsemaan myös useampia, sillä tarkoituksena oli kerätä nimenomaan sisällöllistä tietoa, ei numeerista dataa. Lisäksi suurimmassa osassa kysymyksiä, vastauksia pystyi täydentämään itse, jolloin laadullista materiaalia saatiin kerättyä enemmän.

Kyselylomakkeen mittaustavaksi valittiin Likertin-asteikko, jossa vastaajat valitsivat liuku-kytkimellä parhaiten kuvaavan vaihtoehdon välillä 0–10. Asteikon luku 0 merkitsi, että väittämä toteutuu vastaajan mielestä ”huonosti”, luku 5, että väittämä toteutui heidän mielestään kohtalaisesti ja luku 10, että väittämä piti heidän mielestään paikkaansa erittäin hyvin. Likertin-asteikko sopii hyvin mittaustavaksi, kun halutaan kerätä laadullista materiaalia, mielipiteitä tai asenteita (Vilka 2021a, 70).

Ennen kyselyn lähettämistä, kyselyyn piti liittää myös saatekirje. Vehkalahti (2008) korostaa, että *saatekirje on kyselytutkimuksen julkisivu* (2008, 47). Saatekirjeen tulee sisältää perustiedot siitä, kuka tutkimusta tekee, miten ja mihin tutkimustuloksia tullaan käyttämään ja miksi juuri tietty ryhmä on valittu tutkimuskohteeksi. Saatekirjeen perusteella, tutkimukseen päätetään joko osallistua tai jättää vastaamatta. (Vehkalahti 2008, 47–48.) Saatekirje on siis eräänlainen tutkimuksen mainos, jonka avulla vastaajia pyritään houkuttelemaan mukaan tutkimukseen. Saatekirjeen pituuteen, sisältöön ja visuaaliseen ilmeeseen tulee kiinnittää huomiota, jotta se herättää vastaajien mielenkiinnon. (Vilka 2021b, 189–191.)

Saatekirje päätettiin liittää suoraan vanhemmille lähetettävään Wilma-viestiin, jotta se tulisi varmasti huomatuksi. Saatekirjeessä kerrottiin, keitä tutkimukseen kutsuttiin mukaan ja mihin tutkimustuloksia tullaan käyttämään. Saatteessa kerrottiin myös, paljonko vastaamiseen kuluu aikaa ja milloin kyselyn vastausaika umpeutuu. Saatekirjeessä kerrottiin myös kyselyn anonyymiuudesta ja siitä, miten tuloksia säilytetään ja miten tulokset hävitetään niiden analysoinnin jälkeen. Luotettavuuden lisäämisen vuoksi, saatekirjeeseen lisättiin myös sekä tutkijan, että ohjaavan opettajan ja työelämäohjaajan yhteystiedot. Saatekirjeessä korostettiin, että osallistumalla huoltajat voivat vaikuttaa siihen, miten kasvatusyhteistyötä pyritään kehittämään juuri heidän lastensa päiväkodissa ja kysely olisi helppo tapa saada äänensä kuuluviin. Saatekirjeen visuaaliseen ulkonäköön pyrittiin vaikuttamaan selkein kappalejain ja pääasioiden korostamisen avulla. Wilma-järjestelmään ei saa esimerkiksi kuvia liitettyä, joten visuaalisuuteen panostaminen oli hyvin rajattua. Saatekirje löytyy opinnäyte-työraportin lopusta (liite 1).

Kyselytutkimuksen linkki lähetettiin huoltajille Wilma-järjestelmän kautta 29.4.2021 ja vastausaikaa annettiin noin kaksi viikkoa, 12.5.2021 asti. Vastausajan puolesta välissä, 7.5.2021, huoltajille lähetettiin muistutusviesti kyselyyn vastaamisesta. Laadullisessa tutkimuksessa vastausten määrä ei ole merkittävä tekijä tutkimuksen kannalta, vaan nimenomaan vastausten laatu (Vilka 2021b, 129.) Vastausten määrälle ei asetettu mitään määrällistä tavoitetta, vaan toiveena oli saada mahdollisimman moni huoltaja kiinnostumaan aiheesta ja vastaamaan kyselyyn. Vastauksia tuli vastausajan sisällä yhteensä 19 kappaletta. Yhteensä kysely lähetettiin 114 huoltajalle. Vastusmäärällä ei kuitenkaan katsottu

olevan suurta merkitystä ja vastusprosenttia ei lähdetty laskemaan, sillä osa huoltajista vastasi samalla kyselylomakkeella useamman lapsen puolesta. Toisaalta osassa perheistä, molemmilla huoltajilla oli omat Wilma-tunnukset ja osassa vain toisessa.

7.3 Aineiston analysointi

Opinnäytetyössä aineistoa analysoitiin sisällönanalysoinnin avulla. Sisällönanalyysia voidaan käyttää tutkittaessa laadullista materiaalia, mutta myös määrällisen tutkimusmateriaalin analysoinnissa. Sisällönanalysointi toteutetaan usein tietyn rungon mukaisesti. Ensin rajataan aineistosta tutkimuksen kannalta oleelliset asiat, sen jälkeen kerätään rajattu tutkimusmateriaali yhteen ja luokitellaan, teemoitetaan tai tyypitellään se aineistotyyppistä riippuen. Analyysin lopussa kirjoitetaan sen yhteenveto. (Sarajärvi & Tuomi 2017, 104–107.)

Sisällönanalyysi voidaan Vilkan (2021b) mukaan tehdä joko teoria- tai aineistolähtöisesti. Teorialähtöisessä sisällönanalyysissä teoria ja aikaisemmat tutkimukset ohjaavat analyysiä sekä luokitusten ja käsitteiden määrittelyä. Teoreettisen sisällönanalyysin avulla on tarkoitus uudistaa tutkittavan aiheen teoreettisia malleja ja käsityksiä. (Vilka 2021b, 170–171.) Opinnäytetyössä sisällönanalyysia lähdettiin tekemään aineistolähtöisesti. Vilkan (2021b) mukaan aineistolähtöisessä lähestymistavassa aineistosta pyritään löytämään esimerkiksi joku tyypikertomus tai toiminnan logiikka ja tutkija päättää aineiston kerättyään, mistä näitä lähdetään etsimään. Tämän jälkeen tutkimusaineistoa pelkistetään, eli karsitaan pois epäoleellinen asiasisältö ja tärkeä informaatio pilkotaan osiin ja tiivistetään. Tätä aineiston käsittelyn vaihetta, kuten koko tutkimusprosessia kokonaisuudessaan, ohjailee valitut tutkimuskysymykset. Aineiston pelkistämisen jälkeen aineistolähtöisessä sisällönanalyysissa seuraa tutkimusaineiston ryhmittely ja kunkin ryhmän nimeäminen sitä parhaiten kuvaavaksi yläkäsitteeksi. Ryhmittelyn avulla pyritään muodostamaan luokitteluja ja käsitteitä sekä ymmärtämään ja kuvaamaan tutkittavan merkityskokonaisuuksia. (Vilka 2021b, 163–164.)

Käytännössä tutkimustulosten analysointivaihe alkoi siitä, että tutkimuskysymykset kirkastettiin mieleen. Pohdittiin, mitä oikeasti oltiin tutkimassa ja miten tutkimusaineisto vastaa näihin kysymyksiin. Tämä on Vilkan (2021a) mukaan tärkeää, jotta aineistoa voidaan ymmärtää ja sitä voidaan lähteä tarkastelemaan syvällisemmin (2021a, 153.) Aineistosta lähdettiin etsimään vastauksia kysymyksiin:

- Miten osallisuus ja kasvatusyhteistyö toteutuu huoltajien näkökulmasta?
- Miten huoltajat kokevat, että heidät otetaan mukaan varhaiskasvatuksen arkeen ja toiminnan suunnitteluun?

7.3.1 Vastausten analysointi yleisnäkemyksen saavuttamiseksi

Vastausten analysointi alussa haluttiin muodostaa yleisnäkemyks siitä, miten huoltajat kokevat osallisuuden ja kasvatusyhteistyön sekä toiminnan suunnittelussa mukana olemisen laajassa kuvassa. Näihin kysymyksiin etsittiin vastauksia kyselylomakkeen kysymyksistä kaksi, 11 ja 28. Vastausten analysointia varten muodostettiin vastauksista peruseraportti Webropolin raportointityökalun avulla. Tässä peruseraportissa oli yhteen koottuna kaikkien vastaajien vastaukset ja vastauksia voitiin tarkastella keskiarvojen ja prosenttien avulla. Lisäksi raportilla näkyi avoimien kysymysten vastaukset koottuina.

Osallisuuden osalta kaikkien vastaajien keskiarvo, asteikolla 0–10, oli 6.5. Tutkimuksen mukaan, huoltajien osallisuuden kokemus ei siis nouse kovin korkealle tasolle, mutta kuitenkin asteikolla yli puolen välin. Vastausten maksimiarvo oli yhdeksän ja minimi yksi.

Minimiarvo	Maksimiarvo	Keskiarvo	Mediaani	Summa	Keskihajonta
1,0	9,0	6,5	7,0	123,0	2,1

Taulukko 1: Koetko, että olet osa/osallinen lapsesi päiväkotiarkea? (Kysymys 2)

Kasvatusyhteistyön sujuvuutta päiväkodin kanssa yleisellä tasolla arvoitiin kysymyksen 11 avulla. Kaikkien vastausten perusteella kasvatusyhteistyö koetaan sujuvan keskiarvolla 7.6, joten se on selvästi korkeampi, kuin huoltajien osallisuuden kokemus.

Minimiarvo	Maksimiarvo	Keskiarvo	Mediaani	Summa	Keskihajonta
3,0	10,0	7,6	8,0	145,0	1,8

Taulukko 2: Miten kasvatusyhteistyö päiväkodin kanssa mielestäsi sujuu? (Kysymys 11)

Huoltajien kokemusta toiminnan suunnitteluun arvoitiin yleisesti kysymyksen 28 avulla. Huoltajien kokemus siitä, että heidän mielipiteitään kysytään, kuunnellaan ja arvostetaan, jäi jopa alle osallisuuden vastaavan arvon. Mielenkiintoista oli, ettei kukaan vastaajista ollut arvoinut tätä osa-aluetta yli kahdeksan.

Minimiarvo	Maksimiarvo	Keskiarvo	Mediaani	Summa	Keskihajonta
1,0	8,0	6,2	7,0	112,0	2,1

Taulukko 3: Koetko, että huoltajien mielipiteitä kysytään, kuunnellaan ja arvostetaan päiväkodin toiminnan suunnittelussa? (Kysymys 28)

Näiden valittujen kysymyslomakkeen kysymysten analysoinnilla avulla saatiin pintapuolinen yleiskuva vastaajien kokemuksista osallisuuden, kasvatusyhteistyön ja toiminnan suunnittelun osalta. Tarvittiin kuitenkin vielä lisää tietoa, miten huoltajat kokivat edellä

mainitut asiat käytännön tasolla ja tietoa siitä, miten huoltajat haluaisivat näitä asioita kehitettävän. Tämän takia vastauksia tuli tyypitellä ja ryhmitellä sekä jakaa erilaisiin vastaaja-profiileihin.

7.3.2 Vastausten tyypittely ja ryhmittely

Seuraavaksi tutkimusaineistoa siis käsiteltiin tyypittelemällä niitä erilaisiin luokkiin. Tyypittely on yleinen tapa käsitellä laadullisen tutkimuksen aineistoa. Sen avulla ei ole tarkoitus tehdä kvantitatiivista analyysiä, mutta tyypittelyn avulla voidaan kuitenkin ilmiöiden toistuvuutta ja säännöllistä olemassaoloa. (Alasuutari 2011, 1289–1290.) Vastauksista poimittiin osallisuuden, kasvatusyhteistyön ja toiminnan suunnittelun kannalta oleellisia asioita sekä niiden ilmentymisen muotoja. Vastauksia tyypiteltiin seuraaviin kategorioihin:

- osallisuuden kokemus
- päivittäiset kohtaamiset arjessa
- tiedotus ja sen kehittäminen
- huoltajien kunnioitus ja mielipiteiden huomioiminen
- kasvatusyhteistyön toimivuuden kokemus
- luottamus
- perheiden moninaisuuden huomioiminen
- vanhemmuuden tukeminen
- siirtymävaiheet
- vasukeskustelut
- tuen tarpeet
- toiminnan suunnittelu.

Kaikki vastaukset tyypiteltiin ensin edellä mainittuihin ryhmiin kokonaisuudessaan ja sen jälkeen vastaukset jaettiin karkeasti kahtia, vastaajien lapsen iän mukaisesti. Vastauksista analysoitiin erikseen 0–2-vuotiaiden lasten huoltajien antamat vastaukset ja 3-vuotiaiden ja sitä vanhempien lasten huoltajien vastaukset. Yhden huoltajan vastaukset jätettiin tässä vertailuvaiheessa huomiotta, sillä hän ei ollut halunnut ilmoittaa lapsensa ikää. Tämänkin huoltajan vastaukset kuitenkin huomioitiin analyysin muissa vaiheissa. Vastauksia vertailemalla pyrittiin selvittämään se, vaihtelevatko eri ikäisten lasten huoltajien kokemukset

toisistaan ja korostuuko vastauksissa esimerkiksi eri siirtymävaiheille tyypilliset kasvatusyhteistyön muodot.

Alla olevaan taulukkoon (taulukko 4) on koottu huoltajien arviota kysymyksiin, joihin vastattiin ainoastaan valitsemalla itselle sopivin vaihtoehto Likertin-asteikolta väliiltä 0–10. Taulukkoon on merkitty vastausten keskiarvot kaikkien huoltajien vastauksista sekä eritelty 0–2-vuotiaiden lasten huoltajien vastaukset ja 3-vuotiaiden tai sitä vanhempien lasten huoltajien vastaukset. Valkoisella värillä on kuvattu ne kysymykset, joissa ei havaittu merkittäviä eroja. Vaalean ruskealla värillä on merkitty ne kysymykset, joissa on jonkin verran eroa lasten iän mukaan ja tummimmalla värillä ne kysymykset, joiden vastauksissa havaittiin merkittävimpiä eroavaisuuksia. Taulukon avulla pyrittiin selvittämään, miten kasvatusyhteistyön muodot voivat vaihdella sen mukaan, minkä ikäinen lapsi on.

Kysymys	Kaikki huoltajat	0–2-vuotiaiden huoltajat	3-vuotiaiden tai sitä vanhempien huoltajat
2: Koetko, että olet osallinen lapsesi päiväkotiarkea?	6,5	5,6	6,8
3: Saatko riittävästi tietoa lapsesi hoitopäivästä lasta hakiesasi?	7,2	5,6	7,7
6: Toimiko yleinen tiedotus päiväkodin ja huoltajien välillä?	7,3	7,3	7,3
9: Koetko, että sinun mielipidettäsi omaa lastasi koskevissa asioissa arvostetaan ja henkilökunta kunnioittaa sinun mielipiteitäsi ja näkemyksiäsi?	7,8	7	8,1
11: Miten kasvatusyhteistyö päiväkodin kanssa mielestäsi sujuu?	7,6	6,2	8,1
12: Koetko, että henkilökunnan ja huoltajien välillä on luottamuksellinen suhde?	8,3	6,8	8,9
13: Koetko, että voit keskustella henkilökunnan kanssa luottamuksellisesti lapsen arkeen liittyvistä asioista?	8,3	6,8	8,9
15: Huomioidaanko päiväkodissa juuri teidän perheenne yksilölliset tarpeet?	6,9	5,8	7,3
18: Koetko, että voit kääntyä henkilökunnan puoleen vanhemmuuttasi koskevissa asioissa?	6,6	5,4	7,1
21: Koetko, että kasvatusyhteistyö on toiminut siirtymävaiheissa sinun lapsesi kohdalla?	7,6	5,6	8,4
23: Koetko, että olet saanut olla riittävästi mukana lapsesi varhaiskasvatussuunnitelman laatimisessa?	7,4	5	8,3
26: Jos lapsellasi on tuen tarpeita, koetko yhteistyön toimineen päiväkodin kanssa?	3,7	4	3,6
28: Koetko, että huoltajien mielipidettä kysytään, kuunnellaan ja arvostetaan päiväkodin toiminnan suunnittelussa?	6,2	4	7,1

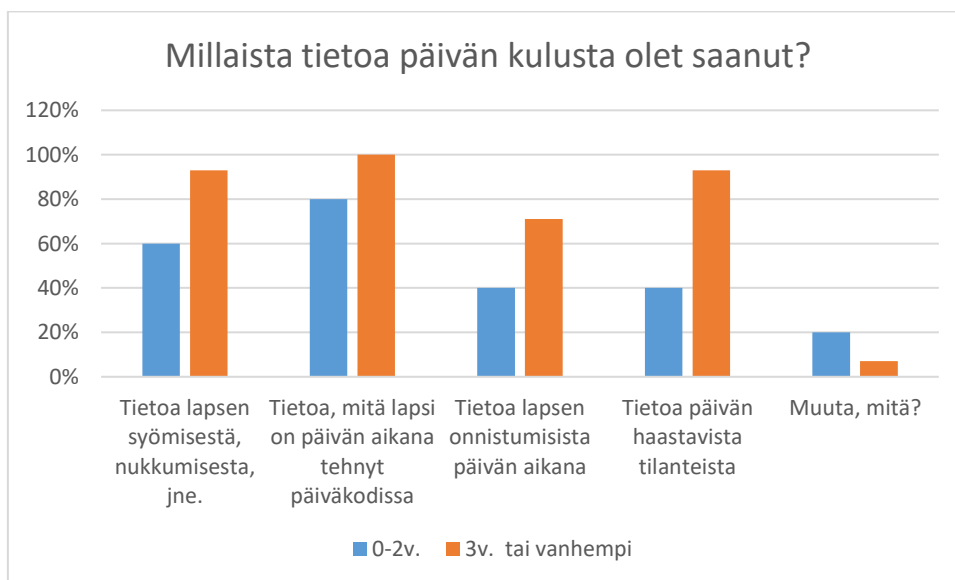
Taulukko 4: Eri ikäisten lasten huoltajien vastausten eroavaisuuksia.

Huoltajien vastausten jaeottelu lasten iän mukaisesti toi esiin muutamia eroja, joita lähdettiin tutkimaan tarkemmin. Erityisesti kasvatusyhteistyön toimivuus siirtymävaiheissa

(kysymys 21), lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laatimisessa mukana olo (kysymys 23) ja huoltajien mielipiteiden kysyminen toiminnan suunnittelussa (kysymys 28) nousivat esiin. Eroja löytyi myös huoltajien näkemyksissä siitä, kokevatko he varhaiskasvattajien ja huoltajien välillä olevan luottamuksellinen suhde (kysymykset 12 ja 13). Näitä eroa lähdettiin analysoimaan tarkemmin ja etsimään eroja selvittäviä tekijöitä.

Vertailtaessa eri ikäisten lasten huoltajien kokemuksia siitä, saavatko he tarpeeksi tietoa lapsen hoitopäivän kulusta (kysymys 3), vastauksia ja selittäviä tekijöitä lähdettiin etsimään kysymysten 4 ja 5 vastausten avulla. Kysymyksellä 4 pyrittiin selvittämään, millaista tietoa päivän kulusta huoltajat ovat saaneet ja kysymyksellä 5, millaista tietoa he kaipaavat lisää.

Alla olevasta kaaviosta (kaavio 1) käy esimerkiksi ilmi, että 0–2-vuotiaiden lasten huoltajat kokevat saaneensa selvästi vähemmän tietoa esimerkiksi lapsen syömisestä, nukkumisesta jne. kuin 3-vuotiaiden tai sitä vanhempien lasten huoltajat. Vielä merkittävämmät erot löytyvät siitä, kuinka eri ikäisten lasten huoltajat saavat tietoa lapsen onnistumisista tai haastavista tilanteista. Myös näistä asioista 0–2-vuotiaiden lasten huoltajat kokivat saavansa suhteessa vähemmän tietoa, kuin 3-vuotiaiden tai sitä vanhempien lasten huoltajat.

Kaavio 1: Millaista tietoa päivän kulusta olet saanut? (Kysymys 4)

0–2-vuotaiden lasten huoltajat toivoivat saavansa lisää tietoa, miten päivä on mennyt ja mitä konkreettista on tehty (kysymys 5). Useampi 0–2-vuotiaan lapsen huoltaja mainitsi, että päivän kulku kuitataan usein sanoilla ”hyvin on mennyt” ja lisätietoa joudutaan erikseen pyytämään. Tämä on varmasti yksi selitys sille, että 0–2-vuotiaiden lasten huoltajat arvioivat saavansa keskiarvolla 5.6 tietoa lapsensa hoitopäivän kulusta (kysymys 3). Tutkittaessa kaikkien huoltajien vastauksia kysymykseen 5, esiin nousee esimerkiksi se, että kaikilta työntekijöiltä ei saa tietoa yhtä hyvin ja oman ryhmän aikuinen ei ole aina paikalla, kun lasta

haetaan hoidosta. Huoltajat kaipasivat lisää tietoa myös lasten sosiaalisista suhteista ja siitä, miten lapsella sujuu kavereiden kanssa.

Tiedotuksessa ei havaittu merkittäviä eroja siinä, minkä ikäisten lasten huoltajista oli kysymys (kysymykset 6, 7 ja 8). Suurin osa huoltajista kertoi saavansa tietoa päiväkodin toiminnasta Wilman kautta tai suoraan henkilökunnalta. Isompien lasten kohdalla, huoltajat mainitsivat useamman kerran myös sen, että lapset tuovat tietoa kotiin ja osaavat kertoa itse asioita. Kuvia ja videoita kaivattiin enemmän ja WhatsApp-pikaviestisovellus mainittiin useamman kerran viestintäkanavaihtoehtona.

Kuvia, ja joskus videoitakin, päivän tapahtumista olisi mukava nähdä. Tulee mieleen jokin sosiaalisen median kaltainen foorumi. Wilmaan kuvajako olisi mahtava!

Eri-ikäisten lasten huoltajien vastaukset eivät eronneet toisistaan kysymyksen 9, ”Koetko, että sinun mielipidettäsi omaa lastasi koskevissa asioissa arvostetaan ja henkilökunta kunnioittaa sinun mielipiteitäsi ja näkemyksiäsi?” osalta merkittävästi. Kaikki huoltajat arvioivat kysymyksen keskiarvolla 7,8. Kysymyksellä 10 haluttiin konkreettisia esimerkkejä aiheesta. Huoltajat mainitsivat useamman kerran esimerkiksi vasu-keskustelut ja päiväunikäytännöistä yhdessä sopimisen olleen tilanteina, joissa huoltajat ovat tulleet kuulluiksi ja heidän mielipiteitään on arvostettu. Henkilökunnan mainitaan myös olevan aidosti kiinnostunut lapselle merkityksellisistä tapahtumista.

Henkilökunta kuuntelee ja keskittyy jos kotona tapahtuneesta on kerrottavaa päiväkotiin. Tai jos lasta on jäänyt vaikkapa jokin asia vaivaamaan. Mielestäni nämä otetaan oikein hyvin huomioon.

Huoltajilta saatiin myös konkreettisia esimerkkejä siitä, miksi he kokevat, ettei huoltajien mielipiteillä ole merkitystä.

Päiväkodin henkilökunta kuuntelee mielipiteitä ja asioista voi keskustella arjessa. Varhaiskasvatuksen johto ei kuuntele vanhempia ja henkilökuntaa, jolloin perheiden ja lasten sekä henkilökunnan tarpeet jää huomioimatta. Tämä vaikuttaa päiväkodin henkilökunnan ja vanhempien kanssa käyntiin, koska henkilökunta hiljennetään varhaiskasvatuksen johdon toimesta. Koen, että vuorovaikutus on huonontunut edellä mainitusta syystä ja arvosanat ovat huonommat. Wilman viestinnässä tulee likaa päällekkäisyyksiä ja toistoa.

Myös kysymyksissä 12 ja 13 jatkui keskinäisen luottamuksen ja arvostuksen teema. Vastausten perusteella voitiin päätellä, että huoltajat kokevat, että heihin luotetaan ja myös he luottavat työntekijöihin ja heidän ammattitaitoonsa. Huoltajat myös kokevat, että voivat

keskustella luottamuksellisesti työntekijöiden kanssa lapsen arkeen liittyvistä asioista. Sekä kysymys 12, että 13 oli arvoitu keskiarvolla 8,3, jotka ovat korkeita arvioita, kun koko kyselyn vastauksia analysoitiin kokonaisuutena. Eroja luottamuksen kokemuksesta tuli kuitenkin ilmi, kun vertailtiin eri ikäisten lasten huoltajien vastauksia, kuten taulukosta 4 käy ilmi. 0–2-vuotiaiden lasten huoltajat kokivat, että luottamus henkilökunnan kanssa on selvästi alhaisempaa, kuin 3-vuotiaiden tai sitä vanhempien lasten huoltajien mielestä. Syitä näihin eroihin lähdettiin etsimään kysymyksen 14, ”Millaisista arkisista asioista voitte keskustella henkilökunnan kanssa?”, mutta selvää syy-yhteyttä ei löydetty. 0–2-vuotiaiden huoltajat mainitsivat, että he voivat keskustella henkilökunnan kanssa luottamuksellisesti lapsen nukkumiseen ja syömiseen liittyvistä asioista, toisin sanoen arjen käytännöistä. 3-vuotiaiden tai sitä vanhempien lasten huoltajien vastauksista nousi esiin, että he voivat keskustella myös huolista ja murheista henkilökunnan kanssa ja useampi mainitsi, että voi keskustella ”aivan kaikesta”.

Kysymyksillä 15, 16 ja 17 haluttiin selvittää se, miten huoltajat kokevat, että heidän perheensä yksilölliset tarpeet ja arvonsa huomioidaan nyt ja miten ne voitaisiin ottaa paremmin huomioon. Jonkin verran eroa löytyi eri ikäisten lasten huoltajien vastauksia vertailemalla, mutta erot eivät olleet merkittäviä. Vastauksista nousi esiin, että eniten perheiden yksilöllisyys otettiin huomioon perheiden kasvatusnäkemysten osalta. Sen sijaan erilaiset kulttuuritavat tai niiden huomioiminen ei noussut esiin vastauksista. Toiminnan kehittämisen kannalta, huoltajat halusivat nostaa esiin esimerkiksi sen, että päiväkodit eivät tarjoa hoito tarpeeksi joustavasti loma-aikoina. Esiin nousi myös se, että henkilökunnan heikko työhyvinvointi, vaihtuvuus ja riittämättömät henkilöstöresurssit voivat vaikeuttaa perheiden yksilöllisten tarpeiden huomioimista.

Lomasulut lyhyemmäksi.

Keskustelemalla, henkilökunnan työhyvinvointia lisäämällä ja riittävien henkilöstöresurssien takaamisella

Kysymyksellä 18 haluttiin mitata kokevatko huoltajat, että he voivat kääntyä henkilökunnan puoleen vanhemmuutta koskevissa asioissa tai arjen haasteissa? Vertailtaessa 0–2-vuotiaiden lasten huoltajien vastauksia ja 3-vuotiaiden tai sitä vanhempien lasten huoltajien vastauksia, eron havaittiin olevan suuri. Nuorempien lasten huoltajat kokivat, etteivät he voi kovin luontevasti kääntyä henkilökunnan puoleen tai koe saavansa tukea arjen haasteisiinsa. Tämä tulee esiin myös taulukosta 4. Tukea 0–2-vuotiaiden lasten huoltajat mainitsivat kuitenkin saaneensa vaatetuksen ja lapsen taitojen opettamiseen. Vanhempien lasten huoltajat kokivat asian hieman paremmaksi ja luettelivatkin monipuolisesti, millaista apua vanhemmuuteen tai arjen haasteisiin he olivat saaneet henkilökunnalta (kysymys 19).

Vastauksista kävi ilmi, että tukea oli saatu tunteiden käsittelyyn ja arjen haasteisiin esimerkiksi vaikeisiin aamuihin liittyen. Esiin nousi konkreettisia esimerkkejä myös vanhemmuuden tukemisesta:

Haku ja vienti tilanteissa pieniä lauseita jotka vahvistaa omaa vanhemmuutta. Kuten " kiva nähdä kun te olette nykyisin niin iloisia" (kun ollut aamu lähdöt riittäisiä)

Koen että olen saanut kannustusta ja vinkkejä kun "ohjailee" lasta esimerkiksi kohtaamaan pettymyksiä ja miten niistä päästään yli.

Kysymyksen 20 avulla pyrittiin selvittämään tarkemmin, miten vanhemmuudessa tai arjen haasteissa voitaisiin tukea paremmin. Vastauksissa nousi esiin tunnekasvatuksen lisääminen, myötätuntoinen kohtaaminen ja avoin, tiiviin keskusteluyhteyden tärkeys.

Kysymysten 21 ja 22 avulla pyrittiin selvittämään, miten kasvatusyhteistyö on toiminut siirtymävaiheissa. Vertailtaessa eri ikäisten lasten huoltajien vastauksia, käy selkeästi ilmi, että 0–2-vuotiaiden lasten huoltajat ovat selvästi tyytymättömämpiä, kuin 3-vuotiaiden tai sitä vanhempien lasten huoltajat kasvatusyhteistyön onnistumiseen siirtymävaiheissa. Erot käyvät ilmi myös taulukossa 4. Selvästi parhaiten oli onnistunut päiväkotiin tutustuminen ja kaikki 0–2-vuotiaiden huoltajat kokivat, että tutustumisjakso oli ollut riittävä. Myös 3-vuotiaiden tai sitä vanhempien lasten huoltajat kokivat, että heille oli tarjottu riittävää tutustumisjaksoa, mutta myös omahoitajuus nousi esiin heidän vastauksissaan. Sen sijaan huoltajat arvioivat alhaiseksi esimerkiksi sen, että he saivat vaikuttaa lapsensa varhaiskasvatuspaikan tai –ryhmän valintaan. Vastausten perusteella oli kuitenkin vaikea luoda kokonaiskuva siitä, miksi huoltajat, varsinkin 0–2-vuotiaiden lasten kohdalla, kokivat siirtymävaiheiden kasvatusyhteistyön onnistuneen heikosti.

Taulukosta 4 käy ilmi, että vertailtaessa 0–2-vuotiaiden lasten huoltajien ja 3-vuotiaiden tai sitä vanhempien lasten huoltajien vastauksia kasvatusyhteistyöstön toimivuudesta vasu-keskusteluissa (kysymys 23), ero oli suuri. Nuorempien lasten huoltajat arvioivat keskiarvolla 5, että he ovat saaneet olla riittävästi mukana lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laatimisessa. 3-vuotiaiden ja sitä vanhempien lasten huoltajien vastaava keskiarvo oli 8,3. Syitä tähän eroon etsittiin kysymyksen 24, ”Miten olet osallistunut varhaiskasvatussuunnitelman laatimiseen?”, vastauksista. Niistä kävi ilmi, että kaikkien huoltajien kanssa ei oltu vielä käyty vasu-keskusteluja, koska lapsi oli aloittanut hoidossa hiljattain. Tämä vaikutti varmasti omalta osaltaan siihen, että 0–2-vuotiaiden huoltajien arvioi jäi hyvin alhaiseksi. Vastauksista kävi ilmi, että huoltajat olivat aktiivisesti täyttäneet kaavakkeita vasu-keskustelua varten ja osallistuneet keskusteluihin. Kysymyksen 25 avulla haluttiin vielä selvittää, haluavatko huoltajat vaikuttaa enemmän varhaiskasvatussuunnitelman laatimiseen.

Huoltajien vastauksissa tuli ilmi, että luotto varhaiskasvattajien ammattitaitoon on hyvä ja he kokevat, että ovat jo nyt osallisia lastensa varhaiskasvatussuunnitelman laadintaan.

Uskon, että ammattilaiset osaavat suunnitella tämän ja itse juuri pyysin lisä-apua tunneasioiden käsittelyyn

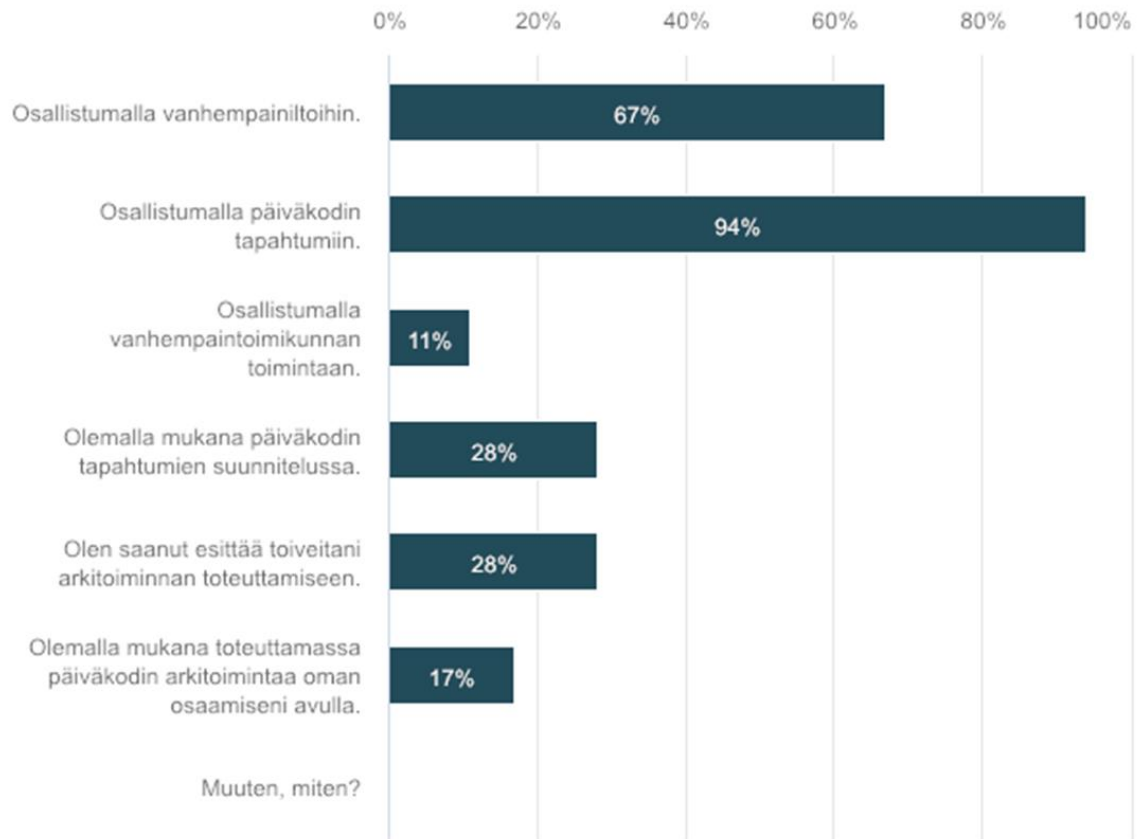
No minusta siihen on ollut aika "vapaat kädet" vanhemmilla esittää mihin haluaa vaikuttaa.

Toisaalta esiin nousee myös tässä yhteydessä kaipuu tiiviimmälle yhteistyölle ja mahdollisuus keskustella useammin:

Olisi mukava kuulla enemmän lapsen kehityksestä ja Vasu tapaamisia ehkä enemmän

Kysymyksen 26 avulla haluttiin saada selville, miten kasvatusyhteistyö on toiminut, kun lapsella on havaittu tuen tarpeita. Kaikki kysymykseen vastanneet huoltajat olivat arvioineet, ettei yhteistyö tuen tarpeiden arvioinnissa, suunnittelussa ja toteuttamisessa ole onnistunut kovinkaan hyvin. Vastausten keskiarvo oli 3,6, joka on varsin alhainen, kun vertaa sitä muihin tutkimuksissa esiin tulleisiin yhteistyön osa-alueisiin. Tästä asiasta ei valitettavasti saatu laadullista tietoa muiden kysymysten osalta, joten jatkotutkimuksen tekeminen on varmasti myöhemmin tarpeen.

Kysymyksillä 28, 29 ja 30 pyrittiin selvittämään, miten huoltajat kokivat osallisuutensa päiväkodin toimintaan ja sen suunnitteluun sekä sen, miten he haluaisivat olla siinä mukana. Vertailtaessa eri ikäisten lasten huoltajien vastauksia keskenään, kävi ilmi, että 0–2-vuotiaiden lasten huoltajat kokivat, ettei huoltajien mielipiteitä kysytä, kuunnella ja arvosteta riittävästi toiminnan suunnittelussa. He arvioivat kysymyksen 28 keskiarvolla 4, kun vastaavasti 3-vuotiaiden tai sitä vanhempien lasten huoltajien arvio oli 7,1 (taulukko 4.) Vanhempien lasten huoltajat olivat osallistuneet päiväkodin tapahtumiin myös selvästi 0–2-vuotiaiden lasten vanhempia useammin (kysymys 29), mutta halua tapahtumiin osallistumiseen oli kaikilla huoltajilla (kysymys 30). Sen sijaan intoa arkitoiminnan tai tapahtumien suunnitteluun tai vanhempaintoimikunnan toimintaan oli selvästi vähemmän, kuin valmiiseen toimintaan osallistumiseen (Kaavio 2).

Kaavio 2: Millä tavoin haluaisit olla mukana päiväkodin toiminnassa ja sen suunnittelussa? (Kysymys 30)

7.3.3 Vastausten analysointi narratiivisesti

Vastauksia analysoitiin myös yksittäin, narratiivisen analyysin keinoin. Narratiivisessa analysoinnissa on tarkoituksena käsitellä aineistoa kokonaisuutena ja poimia siitä juonellisen tarinan piirteitä (Vilkkä 2021a, 162). Narratiivinen analysointi katsottiin tarpeelliseksi, sillä osasta vastuksista löytyi selkeä taustatarina tai kaikkiin huoltajan vastuksiin selvästi vaikuttava asia. Nämä tarinalliset piirteet tulivat esiin nimenomaan kohdista, joihin huoltajat saivat vastata vapaasti ja sama taustavaikuttaja löytyi useista kohtaa vastauslomakkeen vastauksista. Huoltaja saattoi mainita useassa kohdassa esimerkiksi, että koki johdon vaikeuttavat kasvatusyhteistyötä. Tausta tämän asian esiin nostoon löytyi, kun kaikkia tämän huoltajan vastauksia analysoitiin tarinallisesti ja kokonaisuutena. Vastausten analysointi narratiivisesti avasi yksittäisten huoltajien kokemuksia paremmin, kuin yhteenvetoraportit ja niiden tutkiminen. Tämän analysointitavan avulla saatiin yleiskuva siitä, mitkä taustatekijät olivat mahdollisesti vaikuttaneet vastuksiin ja mitä taustatekijöitä vastausten takana mahdollisesti oli.

Yksi vastaajista oli arvioinut osallisuuden ja kasvatusyhteistyö toimivuuden hyvin alhaisilla keskiarvoilla, 2 ja 5. Hänen avoimista vastauksistaan voitiin poimia esimerkiksi seuraavia ajatuksia koskien juuri näitä osa-alueita:

Kyllä kaipaen. Usein täytyy tietoa kaivaa hoitajilta. Eivät oma-aloitteisesti kerro päivästä muuta kun "hyvin mennyt"

Haluaisin enemmän keskustelua.

Vastauksista voitiin siis päätellä, että huoltaja kaipaa lisää vuorovaikutusta ja henkilökunnalta aktiivisempaa otetta vuorovaikutuksessa. Nämä asiat olivat mahdollisesti huoltajalle hyvin tärkeitä ja tämän takia hän arvio kaikki osa-alueet hyvin matalalle.

Toinen huoltaja taas oli arvioinut osallisuuden, kasvatusyhteistyön ja toiminnan suunnittelussa mukana olon heidän kohdallaan toimivaksi ja heitä tyydyttäväksi. Tämä huoltaja oli arvioinut kaikki tutkimuksen osa-alueet keskiarvoltaan välille 7–10. Hänen avoimista vastauksistaan voitiin poimia tyytyväisyyden taustatekijöitä ja ajatuksia:

Asioista keskustellaan

Ruokailu, ruoka herkkyydet, asioiden opettelut, unen määrä, nukkuma-ajat, poikkeusasiat, perheessä tapahtuneet kolahdukset ja murheet. Melkein kaikki siis.

Nyt on toimiva vuorovaikutus.

Yksi huoltajista oli arvioinut kaikki kyselyn osa-alueet keskiarvolla 7–10. Hänen tyytyväisyytensä taustalta löytyi esimerkiksi muutos parempaan tiedon saannissa ja positiivisen kannustamisen lisääntyminen. Toiminnan kehittämisen kannalta oli tärkeää tietää, mitä ajatuksia tai edeltäviä tapahtumia huoltajien kokemuksiin liittyi.

Tällä hetkellä tietoa saa todella hyvin. Joskus ennen yksi hoitaja kertoi ainoastaan mitä tuhmuuksia lapsi on tehnyt ja ei mitään taustatarinaa mistä tilanne oli saanut alkunsa. Jäi aina vähän kurja olo. Nykyään hoitajat kertoo niin hyvin kuin vain osaavat, mistä tilanteet saivat alkunsa.

Koen että jokainen lapsi kohdataan yksilönä ja tiettyjen rajojen puitteissa joustetaan ja kunnioitetaan erilaisia luonteenpiirteitä, esim. Jos on herkkiä jollekin asialle.

Koen että olen saanut kannustusta ja vinkkejä kun "ohjailee" lasta esimerkiksi kohtaamaan pettymyksiä ja miten niistä päästään yli.

No minusta siihen on ollut aika "vapaat kädet" vanhemmilla esittää mihin haluaa vaikuttaa.

8 Tutkimustulokset ja pohdinta

Tutkimustuloksia sivuttiin pintapuolisesti jo aineiston analysoinnin yhteydessä. Tästä syystä koettiin tarkoituksenmukaiseksi, että tulokset ja pohdinta yhdistetään saman otsikon, alaluvun kahdeksan alle. Tähän lukuun poimittiin siis tutkimustulosten perusteella oleellimmat asiat.

8.1 Osallisuuden ja kasvatusyhteistyön toteutuminen

Opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia, miten osallisuus ja kasvatusyhteistyö toteutuvat huoltajien näkökulmasta. Tulosten perusteella tutkimukseen osallistuneet huoltajat kokivat, että kasvatusyhteistyö toteutuu Vierumäen ja Sinilähteen päiväkodeissa, osallisuutta paremmin. Osallisuuden kokemuksia on usein kuitenkin vaikea mitata, sillä se on jokaiselle yksilölle erilainen kokemus ja sen merkitys ja tärkeys vaihtelee jokaisen henkilökohtaisen tunteen mukaan (Kiviniemi, ym., 2020, 269–270). Tästä syystä onkin tärkeää pohtia, miten osallisuus ja kasvatusyhteistyö näkyvät päiväkodeissa käytännön tasolla. Tutkimustuloksia analysoitaessa havaittiin, että varsinkin pienten, 0–2-vuotaiden lasten huoltajat kokivat, että kasvatusyhteistyön käytännöissä oli kehitettävää ja huoltajien osallisuutta tulisi vahvistaa.

Päivittäiset kohtaamiset huoltajien kanssa kertovat paljon siitä, millainen vuorovaikutus huoltajien ja varhaiskasvattajien välillä on. Huoltajien tämänhetkiset kokemukset päivittäisestä kohtaamisesta eivät tutkimuksen mukaan vastaa heidän toiveitaan kohtaamisten laadusta. Varsinkin pienten, 0–2-vuotiaiden lasten huoltajat toivoivat, että varhaiskasvattajat kertoisivat nykyistä enemmän päivän kulusta. Varttuneempien, 3-vuotiaiden ja sitä vanhempien lasten, huoltajat toivoivat tietoa esimerkiksi siitä, miten lapsen leikit ovat sujuneet ja onko sosiaalisissa tilanteissa ollut ongelmia. Huoltajat toivat myös esille, että tiedon kulku vaikeutuu, jos paikalla ei lasta hakiessa ole ryhmän omaa varhaiskasvattajaa.

Päivittäisiä kohtaamisia voitaisiin lähteä kehittämään uusien toimintamallien avulla. Kuten aikaisemmin on jo todettu, huoltajille voi olla merkityksellistä se, että lapsen päivän kulusta kerrotaan yksityiskohtaisesti ja kuvaillaan, miten lapsi on reagoinut tai toiminut eri tilanteissa. Näin huoltajille välittyy tunne, että heidän lapsensa on ainutkertainen ja huomioidaan ryhmässä yksilönä. (Sanabria-Hernandez 2020.) Huoltajien kanssa on syytä keskustella, millaista tietoa he haluavat päivän kulusta ja varhaiskasvattajien tulee tietoisesti kiinnittää huomiota päivittäisiin keskusteluhetkiin. Kohtaamisille tulee järjestää aikaa ja kaikkien tulee saada lapsen päivästä riittävästi tietoa. Päivittäiset kohtaamiset ovat oleellinen osa kasvatusyhteistyötä ja vahvistavat onnistuessaan myös huoltajien osallisuuden kokemuksia. Kohtaamisissa olisi tärkeää pohtia myös sitä, miten koko perheen hyvinvointia voidaan parantaa.

Pieni positiivinen sana tai ele, huoltajan ja lapsen toimiva yhteistyön huomioiminen tai perheen vahvuuksien esiin tuominen voisi vahvistaa varhaiskasvattajan ja huoltajan suhdetta.

Huoltajat vaikuttivat tutkimuksen mukaan olevan varsin tyytyväisiä tämänhetkiseen tiedotukseen ja tiedotuskanaviin. Osa huoltajista kaipasi kuitenkin enemmän kuvamateriaalia ja videoita. Pedagogista dokumentointia ei varsinaisesti nostettu esiin tutkimuslomakkeella ja sitä sivuttiin hyvin suppeasti myös tietoperustassa. Aihe on syytä kuitenkin nostaa esiin tässä vaiheessa. Heinolan varhaiskasvatussuunnitelman mukaan:

Dokumentointia suoritetaan havainnoinnin, lasten töiden ja valokuvien avulla. Dokumentointia käytetään arvioinnin välineenä ja toiminnan näkyväksi tekemisen välineenä huoltajille. Heinolassa työtapaa ja sen käyttöä ohjaavana periaatteena on osallisuuden, vuorovaikutuksen, leikin ja liikunnan merkityksellisyys sekä lähiympäristön hyödyntäminen. Tieto- ja viestintävälineistöä on hyvin saatavilla ja niitä on mahdollista käyttää varhaiskasvatuksen arjessa aktiivisesti. (Heinolan kaupunki 2019.)

Huoltajat toivat tutkimuksessa esiin, että pedagoginen dokumentointi kaipaa joiltakin osin kehittämistä Vierumäen ja Sinilähteen päiväkodeissa, jotta varhaiskasvatuksen perusteiden tavoitteet täyttyvät. Onkin syytä pohtia, miten huoltajien toiveet saadaan otettua paremmin huomioon ja millä välineillä esimerkiksi kuvien ja videoiden jakaminen saataisiin toteutettua tietoturvallisesti. Pedagogisen dokumentoinnin siirtäminen sähköiseen muotoon voisi olla siis yksi kehittämiskohteista päiväkodeissa. Asiaa ei kuitenkaan voida lähteä kehittämään pelkästään huoltajien näkökulmasta, vaan mielipiteitä olisi hyvä saada myös varhaiskasvat-
tajilta itseltään, jotka dokumentointia käytännössä toteuttavat. Ahonen (2017) korostaa, että monipuolinen pedagoginen dokumentointi arjen toiminnasta, voi tuoda varhaiskasvatusta lähemmäksi huoltajia ja tiedon lisääminen voi edesauttaa myös kiinnostusta varhaiskasvatusta ja sen toimintaa kohtaan (Ahonen 2017, 127).

Yhteistyötä huoltajien ja varhaiskasvatuksen henkilökunnan kanssa tarvitaan kaiken aikaa, mutta sen merkitys korostuu erityisesti siirtymävaiheissa (Karikoski & Tiilikka 2020, 81). Tutkimuksen tulosten mukaan siirtymävaiheiden kasvatusyhteistyön onnistuminen on vaihtelevaa. Vasta hoidon aloittaneiden, 0–2-vuotiaiden lasten huoltajat kokivat, että tutustumisen päiväkotiin oli onnistunut. Myös Heinolan kaupungin varhaiskasvatussuunnitelmassa on nostettu esiin, että *Heinolassa perheille annetaan varhaiskasvatuksen aloitusvaiheessa mahdollisuus tutustua lapsen varhaiskasvatuspaikkaan kiireettömästi ja perheen aikataulun mukaan. Ensimmäinen tutustuminen voidaan sopia lapselle tuttuun paikkaan.* (Heinolan kaupunki 2019, 46). Tämä tavoite siis toteutuu Vierumäen ja Sinilähteen päiväkodeissa myös tutkimuksen mukaan. Tästä huolimatta huoltajat kokivat, että kasvatusyhteistyön

laadussa oli hoidon aloitukseen liittyen haasteita. Onkin syytä pohtia, tarvitaanko hoidon aloitukseen uusia käytäntöjä tai tarkennuksia. Olisi syytä pohtia, löytykö päiväkodeista selkeät ja yhdenmukaiset ohjeet siirtymävaiheisiin? Ahonen (2017) nostaa suunnitelmallisen siirtymävaiheen myös lapsen sopeutumisen kannalta tärkeäksi (2017, 124). Varttuneempien, 3-vuotiaiden tai vanhempien, lasten huoltajat olivat pääosin tyytyväisiä kasvatusyhteistyöhön siirtymävaiheissa. Kekkonen (2012) nostaa esiin, että ennen hoidon aloitusta on hyvä pitää huoltajien kanssa aloituskeskustelu. Aloituskeskustelun yksi tärkeimmistä päämääristä on myös keskinäisen luottamuksen rakentaminen. (Kekkonen 2012, 184.) Tutkimustuloksissa aloituskeskustelu ei noussut yhtenkään huoltajan vastauksissa esille, eikä sitä nostettu esiin myöskään kysymyslomakkeessa. Sen tarpeellisuutta tulisi ehkä kuitenkin pohtia kasvatusyhteistyön rakentumisen näkökulmasta, sillä aloituskeskustelun tärkeys nousi esiin useissa eri tietoperustan lähteissä.

Tutkimustulosten mukaan osa 0–2-vuotiaiden lasten huoltajista koki myös, että luottamuksessa varhaiskasvattajien ja huoltajien välillä on jonkin verran puutteita. Kaikkien huoltajien kokonaistuloksissa luottamuksen arviointi nousi keskiarvollisesti kuitenkin varsin korkealle tasolle. Tämä selittyy sillä, että 3-vuotiaiden tai sitä vanhempien lasten huoltajat arvioivat luottamuksen tutkimuksessa korkeaksi. Luottamus on kasvatusyhteistyön yksi tärkeimmistä edellytyksistä, joten sen eteen on syytä ponnistella heti kasvatusyhteistyön alkaessa. On kuitenkin syytä muistaa, että luottamuksen syntymiseen voi mennä aikaa ja se rakentuu pienistä palasista (Heinonen, ym. 2016, 226). Tämä voi olla yksi syy siihen, että huoltajat, joiden lapset ovat olleet päivähoidossa jo pidempään, kokevat luottamuksen varhaiskasvattajien kanssa vahvempana. Tutkimuksesta kävi myös ilmi, että luottamuksen ollessa hyvä, varhaiskasvattajien puoleen voidaan kääntyä lähes kaikissa asioissa. Hiljattain hoidon aloitaneiden lasten huoltajat taas kertoivat keskustelevansa varhaiskasvattajien kanssa lähinnä lapsen nukkumiseen, syömiseen ja pukeutumiseen liittyvistä käytännön asioista.

Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyön on erittäin tärkeää myös silloin, kun lapsella havaitaan tuen tarpeita. (Opetushallitus 2018, 55–56). Tutkimuksessa huoltajilta kysyttiin kasvatusyhteistyön toimivuudesta tuen tarpeiden arvioinnissa, suunnittelussa ja toteutumisessa. Huoltajat arvioivat yhteistyön toimineen keskiarvolla 3,6 tutkimusasteikon ollessa 0–10. Tutkimuksen mukaan, kehitettävää on paljon, jotta kasvatusyhteistyö toimii myös silloin, kun lapsella havaitaan tuen tarpeita. Tutkimuksessa ei kuitenkaan kysytty huoltajilta sitä, millaisia kokemuksia heillä asiaan liittyen on tai miten heidän mielestään yhteistyötä voitaisiin kehittää. Tämä on aihe, josta ehdottomasti tulisi tehdä jatkotutkimusta ja saada huoltajilta lisää tietoa.

Tutkimustuloksista kävi ilmi, että 3-vuotaiden ja sitä vanhempien lasten huoltajat olivat varsin tyytyväisiä siihen, miten he ovat saaneet olla mukana lapsensa varhaiskasvatussuunnitelman laatimisessa. Sitä vastoin 0–2-vuotiaiden lasten huoltajat arvoivat oman osallisuutensa huomattavasti matalammaksi. Vastausten perusteella osa tutkimukseen osallistuneista oli sellaisia, joiden lapset olivat aloittaneet päivähoidossa vasta aivan hiljattain ja lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa ei oltu vielä tehty ja vasu-keskustelua käyty. Tämä näyttää vaikuttaneen 0–2-vuotiaiden lasten huoltajien vastauksiin. Avoimien vastausten perusteella havaittiin, että huoltajat olivat pääosin tyytyväisiä osallisuuteensa lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laatimisessa ja he luottivat myös varhaiskasvattajien ammattitaitoon asiassa. Joissakin vastauksissa nousi kuitenkin esiin, että keskusteluja voisi olla useammin ja tiiviimpää vuorovaikutusta kaivattiin myös muissa yhteyksissä. Toiminnan kehittämisen kannalta ja huoltajien osallisuuden varmistamiseksi, huoltajille voisi tarjota mahdollisuutta myös useampiin keskusteluihin vuoden aikana. Ahonen (2017) myös korostaa, että huoltajien osallisuutta varhaiskasvatussuunnitelmien laadintaan voidaan nostaa lisäämällä ymmärrystä siitä, millaista laadukas varhaiskasvatus on tai kuuluisi olla. Huoltajille voitaisiin järjestää esimerkiksi erillisiä vasu-iltoja tai asia voitaisiin nostaa esille vanhempainilloissa. Kun huoltajat tietävät enemmän varhaiskasvatuksen tavoitteista, heillä on paremmat mahdollisuudet kertoa myös toiveitaan ja ajatuksiaan. (Ahonen 2017, 127.)

Huoltajien avoimissa vastauksissa nousi esiin muutamia teemoja, joiden voidaan katsoa joko heikentävän tai edistävän kasvatusyhteistyötä ja huoltajien osallisuutta. Muutamassa vastauksessa käy ilmi, että huoltajat kokevat, ettei heidän mielipiteitään kysytä tai arvosteta esimerkiksi lomien hoitojärjestelyissä. Tämä voidaan tulkita niin, ettei perheiden tarpeisiin pystytä aina vastaamaan ja tämä voi heikentää luottamusta. Myös työntekijöiden vaihtuvuus ja riittämättömät henkilöstöresurssit nousivat esiin nimenomaan kasvatusyhteistyötä heikentävänä tekijänä.

Tutkimuksessa tutkittiin myös sitä, miten huoltajat kokevat vanhemmuuden tukemisen ja varhaiskasvattajien puoleen kääntymisen arjen haasteissa. Vanhemmuuden tukemisen tärkeys ei noussut tuloksista kovin vahvasti esille ja huoltajat eivät tutkimuksen mukaan koe, että he saavat varhaiskasvattajilta kovinkaan paljon tukea vanhemmuuteensa tai arjen haasteisiin. Huoltajien vastauksista nousi kuitenkin esiin, että osa oli saanut varhaiskasvattajilta myönteistä palautetta esimerkiksi arjen sujumisessa lapsen kanssa ja apua tunnekasvatukseen. Tunnekasvatuksen tukeminen ja tunteiden sanoittamisessa auttaminen nousivat esiin myös huoltajien toiveissa vanhemmuuden tukemisen suhteen.

Tutkittaessa vanhempien loppuun palamisen riskitekijöitä, havaittiin että varsinkin nuorilla äideillä, on suuri riski sosiaalisen paineille ja täydellisen äitiyden tavoitteluun. Hyväksyntä

ja myötätunto taas voivat ehkäistä loppuun palamisen riskiä. (Sorkkila & Aunola, 2020.) Varhaiskasvatus voi olla yksi niistä paikoista, joissa vanhemmat hyväksytään omana itsenään, osoitetaan myötätuntoa ja ymmärrystä sekä pyritään vähentämään sosiaalista painetta. Tämä on tärkeä näkökulma, kun kasvatusyhteistyötä lähdetään kehittämään 0–2-vuotiden lasten huoltajien osalta. Huomioidaan, että nuoret vanhemmat voivat kokea ulkopuolelta kovia paineita ja pyritään päivittäisissä kohtaamisissa nostamaan esiin onnistumisia ja luodaan hyväksyvää ilmapiiriä.

8.2 Huoltajien osallisuus varhaiskasvatuksen toiminnan suunnitteluun

Toinen opinnäytetyön tutkimuskysymyksistä oli ”Miten huoltajat kokevat, että heidät otetaan mukaan varhaiskasvatuksen arkeen ja toiminnan suunnitteluun?”. Tutkimustuloksista kävi ilmi, että lähes kaikki tutkimukseen osallistuneet huoltajat olivat osallistuneet päiväkodin tapahtumiin ja vanhempainiltoihin ja halusivat osallistua niihin myös tulevaisuudessa. Vanhempien, 3-vuotiaiden ja sitä vanhempien lasten huoltajat, olivat osallistuneet tapahtumiin 0–2-vuotiaiden lasten huoltajia enemmän, joka osaltaan varmasti selittyy Korona-tilanteella. Toimintakaudella, jonka lopuksi kyselytutkimus tehtiin, ei Koronan takia pystytty järjestämään isoja tapahtumia ja myös vanhempainillat jäivät väliin. Toiminnan suunnittelussa, huoltajat olivat olleet tutkimustulosten mukaan hyvin vähän mukana ja toisaalta, harvalla oli myöskään sen suhteen toiveita tai halua olla aktiivisemmassa roolissa. Esimerkiksi vanhempaintoimikunnan toiminnassa mukana oloon oli hyvin vähän intoa. Huoltajien mukaan saaminen toiminnan suunnitteluun, on varmasti yksi kehittämiskohteista, joihin päiväkohteissa olisi hyvä tarttua aktiivisemmin.

Huoltajien saamisessa mukaan toiminnan suunnitteluun voi käyttää luovuutta ja uusia toimintamalleja voi kokeilla rohkeasti. Koulumaailmassa yhdessä huoltajien kanssa on lähdetty toteuttamaan esimerkiksi luokan omaa hyvinvointisuunnitelmaa, josta on saatu positiivisia kokemuksia. Yhteisen hyvinvointiprojektin kautta huoltajien osallisuutta on saatu vahvistettua, huoltajat ovat verkostuneet keskenään ja eri toimijoiden välinen yhteistyö on tiivistynyt sekä luottamus vahvistunut. Toiminnan avulla on saatu aktivoitua myös sellaisia huoltajia, jotka eivät aikaisemmin ole olleet kiinnostuneita toiminnan kehittämisestä tai olleet aktiivisesti mukana luokan toiminnassa. Samanlaisia kehittämismalleja voidaan ottaa käyttöön myös varhaiskasvatuksessa. Oleellista on, että huoltajat ovat koko ajan aktiivisesti mukana toiminnan suunnittelusta ja tarpeet toiminnalle lähtee perheiden näkökulmasta. Näin perheet saavat tarvitsemaansa tietoa myös muista saatavilla olevista palveluista, palveluverkko tulee perheille tutuksi ja varhainen tuki mahdollistuu. (Välimaa, 2019, 87–92.) Kehittämistyössä on tärkeää siis kartoittaa jokaisen perheen tarpeet ja pohtia sitä, millaista yhteistyötä halutaan ja miten toimintaa voitaisiin lähteä yhdessä kehittämään. Tiedon

lisääminen siitä, että huoltajilla on oikeus vaikuttaa toiminnan suunnitteluun, olisi syytä tuoda vahvemmin myös esille.

Osallisuutta voitaisiin pohtia myös osallistumisen kautta. Jos huoltajia saataisiin aktiivisemmin mukaan heille suunnattuihin tapahtumiin, kokisivatko he olevan enemmän myös osallisia? Lisäisikö muiden huoltajien tapaaminen ja verkostuminen osallisuuden tunnetta? Olisiko varhaiskasvattajien helpompi luoda luottamuksellista suhdetta tai tutustua perheisiin vapaamuotoisissa tapahtumissa, kuin arjessa? Voisiko huoltajien into toiminnan suunnitteluun syntyä, kun kanssakäyminen perheiden kesken lisääntyisi ja varhaiskasvattajat tulisivat tutuiksi eri yhteyksistä?

9 Opinnäytetyön merkitys, luotettavuus ja eettisyys

9.1 Opinnäytetyön merkitys

Laadullisen tutkimuksen yksi tärkeistä lähtökohdista on se, että tutkimuksen avulla pyritään lisäämään tietoa tutkittavasta aiheesta. Tutkimukseen osallistuville halutaan välittää tietoa, lisätä heidän ymmärrystään aiheesta ja vaikuttaa näin toimintatapoihin ja ajatteluun aiheen ympärillä myös tulevaisuudessa. (Vilka 2021b, 125.) Opinnäytetyö vastasi omalta osaltaan tähän tarpeeseen ja lisäsi kyselyyn osallistuneiden huoltajien tietoa aiheesta osallisuudesta, kasvatusyhteistyön tavoitteista ja mahdollisuudesta olla mukana myös varhaiskasvatuksen toiminnan suunnittelussa.

Kasvatusyhteistyö on tärkeä osa varhaiskasvatusta ja sen takia sen onnistumista ja toteutumista on syytä tutkia. Kasvatusyhteistyön määrällisiä mittareita on helppo seurata esimerkiksi pidettyjen keskustelujen, tapahtumien tai lähetettyjen tiedotteiden määrän avulla. Kasvatusyhteistyön laatua tarkkailtaessa on otettava huomioon kasvatusyhteistyölle asetetut tavoitteet ja se, miten ne ovat toteutuneet. Tavoitteista voidaan sopia esimerkiksi lapsen aloittaessa varhaiskasvatuksessa sekä varhaiskasvatuskeskusteluiden yhteydessä. Varhaiskasvattajien on syytä myös pohtia, miten huoltajien ääni kuuluu käytännön arjessa ja onko yhteydenpito heidän kanssaan aidosti dialogista. Kasvatusyhteistyötä tulisi tutkia sekä varhaiskasvattajien, että huoltajien näkökulmista. (Koivunen & Lehtinen 2015, 114–115.) Tämä tutkimus keskittyi huoltajien kokemuksiin. Myös varhaiskasvattajien näkemyksiä olisi ehdottoman tärkeää kuulla joko toisen tutkimuksen avulla tai keskustelemalla aiheesta esimerkiksi työyhteisössä.

Oma polkuni varhaiskasvattajana on vasta alussa ja kehittymisen kannalta opinnäytetyö oli tärkeä osa tätä prosessia. Osallisuuden ja kasvatusyhteistyön merkitys huoltajien kanssa tehtävässä työssä nousivat merkityksellisiksi ja yhdeksi omaa työtäni ohjaavista tekijöistä. Osaan kysyä huoltajien mielipiteitä, havainnoida ja suunnitella kasvatusyhteistyötä ja toteuttaa omassa työssäni esimerkiksi viestintää ja pedagogista dokumentointia huoltajia osallistaen. Toisaalta osaan tunnistaa myös toimivan kasvatusyhteistyön esteitä ja huomioida paremmin monimuotoisten perheiden tarpeita. Opinnäytetyöprosessi opetti myös laadullisen tutkimuksen peruseräitä, järjestelmällistä työtettä ja pitkäjänteistä työskentelyä.

9.2 Opinnäytetyön luotettavuus

Vastauslomakkeen mitta-asteikon valinta on yksi tekijöistä, joka voi vaikuttaa tutkimustulosten luotettavuuteen (Vehkalahti 2008, 34–40). Opinnäytetyössä tutkimuslomakkeen mitta-

asteikoksi valittiin Likertin asteikko, jonka mittausväli oli 0–10. Arvo 0 kuvasti väittämän toteutuvan ”huonosti”, arvo 5 oli neutraali ja kuvasi väittämän toteutuvan ”kohtalaisesti” ja arvo 10 kuvasi väittämän toteutumista ”erittäin hyvin”. Alla esimerkkikysymys ja mitta-asteikon havainnollistava kuva (kuva 2).

Huomioidaanko päiväkodissa juuri teidän perheenne yksilölliset tarpeet?

Kuva 2: Kyselylomakkeen mitta-asteikko.

Tuloksia analysoidessa havaittiin, että mitta-asteikko ei toiminut halutulla tavalla kaikkien kysymysten kohdalla. Huoltajat valitsivat muutaman kerran arvo 0, kun väittäminen ei koskettanut heitä ja tämä vääristi tuloksia. Ohjeita olisi siis pitänyt tarkentaa ja vastaajia olisi pitänyt ohjeistaa jättämään vastaamatta kysymykseen kokonaan, jos se ei koske heitä. Pääosin mitta-asteikko kuitenkin oli toimiva ja avoimien vastausten katsottiin tuottavan enemmän laadullista tietoa, kuin pelkkä Likertin-asteikon antamat tulokset.

Laadullista tutkimusta tehdessä vastaus- tai osallistujamäärillä ei ole suurta merkitystä tutkimuksen luotettavuuden kanssa. Oleellista on, että tutkimusaineisto on laadukasta ja sen avulla pystytään muodostamaan uusia ajatusmalleja (Vilka 2021b, 150.) Opinnäytetyön kyselytutkimuksen avulla saatiin laadullista materiaalia ja pystyttiin muodostamaan käsitys huoltajien kokemuksista osallisuuden, kasvatusyhteistyön ja toiminnan suunnittelun osalta. Lisätutkimusta kuitenkin tarvitaan ja esimerkiksi haastatteluiden avulla kysymyksiin olisi voitu saada tarkempia vastauksia ja syyseuraus suhteita olisi ollut helpompi ymmärtää. Jotta tuloksia voidaan hyödyntää päiväkotien toiminnan kehittämisessä, tulee huoltajien kokemuksia hankkia mahdollisesti lisää ja myös varhaiskasvattajien mielipiteitä kuulla.

Puolueettomuusnäkökulma on yksi tekijä, joka pitää ottaa huomioon, kun tarkastellaan laadullisen tutkimuksen luotettavuutta. Tutkija on aina jossakin suhteessa tutkimusjoukkoon tai yhteisöön, jota tutkii. Myös tutkijan arvot saattavat vaikuttaa tutkimuksen analysointivaiheessa. (Vilka 2021b, 198.) Myös tämän opinnäytetyön kohdalla tuli tarkkaan puntaroida, missä asemassa tutkija on suhteessa tutkimusjoukkoon ja tutkittavaan yhteisöön. Olen toiminut tutkimukseen osallistuneissa päiväkodeissa varhaiskasvattajana, mutta samalla olen itse myös yksi huoltajista. Tunnistin huoltajien vastauksista elementtejä, jotka koskettivat

itseäni huoltajana, mutta pohdin esiin nousseita asioita myös työntekijänäkulmasta. Pyrin tietoisesti analysoimaan huoltajien vastauksia tutkijanäkökulmasta, mutta oli mahdotonta jättää omaa roolia huoltajana tai henkilökuntaan kuuluvana täysin ulkopuolelle. Myös omat arvot ja hiljainen taustatieto vaikuttivat varmasti tulosten analysointiin. Vilkan (2021b) mukaan laadulliselle tutkimukselle onkin tyypillistä, että jokainen tutkimus on ainutkertainen ja toinen tutkija voisi saada saman aineiston avulla erilaisia tuloksia ja tulkintoja, kuin alkupe- räisessä tutkimuksessa on saatu. Tutkimusta voidaan kuitenkin pitää luotettavana, kun tut- kija kuvaa rehellisesti, miten tutkimustuloksiin on päädytty, mitä prosessin aikana on tapah- tunut ja miten päätelmät ovat syntyneet. (2021b, 197.) Opinnäytetyöprosessi pyrittiin ku- vaamaan mahdollisimman tarkasti ja johtopäätökset perustelemaan, jotta tutkimusta voi- daan pitää luotettavana.

Tutkimuksesta ei käy ilmi se, onko kyselyyn vastanneet äitejä vai isiä vai muussa suhteessa varhaiskasvatuksessa olevaan lapseen. Kysely lähetettiin kaikille huoltajille, joilla on Wilma- tunnukset käytettävissään. Tämän tutkimuksen perusteella ei voida siis tietää vaikuttiko vastaajan sukupuoli vastauksiin. Mykkänen & Böök (2017) nostavat esiin, että *tutkimustie- toa äitien ja isien aktiivisuudesta, halusta ja tarpeesta osallistua lapsensa päivähoitoarkeen on valitettavan vähän*. Kautta aikojen äidit ovat kuitenkin olleet aktiivisemmin mukana enemmän vastuussa lasten päivähoitoarjen sujuvuudesta. Isien osallisuuden taas on ha- vaittu vaihtelevan. On havaittu, että osa isistä on aktiivisesti mukana, mutta osaa ei näy päivähoitossa lähes koskaan. Edelleen isät ovat myös äitejä harvemmin mukana lasten varhaiskasvatuskeskusteluissa. Varhaiskasvatus on vielä tänäkin päivänä vahvasti naisvalainen ala ja se saattaa olla yksi syy, etteivät miehet koe oloaan luonnolliseksi var- haiskasvatusympäristössä ja saattavat jättäytyä syrjään. (Mykkänen & Böök 2017, 84–85.)

9.3 Opinnäytetyön eettisyys

Opinnäytetyön eettisyyttä tarkasteltaessa hyvä tieteellinen käytäntö on otettava huomioon jo suunnitteluvaiheessa. Hyvään tieteelliseen käytäntöön kuuluu, että tutkimusmenetelmät ovat eettisesti kestäviä ja, että ne täyttävät tieteellisen tutkimuksen kriteerit, tekijänoikeuk- sien kunnioitetaan ja lähdeviittaukset merkitään oikeaoppisesti. Teoriapohjan tulee olla tar- peeksi laaja ja muiden tutkimuksia ja tutkimustuloksia tulee käsitellä asianmukaisesti ja kun- nioittavasti. (Kananen 2017, 189–191.) Opinnäytetyöprosessin alussa työelämäyhteistyö- kumppanin kanssa solmittiin yhteistyösopimus ja tutkimusta varten hankittiin tutkimuslupa. Opinnäytetyöraportissa lähdeviitteet merkittiin asianmukaisesti ja teoriapohjan laajuuteen kiinnitettiin erityistä huomiota. Teoriapohjaan etsittiin mahdollisimman tuoreita tutkimuksia ja kirjallisuutta niin suomesta, kuin ulkomailtakin. Tutkimustuloksia analysoitaessa tutkimuk- seen osallistuneiden anonyymius taattiin kaiken aikaa ja heidän vastauksiaan käsiteltiin

kunnioittavasti ja asianmukaisesti. Tutkimukseen osallistuneiden vastauslomakkeet hävitettiin tietoturvallisesti aineiston analysoinnin jälkeen.

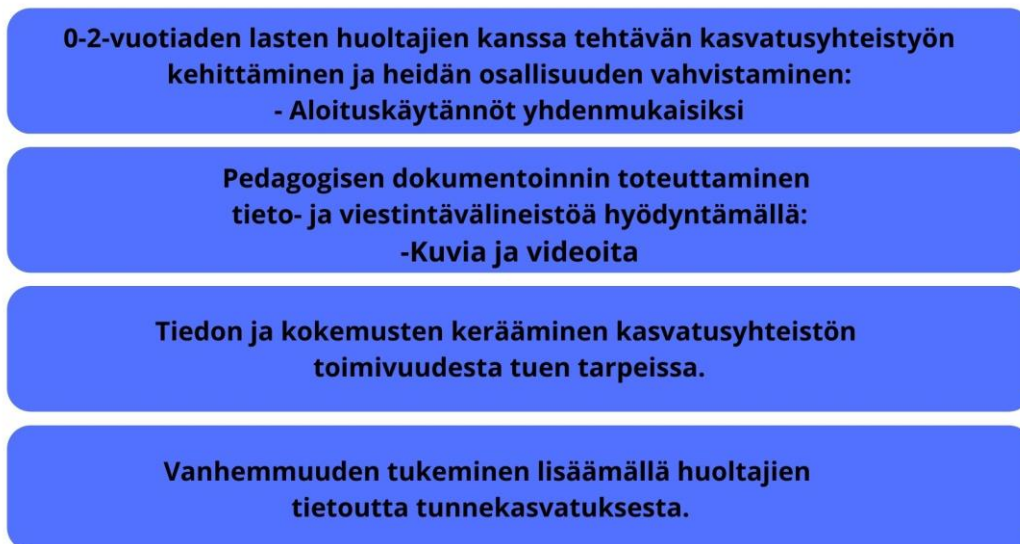
Hyvään eettiseen tutkimuskäytäntöön kuuluu myös se, että tutkittavat tietävät, kuka tutkija on ja mihin tarkoitukseen tutkimusta tehdään. Tutkimuksen luotettavuutta lisää myös tiedot ohjaavasta opettajasta, työelämäyhteistyöstä sekä taustaorganisaatiosta. Tutkimukseen osallistuville tulee myös käydä selväksi se, miksi ja mihin tarkoitukseen tutkimusta tehdään ja miten aineistoa säilytetään ja käsitellään. Nämä tiedot on hyvä löytyä esimerkiksi saatekirjeestä, joka toimitetaan yhdessä kyselylomakkeen kanssa. (Kananen, 2017, 193–195.)

Kyselytutkimuksen saatekirjeessä kerrottiin, kuka tutkimuksen tekee ja mihin tarkoitukseen tutkimustuloksia hyödynnetään. Saatekirjeessä mainittiin myös työelämäyhteistyökumppanin tiedot, sekä opinnäytetyön tekijän ja ohjaavan opettajan yhteystiedot. Kyselytutkimus toteutettiin anonyymisti ja tätä asiaa korostettiin myös saatekirjeessä. Vastausten perusteella ei voitu tunnistaa, kuka vastaaja oli. Huoltajat saivat itse myös valita, vastaavatko kysymyksiin taustatiedoista, joilla haluttiin kartoittaa sitä, kuinka kauan vastaajan lapsi on ollut hoidossa Vierumäen tai Sinilähteen päiväkodissa ja minkä ikäinen lapsi on (kysymykset 32 ja 33). Tutkimukseen osallistuvien tulee aina antaa siihen suostumuksensa (Kananen 2017, 192–193). Tässä tapauksessa suostumus annettiin kyselytutkimukseen vastaamalla ja vastaaminen oli kaikille huoltajille vapaaehtoista. Kyselyyn liitettävä saatekirje löytyy opinnäytetyösuunnitelman liitteistä.

10 Yhteenveto tutkimustuloksista ja niiden hyödyntäminen

Toimintaa arvioidessa on tärkeää keskittyä tarkkaan rajattuun asiaan tai kokonaisuuksiin, ei liian laajoihin aiheisiin. Näin arvioinnin perusteella voidaan aidosti lähteä kehittämään toimintaa ja keskittyä nimenomaan niihin aiheisiin, joiden kehittäminen katsotaan tarpeelliseksi. (Ahonen & Roos 2021, 189.) Tutkimustuloksista on siis tärkeää nostaa esiin aiheita, jotka tulivat selvimmän esiin ja kaipaavat huoltajien mielestä kehittämistä. Kehittämistyötä on syytä lähteä toteuttamaan pienin askelin.

Alla olevaan kuvaan (kuva 3) on koottu tutkimustulosten perusteella ydinajatuksia kehittämiskohteista.

Kuva 3: Ydinajatuksia kehittämiskohteista

Toimin itse varhaiskasvattajana toisessa tutkimukseen osallistuneessa päiväkodissa. Olen siis tärkeässä roolissa tutkimustulosten tiedoksi saattamisessa sekä huoltajille, että varhaiskasvattajille ja päiväkodin johdolle. Opinnäytetyöprosessiin kuuluu kypsyysnäytteen kirjoittaminen ja tässä tapauksessa se on tiedoksianto tutkimuksen tuloksista huoltajille ja henkilökunnalle. Tutkimustuloksia voidaan hyödyntää esimerkiksi yksikköpalaverissa ja toimintaa suunniteltaessa. Tuloksista on tarkoitus tehdä koonti päiväkotien vanhempainiltoihin ja nostaa puheeksi esiin nousseita teemoja myös esimerkiksi vasu-keskusteluissa. Vaikka tutkimus toteutettiin vain kahdessa päiväkodissa, voi sen tuloksia hyödyntää myös laajemmin varhaiskasvatuksen kehittämisessä. Tuloksien avulla voidaan punnita, miten esille nostetut kehittämiskohteet toteutuvat muissa yksiköissä tai kaupungeissa.

Lähteet

- Ahonen, L. 2017. Vasun käyttöopas. Jyväskylä: PS-Kustannus
- Ahonen, L. Roos, P. 2019. Iloa ja oivalluksia: Pedagogiikan arviointi ja kehittäminen varhaiskasvatuksessa. Kasvusto.
- Ahonen, L., Roos, P. 2021. Untuvikot: alle 3-vuotiaiden pedagogiikka. Jyväskylä: PS-Kustannus
- Alasuutari, P. 2011. Laadullinen tutkimus 2.0. Tampere: Vastapaino
- Eskola, J., Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino
- Fonsén, E., Heikka, J., Hjelt, H., Eskelinen, M., Riekkola, A. 2018. Osallisuutta edistävä toimintakulttuuri arviointi ja kehittäminen-Case Yliskylä. Teoksessa Kangas, J., Vlasov, J., Fonsén, Heikka, J. (toim.) 2018. Osallisuuden pedagogiikkaa varhaiskasvatuksessa 2, suunnittelu, toteuttaminen ja kehittäminen. Tampere: Suomen varhaiskasvatus ry. 168–187
- Haapsalo, T., Kauppila, E., Kirkkopelto, K., Nousiainen, K., Repo, L. 2020. Meidän juttu: kiusaamisen ehkäisy lasten vertaisryhmässä. Lasten keskus
- Heinonen, H., Iivonen, E., Korhonen, M., Lahtinen, N., Muuronen, K., Semi, R., Siimes, U. 2016. Lasten oikeudet ja aikuisten vastuut varhaiskasvatuksessa. Jyväskylä: PS-Kustannus
- Heinolan kaupunki. 2021. Päiväkodit. Viitattu 8.4.2021. Saatavissa <https://www.heinola.fi/kasvatus-ja-koulutus/varhaiskasvatus/paivakodit/>
- Heinolan kaupunki. 2019. Heinolan varhaiskasvatussuunnitelma. Viitattu 15.7.2021. Saatavissa https://www.heinola.fi/wp-content/uploads/2021/02/Heinola-VASU-2019_saaavutettava.pdf
- Ijäs, H. 2013. Muropakettimaisteri ja monsterivanhemmat – kertomuksia kompastelevasta kasvatuskumppanuudesta. Teoksessa Lämsä, A.-L., (toim.) 2013. Verkosto vahvaksi: toimiva vuorovaikutus perheiden kanssa. Jyväskylä: PS-Kustannus. 189–192
- Juhila, K. Laadullisen tutkimuksen ominaispiirteet. Teoksessa Vuori, J. (toim.) Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. Viitattu 29.3.2021. Saatavissa: <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/mita-on-laadullinen-tutkimus/laadullisen-tutkimuksen-ominaispiirteet/>

- Juuti, P., Puusa, A.(toim.) 2020. Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Gaudeamus
- Kananen, J. 2017. Laadullinen tutkimus pro graduna ja opinnäytetyönä. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 234. Jyväskylän ammattikorkeakoulu.
- Kangas, J., Lastikka, A.-L., Karlsson, L. 2021. Voimauttava varhaiskasvatus. Keuruu: Otava
- Kanninen, K., Sigfrids, A. 2012. Tunne minut!: Turva ja tunteet lapsen silmin. Jyväskylä: PS-Kustannus
- Kanninen, K., Sigfrids, A., Backman, A. 2009. Med Barnögon. Egenvårdarmodellen – ett verktyg till en trygg och trivsamt dagvård. Helsinki: FSKC. Rapport 4/2009. Viitattu 16.6.2021. Saatavissa https://www.fskompetenscentret.fi/Site/Data/2067/Files/FSKC%20RAPPORT%204_2009%20Med%20barnaoegon%206_8_2009.pdf
- Karikoski, H., Tiilikka, A. 2020. Eheä kasvupolku – haaste yhteistyölle. Teoksessa Hujala, E., Turja, T. (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-Kustannus. 78–94
- Kekkonen, M. 2012. Kasvatuskumppanuus puheena. Varhaiskasvattajat, vanhemmat ja lapset päivähoiton diskursiivisilla näyttämöillä. Väitöskirja. Tampereen Yliopisto. Viitattu 15.7.2021. Saatavissa <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/80013/7ca705d5-e5be-415f-b70b-4b862c8e707f.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Kivijärvi, T. 2020. Vieras- ja monikielisen lapsen ja perheen tukeminen. Teoksessa Hujala, E. & Turja, L. 2020. Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-Kustannus. 255–267.
- Koivunen, P.-L., Lehtinen, T. 2015. Kasvu kiikarissa: havainnoin käsikirja varhaiskasvattajille. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Kronqvist, E.-L. 2020. Varhaispedagogiikan kehityspsykologinen perusta. Teoksessa Hujala, E., Turja, T. (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-Kustannus 10–28
- LAB-ammattikorkeakoulu. 2020. Opinnäytetyön ohje. Ammattikorkeakoulu. Viitattu 25.7.2021. Saatavissa https://moodle.lut.fi/pluginfile.php/269492/mod_resource/content/1/Opinn%C3%A4ytety%C3%B6n%20%28AMK%29%20ohje%20082020.pdf
- Leskisenoja, E. 2019. Positiivinen pedagogiikka varhaiskasvatuksessa. Jyväskylä: PS-Kustannus.
- Lämsä, A.-L. 2013. Perheiden kohtaaminen koulun arjessa. Teoksessa Lämsä, A.-L., (toim.) 2013. Verkosto vahvaksi: toimiva vuorovaikutus perheiden kanssa. Jyväskylä: PS-Kustannus. 193–209

Lämsä, A.-L., Karhuniemi, T. 2013. Haastavan vanhemman kohtaaminen. Teoksessa Lämsä, A.-L., (toim.) 2013. Verkosto vahvaksi: toimiva vuorovaikutus perheiden kanssa. Jyväskylä: PS-Kustannus. 163–180

Monimuotoiset perheet. 2020. Monimuotoiset perheet varhaiskasvatuksessa: opas kasvatus- ja opetusalan ammattilaisille. Monimuotoiset perheet verkosto. Viitattu 15.7.2021. Saatavissa <https://monimuotoisetperheet.fi/wp-content/uploads/2020/10/Monimuotoiset-perheet-varhaiskasvatuksessa.pdf>

Moring, A. & Kerppola, J. 2019. Monimuotoiset perheet perhepalveluissa- missä me- nemme vanhemmuuden ja parisuhteen tukemisessa. Teoksessa Hakulinen, T., Laajasalo, T., Mäkelä, J. (toim.) 2019. Vanhemmuuden ja parisuhteen tuen vahvistaminen: Teoriasta käytäntöön. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 93–99

Mykkänen, J. & Böök, M., L. 2017. Moninaiset perheet ja varhaiskasvatus. Teoksessa Koivula, M., Siippainen, A., Eerola-Pennanen, P. 2017. Valloittava varhaiskasvatus: oppi- mista, osallisuutta ja hyvinvointia. Tampere: Vastapaino. 75–86

Ojansalo, K., Moilanen, T., Ritalahti, J. 2014. Kehittämistyön menetelmät. Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. Helsinki: Sanoma Pro

Opetushallitus. 2018. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018. Viitattu 7.4.2021. Saatavissa: https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/varhaiskasvatussuunnitel- man_perusteet.pdf

Parrila, S., Fonsén, E. 2016. Arviointimenetelmien kehittäminen ja käyttöönotto. Teok- sessa Parrila, S., Fonsén, E. 2016. Varhaiskasvatuksen pedagoginen johtajuus: Käsikirja käytännön työhön. Jyväskylä: PS-Kustannus

Pönkkö, A., Sääkslahti, A. 2017. Liikuntapedagogiikka varhaiskasvatuksessa. Teoksessa Jaakkola, T., Liukkonen, J., Sääkslahti, A. (toim.) 2017. Liikuntapedagogiikka. Jyväskylä: PS-Kustannus. 486–504

Rantala, A., Uotila, S. 2019. Varhaiskasvattajan ja perheen yhteistyö. Teoksessa Pihlaja, P., Viitala, R. 2019. Varhaiserityiskasvatus. Jyväskylä: PS-Kustannus. 121–140

Repo, L., Paananen, M., Eskelinen, M., Mattila, V., Lerkkanen, M.-K., Gammelgård, M., Ulvinen, J., Marjanen, J., Kivistö, A., Hjelt, H. 2019. Varhaiskasvatuksen laatu arjessa – Varhaiskasvatussuunnitelmien toteutuminen päiväkodeissa ja perhepäivähoidossa. Kan- sallinen koulutuksen arviointikeskus. Viitattu 24.7.2021. Saatavissa https://karvi.fi/app/uploads/2019/09/KARVI_1519.pdf

- Roine, E., Lehikoinen, L., Nieminen, S. 2019. Vanhemmuuden ja parisuhteen tukeminen Uudellamaalla. Teoksessa Hakulinen, T., Laajasalo, T., Mäkelä, J. (toim.) 2019. Vanhemmuuden ja parisuhteen tuen vahvistaminen: Teoriasta käytäntöön. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 131–136
- Roos, P., Nurhonen, L., Viitanen, E. 2018. Lasten ja aikuisten yhteisellä osallisuuden polulla. Teoksessa Kangas, J., Vlasov, J., Fonsén, Heikka, J. (toim.) 2018. Osallisuuden pedagogiikkaa varhaiskasvatuksessa 2, suunnittelu, toteuttaminen ja kehittäminen. Tampere: Suomen varhaiskasvatus ry. 82–93
- Sanabria-Hernandez, L. & Ed, M.S. 2020. Engaging Families in Early Childhood Education. Hofstra University. Viitattu: 14.6.2021. Saatavissa <http://www.rtinetwork.org/essential/family/engagingfamilies>
- Sandberg, E. 2021. Pedagoginen tuki varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa. Jyväskylä: PS-Kustannus
- Sarajärvi, A., Tuomi, J. 2017. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi
- Sarén, S. 2021. Tulevaisuuden taidot varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Otava
- Selonen, A. 2007. Yhteistyön ytimessä: Omahoitajakäytäntö pienten lasten päivähoitossa. Oulun yliopisto. Pro gradu tutkielma. Viitattu 16.6.2021. Saatavissa http://www.sosiaalikallega.fi/hankkeet/paattyneet-hankkeet/kehittamisyksikot/varhaiskasvatuksen-kehittamisyksikko/opinnaytteet-1/gradu_selonen.pdf
- Sorkkila, M. & Aunola, K. 2020. Risk factors for parental burnout among Finnish parents: The role of socially prescribed perfectionism. Jyväskylä yliopisto. Viitattu 13.7.2021. Saatavissa https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/65815/Sorkkila-Aunola2019_Article_RiskFactorsForParentalBurnoutA.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Soste, Suomen sosiaali ja terveys ry. 2021. Osallisuus on tunne siitä, että kuuluu johonkin. Viitattu 7.4.2021. Saatavissa. <https://www.soste.fi/kansalaisyhteiskunta/osallisuus-on-tunne-siita-etta-kuuluu-johonkin/>
- Tammeraho, M. 2014. Vanhempien osallisuuden elementtejä Suomalaisen varhaiskasvatuksen kontekstissa. Helsingin Yliopisto. Pro-gradu-tutkielma. Viitattu 9.4.2021. Saatavissa https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/144115/Maija_Tanneraho_PG_2014.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2021. Osallisuuden osa-alueet ja osallisuuden edistämisen periaatteet. Viitattu 7.4.2021. Saatavissa. <https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja->

[terveyden-edistamisen-johtaminen/osallisuuden-edistaminen/heikoimmassa-asemassa-olevien-osallisuus/osallisuuden-osa-alueet-ja-osallisuuden-edistamisen-periaatteet](#)

Turja, L. 2020. Lasten osallisuus varhaiskasvatuksessa. Teoksessa Hujala, E., Turja, T. (toim.) 2020. Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-Kustannus. 38–55

Varhaiskasvatuslaki, 540/2018. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180540#Pidp446701360>

Vehkalahti, K. 2008. Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. Helsinki: Tammi

Vilkkä, H. 2021a. Näin onnistut opinnäytetyössä: ratkaisut tutkimusten umpikujiiin. Jyväskylä: PS-Kustannus

Vilkkä, H. 2021b. Tutki ja kehitä. Jyväskylä: PS-Kustannus

Vuorenmaa, M. 2016. Äitien ja isien osallisuus perheessä ja lasten palveluissa sekä osallisuuden yhteydessä olevat tekijät. Pro-gradu. Tampereen yliopisto. Viitattu 8.4.2021. Saatavissa. <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/98335/978-952-03-0019-7.pdf?sequence=1>

Välimaa, S. 2019. Kodin ja koulun yhteistyö vanhemmuuden tukena- yhdessä aikaansaamisen taikaa. Teoksessa Hakulinen, T., Laajasalo, T., Mäkelä, J. (toim.) 2019. Vanhemmuuden ja parisuhteen tuen vahvistaminen: Teoriasta käytäntöön. Terveystieteiden tutkimuskeskus ja hyvinvointilaitos. 87–92

Liite 1. Kyselytutkimuksen saatekirje

Hyvä Sinilähteen tai Vierumäen päiväkodin huoltaja!

Haluaisitko osallistua enemmän lapsesi päiväkotiarkeen ja saatko tarpeeksi tietoa lapsesi päiväkotipäivistä? Tunnetko, että sinua ja näkemyksiäsi arvostetaan? Haluaisitko olla enemmän mukana päiväkodin toiminnan suunnittelussa?

Nyt sinulla on mahdollisuus saada äänesi kuuluviin ja kertoa, miten kasvatusyhteistyö ja huoltajien osallisuus toteutuvat juuri sinun lapsesi päiväkodissa.

Nimeni on Piiti Puolakka-Nihtilä ja olen varhaiskasvatuksen sosionomiopiskelija Lab-ammattikorkeakoulusta. Valmistun talvella 2021–22. Oletkin saattanut törmätä minuun Sinilähteen päiväkodilla kuluvaan kevään aikana ollessani sijaistamassa ja muissakin yhteyksissä. Olen työskennellyt opintojen ohella myös Jyrängön ja Elämänkaaritalon päiväkodeissa.

Nyt olen saanut mahdollisuuden toteuttaa opinnäytetyöni yhdessä Heinolan kaupungin eteläisen varhaiskasvatusalueen kanssa. Työelämäohjaajakseni on lupautunut vs. päiväkodin johtaja Laura Leinonen.

Opinnäytetyöni aiheena on ”Huoltajien osallisuuden ja kasvatusyhteistyön toteutuminen varhaiskasvatuksen arjessa”. Tutkimuksen tuloksia voidaan hyödyntää eteläisellä varhaiskasvatusalueella kasvatusyhteistyön ja päiväkotien toiminnan kehittämisessä sekä huoltajien osallisuuden vahvistamisessa. On siis tärkeää, että mahdollisimman moni teistä huoltajista osallistuu kyselyyn ja saa äänensä kuuluviin. Opinnäytetyö valmistuu elo-syyskuussa 2021 ja valmistuttuaan se on myös teidän huoltajien luettavissa.

Opinnäytetyöhöni kerätään laadullista tutkimusmateriaalia Sinilähteen ja Vierumäen päiväkotien huoltajille suunnatun kyselytutkimuksen avulla. **Kysely tehdään täysin anonymisti ja vastauksista ei voida päätellä vastaajan henkilöllisyyttä. Vastaukset säilytetään tietoturvalisestisesti ja hävitetään asianmukaisesti, kun aineisto on analysoitu.**

Vastaamaan pääset alla olevasta linkistä ja vastausaikaa on **12.5.2021** asti. Kyselyyn vastaaminen kestää **10-15 minuuttia**. Kiitos jo etukäteen ajastanne ja vaivannäöstänne!

Kyselyyn pääset tästä: <https://link.webpolsurveys.com/S/6B632CE303030F7D>

Terveisin: Piiti Puolakka-Nihtilä

Vastaaan mielellisesti kysymyksiin, jos joku asia mietityttää. piiti.puolakka-nihtila@student.lab.fi

Ohjaava opettajani Lab-ammattikorkeakoulusta on Tiina Vaara: tiina.vaara@lab.fi

Liite 2. Kyselytutkimuslomake

Huoltajien osallisuuden ja kasvatusyhteistyön toteutuminen varhaiskasvatuksen arjessa Sinilähteen ja Vierumäen päiväkodeissa

Opinnäytetyöhöni kerätään laadullista tutkimusmateriaalia tämän Sinilähteen ja Vierumäen päiväkotien huoltajille suunnatun kyselytutkimuksen avulla. Kysely tehdään täysin anonyymisti ja vastauksista ei voida päätellä vastaajan henkilöllisyyttä. Vastaukset säilytetään tietoturvallisesti ja hävitetään asianmukaisesti, kun aineisto on analysoitu.

Kyselyn vastaaminen vie noin 10-15 minuuttia.

Jos sinulla on päivähoidossa enemmän, kuin yksi lapsi, voit täyttää vastaukset samalle kyselylomakkeelle tai täyttää jokaisesta lapsesta oman lomakkeen. Toivottavaa on, että jos lapsella on enemmän, kuin yksi huoltaja, molemmat osallistuvat tutkimukseen henkilökohtaisesti.

Kyselyn rakenteen vuoksi on suositeltavaa, että kysymyksiin vastataan siinä järjestyksessä, kun ne on esitetty kyselylomakkeella. Taaksepäin palaamista ei kuitenkaan ole estetty.

Vastaa mielellään kysymyksiin, jos joku asia mietityttää:
piiti.puolakka-nihtila@student.lab.fi

Ohjaava opettajani Lab-ammattikorkeakoulusta on Tiina Vaara:
tiina.vaara@lab.fi

Työelämäohjaajani on vs. päiväkodinjohtaja Laura Leinonen.
laura.leinonen@heinola.fi

Terveisin:
Piiti Puolakka-Nihtilä
Varhaiskasvatuksen sosionomiopiskelija
Lab ammattikorkeakoulu

HUOLTAJIEN OSALLISUUS

Osallisuus on kuulluksi tulemista ja johonkin kuulumista. Osallinen ihminen kokee, että hän osa yhteiskuntaa ja yhteisöä ja, että hänen mielipiteillään on merkitystä. Osallisuutta voidaan edistää kohtaamalla muut kunnioittavasti, arvostavasti ja ilman ennakko-odotuksia sekä etsimällä yksilöllisiä

ratkaisuja ongelmiin tai palvelutarpeisiin. Osallisuutta on myös toiminnan ja palveluiden kehittäminen yhteistyössä ja syrjään jääneiden mukaan ottaminen toimintaan. (THL, 2021.)

Koetko, että olet osa/osallinen lapsesi päiväkotiarkea?

Saatko riittävästi tietoa lapsesi hoitopäivästä lasta hakiessasi?

Millaista tietoa päivän kulusta olet saanut?

- Tietoa lapsen syömisestä, nukkumisesta jne.
- Tietoa, mitä lapsi on päivän aikana tehnyt päivähoitossa.
- Tietoa lapsen onnistumisista päivän aikana.
- Tietoa päivän haastavista tilanteista.
- Muuta, mitä?

Kaipaatko lisää tietoa lapsen hoitopäivän kulusta? Millaista?

Toimiiko yleinen tiedotus päiväkodin ja huoltajien välillä?

Esimerkiksi tiedot tapahtumista, loma-ajoista jne.

Mistä saat tietoa lapsesi päiväkotiarjesta ja päiväkodin toiminnasta?

- Suoraan henkilökunnalta heitä tavatessani.
- Wilman tiedotteista.
- Tiedotteista päiväkodin seinällä.
- Henkilökohtaisella viestillä henkilökunnalta (Wilman kautta tai muilla tavoin).
- Muualta, mistä?

Mitä kautta haluaisit saada tietoa lapsesi päiväkotiarjesta ja päiväkodin toiminnasta? Miten yhteydenpitoa voisi kehittää?

Koetko, että sinun mielipidettäsi omaa lastasi koskevissa asioissa arvostetaan ja henkilökunta kunnioittaa sinun mielipiteitäsi sekä näkemyksiäsi?

Anna konkreettinen esimerkki, missä tämä näkyy:

KASVATUSYHTEISTYÖ

Perheen arvoista, vastuista ja tavoitteista tulee keskustella huoltajien kanssa ja perheiden moninaisuus, kulttuuritausta, erityistarpeet ja vanhemmuus tulee huomioida arvostavalla ja kunnioittavalla työotteella (Opetushallitus, 2018, 34). Käytännössä kasvatusyhteistyötä on päivittäiset keskusteluhetket, vasu-keskustelut, vanhempainillat ja muu päiväkodin toiminta sekä muu yhteydenpito henkilökunnan ja huoltajien välillä.

Miten kasvatusyhteistyö päiväkodin kanssa mielestäsi sujuu?

Koetko, että henkilökunnan ja huoltajien välillä on luottamuksellinen suhde? Luotatko sinä henkilökuntaan ja heidän ammattitaitoonsa ja luottavatko he sinuun?

Koetko, että voit keskustella henkilökunnan kanssa luottamuksellisesti lapsen arkeen liittyvistä asioista?

Millaisista arkisista asioista voitte keskustella henkilökunnan kanssa?

Anna konkreettisia esimerkkejä.

Huomioidaanko päiväkodissa juuri teidän perheenne yksilölliset tarpeet?

Miten perheen yksilölliset tarpeet voitaisiin ottaa paremmin huomioon päiväkodissa? Kerro konkreettisia esimerkkejä.

Mitkä näistä asioista huomioidaan päiväkodissa hyvin? Voit valita useamman vaihtoehdon.

- Perheen arvot (esim. uskonto ja katsomus).
- Perheen kasvatuskäytännöt ja hyväksi havaitut käytännöt.
- Perheen moninaisuus (esim. perhemuoto, sukupuolten moninaisuus).
- Perheen kulttuuritausta.
- Perheen erityistarpeet (esteetön kulku, tulkkaustarve, apuvälineet tms.).
- Muut tarpeet, esimerkiksi:

Koetko, että voit kääntyä henkilökunnan puoleen vanhemmuuttasi koskevilla asioilla? Koetko, että saat tai voit pyytää henkilökunnalta tukea arjen haasteissa lapsen kanssa?

Millaista tukea vanhemmuuteesi tai arjen haasteisiin olet saanut? Kerro

konkreettisia esimerkkejä.

Millaista tukea vanhemmuuteesi tai arjen haasteisiin kaipaat lisää?

Kerro konkreettisia esimerkkejä.

Koetko, että kasvatusyhteistyö on toiminut siirtymävaiheissa sinun lapsesi kohdalla? Näitä siirtymävaiheita lapsen elämässä ovat esimerkiksi päivähoiton aloitus, esiopetukseen ja

kouluun siirtyminen sekä varhaiskasvatuspaikan tai -ryhmän muuttuminen.

Kasvatusyhteistyön toteutuminen siirtymävaiheissa. Valitse ne vaihtoehdot, jotka koskevat teitä tai jotka toteutuivat teidän kohdallanne. Voit valita useamman vaihtoehdon.

- Lapseni aloittaessa päiväkodissa, tällä oli nimetty omahoitaja/-opettaja.
- Meille tehtiin kotiin vierailu (tai tarjottiin siihen mahdollisuutta), ennen kuin lapsi aloitti päiväkodissa.
- Saimme tutustua päiväkotiin ja sen henkilökuntaan riittävästi ennen hoidon alkamista.
- Sain olla mukana vaikuttamassa, mihin päiväkotiryhmään lapsemme sijoitetaan.
- Sain tarpeeksi tietoa käytänteistä lapsemme vaihtaessa varhaiskasvatuspaikkaa tai -ryhmää.
- Sain tarpeeksi tietoa käytänteistä, lapsemme siirtyessä esikouluun.

Koetko, että olet saanut olla riittävästi mukana lapsesi varhaiskasvatussuunnitelman laatimisessa (vasu-keskustelut)?

Miten olet osallistunut varhaiskasvatussuunnitelman laatimiseen?

Haluaisitko vaikuttaa enemmän lapsesi varhaiskasvatussuunnitelman laatimiseen? Miten?

Jos lapsellasi on havaittu tuen tarpeita, koetko yhteistyön toimineen päiväkodin kanssa (tuen tarpeen arvioinnissa, suunnittelussa ja toteuttamisessa)?

Jos kysymys ei koske sinua, sen voi jättää tyhjäksi.

PÄIVÄKODIN TOIMINNAN SUUNNITTELU

Koetko, että huoltajien mielipiteitä kysytään, kuunnellaan ja arvostetaan päiväkodin toiminnan suunnittelussa? Tapahtumat, tiedotus, arkitoiminta jne.

Millä tavoin olet ollut mukana päiväkodin toiminnassa ja sen suunnittelussa? Valitse kaikki sinulle sopivat vaihtoehdot.

- Osallistumalla vanhempainiltoihin.
- Osallistumalla päiväkodin tapahtumiin.

- Osallistumalla vanhempainneuvoston toimintaan.
- Olemalla mukana päiväkodin tapahtumien suunnittelussa.
- Olen saanut esittää toiveitani arkitoiminnan toteuttamiseen.
- Olemalla mukana toteuttamassa päiväkodin arkitoimintaa oman osaamiseni avulla (esim. liikunta-, musiikki- tai taidehetket).
- Muuten, miten?

Millä tavoin haluaisit olla mukana päiväkodin toiminnassa ja sen

suunnittelussa? Voit vastata myös vaihtoehtoja, joissa olet jo ollut mukana ja jotka kiinnostavat edelleen.

- Osallistumalla vanhempainneuvoston toimintaan.
- Osallistumalla päiväkodin tapahtumiin.
- Osallistumalla vanhempainneuvoston toimintaan.
- Olemalla mukana päiväkodin tapahtumien suunnittelussa.
- Olen saanut esittää toiveitani arkitoiminnan toteuttamiseen.
- Olemalla mukana toteuttamassa päiväkodin arkitoimintaa oman osaamiseni avulla.
- Muuten, miten?

TAUSTATIEDOT

Kuinka kauan lapsesi on ollut hoidossa Vierumäen tai Sinilähteen (mukaanlukien Kurpanharju) päiväkodissa?

- alle vuoden
- 1-2 vuotta
- 3-4 vuotta
- 4 vuotta tai kauemmin

Lapsesi ikä

- 0-2-vuotta
- 3-4-vuotta
- 5-6-vuotta
- En halua vastata

